

Jezik suvremene hrvatske nogometne kolumne

Žagmešter, Ana

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:131:713320>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-07**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Odsjek za kroatistiku

Ana Žagmešter

JEZIK SUVREMENE HRVATSKE NOGOMETNE KOLUMNE

Diplomski rad

Zagreb, srpanj 2023.

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Odsjek za kroatistiku

Katedra za hrvatski standardni jezik

JEZIK SUVREMENE HRVATSKE NOGOMETNE KOLUMNE

DIPLOMSKI RAD

8 ECTS-bodova

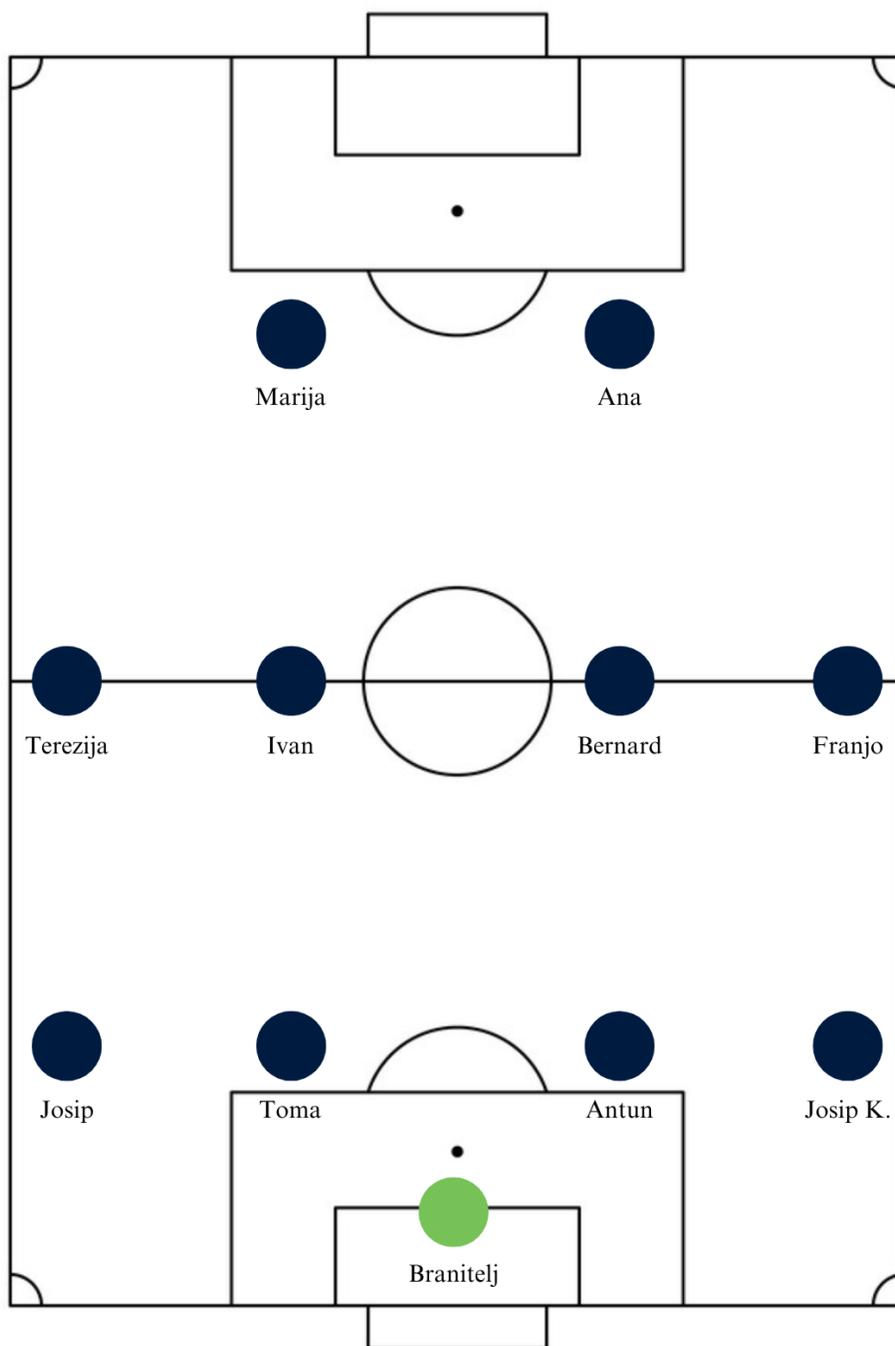
Ana Žagmešter

Zagreb, 17. srpnja 2023.

Mentor

Prof. dr. sc. Ivan Marković

mojih 11

*hvala njima
hvala i 12. igraču*

Sadržaj

1. Uvodno slovo.....	4
2. Polifunktionalnost hrvatskoga standardnoga jezika: Novinarsko-publicistički stil.....	5
3. (Sportska) kolumna.....	6
3.1. Definicija žanra	6
3.2. Kolumna o kolumni.....	7
4. Uvod u jezik nogometne kolumne.....	8
4.1. Prvi rukavac: kolumna u vezi s nogometom	9
4.2. Drugi rukavac: kolumna o nogometu.....	17
5. Metodologija rada i korpus.....	18
6. Analiza korpusa	18
6.1. Znanstvenost.....	18
6.1.1. Nogometna terminologija	19
6.1.2. Potkrijepljenost podacima/statistika	23
6.1.3. Pozivanje na autoritete	30
6.1.4. Interdisciplinarnost i preciznost.....	32
6.1.5. Klišeiziranost	36
6.2. Uvodi nogometnih kolumni	42
6.3. Ritmizacija	50
6.4. Subjektivnost.....	53
6.5. Figurativnost.....	57
6.5.1. Metafora.....	58
6.5.2. Retoričko pitanje.....	62
7. Zaključak	64
8. Literatura	65

Vrela.....	69
Sažetak	74
Summary.....	75

1. Uvodno slovo

Sportska je kolumna teren koji mnogim novinarima, nenovinarima i zaljubljenicima u nogomet služi za pisanje o nogometu i oko nogometa. S obzirom na tvrdnju da je „jedna [je] od nedaća hrvatske filologije što se previše bavila maretićima, brozima i ivekovićima, a premalo raznim bučarima, pa danas o konstruiranom jeziku Maretićeve *Gramatike* znamo sve, a o realnome jeziku *Obzora* i *Gimnastike* ništa” (Marković 2012: 325), u radu će se analizirati jezik suvremene hrvatske nogometne kolumne objavljene mahom na internetskim portalima. Najprije se polazi od polifunkcionalnosti hrvatskoga standardnoga jezika te različitosti žanrova koje novinarsko-publicistički stil okuplja. Općeniti zaključci o karakteristikama toga stila primjenjuju se na kolumnu, a provedenom se analizom takvi zaključci potvrđuju ili opovrgavaju.

Analizirani korpus obuhvaća nogometne kolumne autora mlađe generacije – Vice Karina, Mihovila Topića ili pak Bernarda Jurišića. Iščitavanjem kolumni tih autora uočava se gotovo znanstveni pristup onome o čemu se piše, što se odražava na jezik pisanja. Takvi uvidi posebno dolaze do izražaja kada ih se uspoređi s nogometnim kolumnama autora starije generacije, kojima je nogomet tek polazište za pisanje oko nogometa. U radu će se stoga dati primjeri i takvih kolumni kako bi se potom uočile razlike među kolumnama autora tih dviju generacija. Osim razlika među dvjema skupinama istaknut će se i razlike unutar skupine kolumni autora mlađe generacije.

„Literatura o nogometu i u vezi s nogometom brojna [je] i raznovrsna” (Iveta 2022: 13), a upravo će se na tu distinkciju osloniti i tematska podjela kolumni u radu. Prva skupina autora usredotočena je na pisanje kolumni oko nogometa, dok trojica drugih nastoji pisati kolumne o nogometu. Njihova je razlika najprije vidljiva u onome o čemu piše, a što se posljedično odražava i to kako pišu.

2. Polifunktionalnost hrvatskoga standardnoga jezika: Novinarsko-publicistički stil

Polifunktionalnost je odlika (hrvatskoga) standardnoga jezika koja istodobno omogućava proizvodnju različitih tipova diskursa i njihovu kategorizaciju. Ona proizlazi upravo iz te mogućnosti da se jezikom možemo služiti na onoliko različitih načina koliko je govornicima kojeg jezika u različitim situacijama potrebno.

Mnogo je prinosa filologā o polifunktionalnosti jezika koji su nastojali postaviti čvrste okvire okvirima teško uhvatljivoj jezičnoj djelatnosti (usp. Katnić-Bakaršić 1999, Kovačević i Badurina 2001, Silić 2006), stoga danas možemo govoriti o znanstvenome, administrativno-poslovnome, novinarsko-publicističkome, književnoumjetničkom i razgovornome funkcionalnom stilu. Svi se funkcionalni diferenciraju upotrebom jezika u različitim kontekstima (Silić i Pranjković 2007: 375).

S obzirom na upotrebu neutralnih, odnosno obilježenih jezičnih sredstva novinarsko-publicistički stil Silić i Pranjković (2007: 382) dijele na skupinu informativnih, popularizatorskih, prosvjetiteljskih i pedagoških (vijest, komentar, intervju, reportaža, kronika...), odnosno na skupinu propagandnih, agitativnih i zabavnih (esej, feljton, panegirik) žanrova. Katnić-Bakaršić (1999: 23) pak publicistički stil dijeli na publicistički te žurnalistički stil, koji se mahom vezuje uz novine, radio i televiziju. U žurnalistički stil ubraja **informativne** (informacija, vijest, kronika) i **analitičke** (članak, feljton, kolumna, komentar, intervju, reportaža) žanrove (*id*: 59).

Već se u navedenoj podjeli zaključuje da su te dvije klasifikacije nepodudarne. Osobito je zanimljivo kako Silić i Pranjković (2007) žanr kolumne izostavljaju iz podjele, dok spominju one nešto rjeđe pojavnosti – od humoreske, kratke priče, eseja, nekrologa, pamfleta, panegirika, parodije, groteske, lakrdije, persiflaže do kozerije (*ibid*). Komentar i kolumnu Katnić-Bakaršić (1999) svrstava među analitičke žanrove, dočim Silić i Pranjković (2007) komentar smatraju načelno informativnim žanrom, pa bi se moglo raspravljati i o tome bi li i kolumna pripadala (is)tome žanru.¹ Ipak, s obzirom na to da je ona stilski markirana te obojena individualnošću autora, pretpostavlja se da bi pripadala drugoj skupini koju autori ističu. Uz Silića (2006) kolumnu ne spominje ni Biškupov (1981) priručnik novinarstva. Da kolumne nisu novinski rod,

¹ Da komentar i kolumna doista dijele slična obilježja, potvrđuje i godišnja nagrada Hrvatskog novinarskog društva, koje je od 1997. do 2007. dodjeljivalo Nagradu *Marija Jurić Zagorka* u skupnoj kategoriji *komentar/kolumna*.

istraživanjem je nastojao dokazati Obradović (2008: 35–6) zaključivši da je kolumnama zajedničko samo to da nemaju ništa zajedničko prema čemu bi se mogle izdvojiti u poseban novinski rod. One su samo stalna rubrika čiji se tekstovi međusobno razlikuju po strukturi, stilovima autora, temama, veličini i opremi.

Kolumnu je teško svrstati i u jedan stil, a kamoli u koji od podstila istoga stila. Badurina (1998: 451) ističe hibridnost kolumne jer će se, „samo se po sebi razumije (...) novinske kolumne često po nekim svojim značajkama prikloniti književnoumjetničkim tekstovima, da će razgovori, posebice o nekim temama, zadobivati ležernost razgovornoga stila. Svjedoči to o slojevitosti, pa na neki način i iznimnosti publicističkoga stila, što ga čini zanimljivim i za izučavanja”. I Samardžija (1995: 41) upućuje na ispreplitanje stilova, što se najjasnije očituje između književnoumjetničkog i publicističkog stila,² koji zajedno tvore četiri podstila: esejistički, reportažni, polemički i feljtonski.

3. (Sportska) kolumna

3.1. Definicija žanra

Definicija se kolumne može oblikovati iz njezina cilja koji nastoji postići. Kolumna je vrsta dužega pisanoga teksta u kojemu se iznose osobni stavovi ili viđenja autora o kakvu (aktualnom) događaju, stanju ili drugoj temi nastojeći otvoriti prostor za raspravu u izvanjezičnoj stvarnosti.

Prema Anićevu rječniku kolumna je „stalna novinska rubrika jednog novinara” (Anić 2003: s. v. *kolumna*). Ipak, kolumnu od ostalih novinskih žanrova izdvaja individualnost njezina autora, još više preciziran sadržaj o kojemu taj autor voli pisati, a najviše način kojim se sadržaj oblikuje, odnosno autorova jezična sposobnost, istančanost, umješnost, kreativnost po kojoj je njegova kolumna prepoznatljiva. Potonje je obilježje možda najrazlikovnije od nabrojanih triju jer se po njima – jeziku i stilu – autor izdvaja od konkurentnih autora koji pišu o istoj temi. „Kolumna je posebno značajan novinski žanr, koji obično i postoji u novinama kada postoji novinar jake individualnosti koji može proizvoditi redovno tekstove za kolumnu” (Katnić-Bakaršić 1999: 61). Tako novinar, budući da je njegov stil, odnosno način korištenja jezika, svojom osobenošću

² Za publicistički stil Katnić-Bakaršić (1999: 62) ističe kako se ponajprije realizira u formi većih publikacija poput knjiga, TV-serija ili radioemisija. Jedan od podstilova toga stila jest književno-publicistički podstil kojemu pripadaju polemika, neki tipovi kritike, putopisi i neke reportaže (*id*: 68).

postao prepoznatljiv, svojim imenom može privući pozornost adresata (*ibid*). Autorovo korištenje jezika oblikuje ga kao *novinara koji piše tako i tako*.

Novine su se nekoć listale, a danas novine se – *skrolaju*. Ograničenost stupca (kolumne!) na novinskoj stranici biva zamijenjena skoro neograničenim prostorom virtualnog papira na onoj internetskoj, a čitateljima je promjena medija omogućila da pišu (svoje komentare o kolumnama) i da se uključe u raspravu. Kolumna je sada kao kakva vrst debate, ali u pisanu obliku. Stavovi onih koji ju čitaju često su krajnji: ili izrazito podržavajući i odobravajući ili radikalno oprečni. Publika voli čitati mišljenja drugih ljudi jer je tad i ona pozvana dati svoje mišljenje s obzirom na to da joj slaganje, ali još više neslaganje s autorom daje povoda za komentar. Kolumna bi stoga prema klasifikaciji koju donosi Biškup (1981) mogla pripadati dijaloškim žanrovima. Čitatelji su danas više nego prije pozvani dati komentar na kolumnu. No na to ih ne potiče sam autor eksplicitnim pozivom, već ih na to potiče autorovo mišljenje upakirano jezičnom umješnošću. I umjetnošću.

Kad se ispod teksta kojeg napišete nagomila po nekoliko stotina komentara, od kojih je većina iznimno zanimljiva, sadržajna i konstruktiva, onda vas kao autora to ne može ne činiti ponosnim. Jer to je bit kolumne. Nevažno slažete li se s tekstem ili na njega imate primjedbi - upravo je osnovni smisao kolumne koju pred vas već šest godina stavljam svakog utorka - potaknuti razmišljanje. Potaknuti raspravu, sukob stavova, sučeljavanje argumenata. Pokrenuti kotačić demokracije temeljen na uvažavanju suprotnog stava i različitog mišljenja.

Nije poanta Juriša da ja namećem svoje mišljenje kao jedino ispravno ili sugeriram što biste svi morali misliti. Kad bi to bilo tako, lako bih se izborio za ukidanje komentara ispod teksta ili brisanje svakog posta koji dovodi u pitanje ispravnost mojih stavova. Juriš je zamišljen kao kolumna koja će vam zagolicati moždane vijuge i potaknuti vas da i sami formirate vlastito mišljenje o temi koja se obrađuje. (Jurišić, B, Sportnet.hr, 29. 5. 2012)

3.2. Kolumna o kolumni

Nakon jezikoslovnih i lingvističkih uvida o tome što kolumna jest, ako uopće jest, valja navesti što o kolumni pišu sami kolumnisti. Nerijetko su pojedini dijelovi kolumni metatekstualni, a rijetko su kolumne u cijelosti metatekstualne. Ipak, Bernard Jurišić svoje jubilarno 300. izdanje kolumni *Juriš* odlučuje posvetiti kolumni samoj, definirajući ju te ističući njezine odjeke među recipijentima.

To vam je onaj posao kad dva ili tri dana, ponekad i dva ili tri mjeseca, nešto "kuhate", istražujete, bilježite natuknice, provjeravate, analizirate, zovete, razgovarate, pretražujete, čekate da vam se sve "poklopi", pa sve to skupa formulirate da bude što jednostavnije i "pitkije", složite to u deset ili dvadeset tisuća znakova... (Jurišić, B, Sportnet.hr, 29. 5. 2012)

U jednoj se od svojih kolumni i Topić dotiče pisanja o kolumni u kojoj se jasno očituje čime se kolumnist novije generacije zapravo bavi kad piše o nogometu. Piše o nogometu. Analizira utakmicu. Bit će to znakovito kad se takav tip kolumni uspoređi s kolumnama prvoga rukavca pisanja kolumni.

U prosječnoj nogometnoj utakmici prosječna nogometna momčad obično ima između 90 i 120 različitih posjeda lopte. Kad utakmicu analizirate u ovom formatu kojim se mi na Telesportu bavimo, onda je jasno da ne možete obraditi svih 200-tinjak posjeda lopte na način na koji to rade analitičari u klubovima. Ovdje je ključna stvar reducirati kompleksnost utakmice na jedan ili dva konkretna trenutka; iz mase bitnih događaja izabrati onaj koji je najbitnije za širi kontekst i dobiti sliku koja će poslužiti kao ilustracija onoga što se događalo na travnjaku. (Topić, Telesport, 6. 8. 2022)

U svojem metatekstualnom osvrtu Topić potvrđuje znanstvenost kojom su protkane njegove kolumne, a o kojoj će još u radu biti riječi – bilo eksplicite bilo implicite u primjerima.

Stoga će dio korpusa analiziranog u ovom radu nastojati opovrgnuti Škiljanovu (1989: 91) tezu da je „govor sportskih stranica vrlo daleko od toga da izražava istinske emocije: strasti su u njemu izlizane i, u krajnjoj konsekvenciji, više-manje lažne, zgurane u uvijek iste ili gotovo iste jezične kalupe”.

4. Uvod u jezik nogometne kolumne

Hrvatska se nogometna kolumna može sagledati u dvama temeljnim pravcima: u prvome u kojemu je jezik kojim je pisana bliži književnoumjetničkome stilu, i u drugome u kojoj jezik svojim odlikama više nalikuje znanstvenome stilu. Takvo što ne čudi s obzirom na prethodno spomenuto preplitanje stilova i na teškoće oko jednoznačnog određenja žanrova prema funkcionalnome stilu.

Raslojenost jezika hrvatske nogometne kolumne očituje se u zadnjih dvadesetak godina u stilu pisanja različitih kolumnista koji pripadaju jednome od dvaju pravaca. Jedan od njih čine kolumnisti kojima su nogometne teme obično tek poticaj za šire sociološko-fenomenološke

uvide s izraženim subjektivnim stavom (npr. Tomislav Židak, Boris Dežulović). Drugome pravcu pripadaju kolumne sportskih novinara, koje se pak mogu podijeliti na one tradicionalnije (npr. Robert Matteoni, Predrag Jurišić, Dražen Krušelj) i one mlađega naraštaja, koji su unatrag 10–15 godina uveli u nogometnu žurnalistiku sasvim nov diskurs, gotovo znanstvenih odlika i drugačijega žargona (npr. Mihovil Topić, Vice Karin, Bernard Jurišić). Svaki od tih pravaca daje svoj pečat hrvatskoj kolumnistici, a pojava novoga nije uvjetovao dokidanje i zamrlost dotadašnjeg. Naprotiv, oni i danas supostoje. Prema tome njihov način pisanja nije rezultat dijakronije, odnosno vremena u kojem je kolumna nastala, već rezultat autorova etosa i onoga što svojim pisanjem nastoji postići.

4.1. Prvi rukavac: kolumna u vezi s nogometom

Budući da se u njima mogu iščitati autorovi stavovi i vrijednosti koje njeguje, a nerijetko i osjećaji, može se reći kako kolumne prvog rukavca dijele i odlike s književnoumjetničkim stilom. Samardžija (1995: 43) zaključuje da publicistički tekstovi s pristupačnim načinom izlaganja imaju dosta individualnih crta koje mogu biti preuzete iz proznoga podstila. Kolumne su tomu najbliže jer otvaraju prostor za iskazivanje subjektivnosti. Prostor u kojemu se ne donosi samo taksativan prikaz događaja nego i autorov komentar na njih, a taj je komentar nerijetko oblikovan tako da nastoji biti zanimljiv i sadržajem i izrazom. Ponekad *online* tekstovi mogu imati i tzv. svađalački ton, što može privući čitatelje (Vasilj 2014: 200).

Kolumne su ovog rukavca često obilježene esejiziranjem i raspravljanjem, uspoređivanjem i detaljiziranjem, a pružaju i sociološke, antropološke, etnološke te kulturološke uvide. Autorov stav može se mjestimice eksplicitno iščitati, a nekad je on implicitno izražen i proteže se cijelom kolumnom. Mišljenje kolumnista ne mora biti popularno ili jednako stavu redakcije, pa stoga neki od kolumnista, zaključuje Vasilj (*id*: 81), zauzimaju nepopularne poglede kako bi potaknuli interes čitatelja. Ograđivanje redakcije od autorova stajališta može biti istaknuto na kraju teksta: „*Stavovi izneseni u kolumnama i komentarima su osobni stavovi autora i ne odražavaju nužno stav redakcije N1info.” To, između ostalog, potvrđuje narav teksta koji je pred nama. Pisati nogometne kolumne ne znači nužno i pisati o nogometu.

Kolumna nije ograničena samo na iskazivanje autorova mišljenja, već se nerijetko donose i izjave drugih govornika koji potkrepljuju autorovo stajalište ili su u suprotnosti s njime pa ga još više potiču na pisanje vlastitoga.

Hrvatska nogometna reprezentacija odigrala je veličanstvenu utakmicu protiv Češke. Ali, kako stvari u nogometu nikad nisu idealne, nakon sat vremena igre izbornik Čačić je morao, zbog ozljede, zamijeniti dirigenta orkestra Luku Modrića, a desetak minuta prije kraja na teren su poletjele baklje. Engleski sudac Mark Clattenburg je na kratko prekinuo utakmicu, policija se prilično brzo obračunala s bakljonošama, ali su hrvatski nogometaši, šokirani bakljadom, skamenjeni čekali kraj utakmice i jedva sačuvali bod. Umjesto slavlja, jer su i tim rezultatom osigurali plasman u drugi krug, u taboru naše reprezentacije vladala je pogrebna atmosfera, kao da je nogomet u Hrvatskoj definitivno umro. A bila je to, prema ocjenama nogometnih stručnjaka, najbolja utakmica u dosadašnjem tijeku turnira. Hrvatska je tlačila solidnu češku reprezentaciju neizdrživim presingom... (Židak, JL, 21. 6. 2016)

Podebljani izrazi u odlomku oni su koji donose informacije o utakmici, ali postavlja se pitanje informativnosti tih informacija. Informativno je to da je Luka Modrić zamijenjen drugim igračem, čiji identitet ne znamo, kao i to da je utakmicom osvojen jedan bod. Sve ostalo tiče se ozračja na utakmici i popratnim događajima koji su ju zasjenili.

Katnić-Bakaršić (1999: 60) ističe kako žanrovi sportskog novinarstva pripadaju onima s najvećim stupnjem predvidljivosti jezičnih sredstava, s karakterističnim frazama i konstrukcijama često šabloniziranima čak i da postaju predmetom šala. Komentirajući jedan sportski napis Škiljan (1989: 90) pak ironično zaključuje: „Ne, zaista nije lako postati sportski novinar, jer treba zacijelo ovladati svim vještinama pismenog izražavanja da bi se sastavio, na primjer, ovakav odlomak.” Takvi općeniti zaključci mogli bi se primijeniti na gotovo svaki tekst posredovan elektroničkim medijima, pa i nije ono što je karakteristično samo za nogometnu kolumnu.

Osvrćući se na Bourdieuov pojam *sportskog polja*, Biti (2015: 130–41) ističe kako baviti se prvom dekadom hrvatskog postsocijalističkog nogometa podrazumijeva uviđanje snage etnopolitičkog narativa. Sportsko je polje, pa tako i nogomet kao njegov najistaknutiji predstavnik, određeno djelovanjem društvenih sila i sučeljavanjima različitih aktera – od navijačkog tijela, istaknutih nogometaša, trenera, medijskih djelatnika i inih posrednika. Pa su

tako dominantni akteri sporta na istoj liniji s dominantnim akterima politike, a osvrtnje na prošlost sadašnjost je takvih tekstova.³ Židakov (2004: 50) primjer to ovako ilustrira:

U ovom klubu, kojim su vladali fašisti, komunisti, purgeri, avanturisti, desničari i ljevičari, oko kojeg se već 18 godina mota »Ostap Bender našeg doba« (Ćiro Blažević) dovoljno je nabrojiti nekoliko likova da bi se shvatilo kako Građanski, odnosno Dinamo, odnosno Croatia nije običan nogometni klub. (Židak 2004: 50)

Sport je društveni konstrukt koji pridonosi proizvodnji ideološkog imidža, dio je reprodukcije i prijenosa ideoloških tema i vrijednosti dominantnih u društvu (Biti 2018: 60–1). Nogometni se svijet u kolumnama povezuje s izvannogomentom zbiljom, a osim imena igrača i trenera, česti su likovi političari i najrazličitiji predsjednici.

...makar su mu predsjednici bili narodni heroji, propali partijski kadrovi i komunistički disidenti, makar je u grbu imao zvijezdu, kao i svi drugi, za Hajduk se navijalo da bi se znalo - odakle si, a za Dinamo - tko si! (Židak, JL, 8. 1. 2010)

Naposljetku kolumna donosi autorovo mišljenje koje čitatelj može i ne mora prihvatiti i s njime se složiti.

Kolumna kao da time opravdava sastavnicu književnoumjetničkoga, pa stoga istinitost, odnosno objektivnost nisu kriteriji njezina vrednovanja. Kao i književno djelo, može i ne mora biti fikcionalno. Kao i književno djelo može se i ne mora svidjeti čitatelju. Kao i književno djelo može biti pisano jezikom književnosti.

„Neke kolumne posjeduju estetsku funkciju, a o njihovim jezično-stilskim vrijednostima svjedoči i mogućnost sakupljanja na jednom mjestu kao knjige” (Katnić-Bakaršić 1999: 61). Stoga i ne čudi da autori baš ovog rukavca nogometne kolumnistike imaju objavljene vlastite monografije koje su kompilacija njihovih kolumni objavljenih u novinama ili na portalima. Neke su od njih *Iz maksimirske šume* Tomislava Židaka (2004) ili *Bili libar* Borisa Dežulovića (2022).

Tomislava su Židaka nazvali *književnikom među sportskim perima, britkim i lucidnim bardom iz Vugrovca* (Flak 2017). Takav je naziv samo potvrda da kolumna jest žanr koji ima sličnost s književnima. Na koricama pak knjige *Hrvatska do Brazila* stoji kako „malotko ima takav uvid,

³ O nogometu kao sociološkom konstrukt i njegovoj prožetosti politikom pisali su Vrcan (2003), Biti (2015, 2018), Lalić (2018).

takvu širinu sagledavanja i tako veliko znanje da dočara i približi čitatelju svu dramatiku događaja i situacija kroz koje su prolazili protagonisti te priče” (Židak 2014).

Primjerice Židak u svoje kolumne uvrštava i sve ono što se događa izvan terena, pa se tako u njima mogu pronaći razmišljanja o promjeni Dinamova imena i njegovu vodstvu, plakatima i grafitima s Dinamovim imenom, Dinamovim prihodima i rashodima, o izgradnji stadiona na Maksimiru, kao i razni dijalozi s neobveznih kavā koje je proveo u društvu ljudi koji imaju bilo kakve veze – s Dinamom. Za Židaka Miroslav Blažević piše kako on „nije samo običan bilježničar Dinama, nogometaša i nogometa, nego vjerni kroničar sve raskoši i bijede života, velikih i malih ljudi, dobrih i loših karaktera i svih društvenih mijena” (Židak 2004: 11).

Jednu od svojih kolumni Židak započinje pozicioniranjem događaja u konkretan prostor i vrijeme te detaljističkim opisom i prikazom ozračja u kojem se sa svojim sugovornicima nalazi, što podsjeća na uvodne stranice kakva realističnog romana. Sve što piše na neki je način povezano s Dinamom – bilo to pozitivno ili negativno – što je glava odlika njegova pisanja i njegov autorski pečat. Pa tako i opisanu atmosferu uspoređuje sa stanjem u Dinamu.

Sa Štefom Lamzom sam dogovorio sastanak u kafiću Zlatne godine, u hotelu Park. Opskurna birtijica, s otrcanom bibliotekom i konobaricom, koja je također zakoračila u »zlatne godine«. U ostalom, kao i Štef Lamza. Iako se oboje tješe da osim zlatnih postoje i najbolje godine. Krleža je rekao da su to one između sedamdesete i osamdesete. Međutim, zlatne godine bile su samo »meeting point«, Štef nije želio razgovarati u »prostoriji za stariju gospodu«, on ima svoj punkt. Kafe Stara Ferenčica je u kišnom i tmurnom raspoloženju na Silvestrovo izgledao kao utočište gubitnika, koji znaju uglavnom za očaj. Kao i Dinamo! (Židak 2004: 221)

Preciznost u donošenju točnih imena objekata podsjeća na dnevničke zapise, dok svježinu u iskazu nastoji postići upotrebom engleskoga izraza *meeting point*. Ipak, svoju svoju privrženost zagrebačkom izričaju brzo nastoji istaknuti germanizama *punkt* i *birtijica*.

Započinje slično i u drugoj nakon čega slijede dijalozi među sugovornicima i opis atmosfere u kavani. Svakako valja primijetiti *nalakćene* i *čelništvo*, obje izvedenice od riječi za dijelove tijela.

Vrtjela se srijeda, oko 23 sata. Na šanku noćnog kluba Hemingway nalakćeni nogometaši Dinama i njihovo čelništvo. (Židak, JL, 1. 5. 2004)

Kanadski kolumnist i televizijski kritičar John Doyle (2010: 7) u svojoj knjizi *Svijet je lopta* u koju je uvrštena i kolumna 15. studenoga 2001. piše vrlo osobno, što se može dovesti u odnos sa Židakovim kolumnama:

Ujutro, dok mnogi od vas budu čitali ovu kolumnu, oko 8 ili 9 u Torontu, bit ću u baru i buljiti u televizor. Teško da će se popiti puno piva, ali lokal će biti pun bučnih i veselih ljudi.

Dežulović pak u jednoj svojoj kolumni počinje *in medias res* približavajući se time takvu načinu pisanja koji odstupa od načina pisanja dnevnika:

Najprije je na samom startu eliminacijske faze, u pedeset osmoj sekundi osmine finala protiv Danske, Mathias Jorgensen zabio za 1-0. (Dežulović, N1, 17. 7. 2018)

Dok se u Židaka jasno daje iščitati zakulisna politička igra u kolumnama koje piše, Dežulovićevi tekstovi implicitno šalju poruku o društvenoj situaciji. U kolumni naslova *Balkane moj* Dežulović (N1, 17. 7. 2018) piše specifičnim načinom: ponavljajući slične sintaktičke obrasce u oblikovanju cjelovitog teksta. Model prema kojemu je sastavljena kolumna donosimo u nastavku utabličeni.

Tablica 1: Prikaz strukture dijela kolumne *Balkane moj* Borisa Dežulovića

Postupak	Primjeri dijelova iste kolumne		
<i>Opis nepovoljne situacije</i>	Najprije je na samom startu eliminacijske faze, u pedeset osmoj sekundi osmine finala protiv Danske, Mathias Jorgensen zabio za 1-0.	Onda je potkraj drugog produžetka, u 116. minuti Luka Modrić promašio penal za pobjedu i utakmicu uveo u raspucavanje jedanaesteraca.	Onda je već u petoj minuti polufinalne utakmice protiv Engleske Modrić pred šesnaestercem srušio Allija, a Kieran Trippier iz slobodnog udarca zabio za 1-0.
<i>Odgovor nekadašnje Hrvatske</i>	Za sve naše reprezentacije u mojih četrdeset pet godina staža, bilo jugoslavensku ili hrvatsku, tim bi antiklimatičkim šokom u prvim trenucima utakmice	Za sve naše reprezentacije u mojih četrdeset pet godina, bilo jugoslavensku ili hrvatsku, tim bi drugim antiklimatičkim šokom u posljednjim trenucima	Za sve naše reprezentacije u mojih pedesetak godina staža, bilo jugoslavensku ili hrvatsku, tim bi nevjerojatnim, petim antiklimatičkim šokom jednom za svagda završilo

	svečano završilo Svjetsko nogometno prvenstvo.	utakmice svečano završilo Svjetsko prvenstvo.	Svjetsko nogometno prvenstvo: tri puta zaredom rezultatski minus nije okrenula nijedna reprezentacija u povijesti Mundijala, a kamoli neka od naših.
	Ostalih osamdeset devet minuta, vidjeli ste to stotinu puta, zbunjeno bi bauljali po ledini, do kraja povijesti svađajući se tko je kriv i tko je tamo u šesnaestercu trebao preuzeti Jorgensena.	Prestravljeni i oduzeti zapucavali bi penale i gađali tribine, do kraja povijesti svađajući se je li penal u raspucavanju trebao pucati šokirani Modrić	Naši bi ostalih sat vremena zbunjeno bauljali po ledini, do kraja povijesti svađajući se tko je kriv i tko je tamo na vrhu šesnaesterca trebao preuzeti Allija.
<i>Izražavanje suprotnosti</i>	Ne, međutim, i ova Hrvatska.	Ne i ova Hrvatska	Ne, međutim, i ova Hrvatska.
<i>Odgovor sadašnje Hrvatske/Povoljna situacija</i>	Mandžukić je izjednačio već u sljedećem napadu i utakmica se rastvorila.	Modrić je drugi put pogodio, Danijel Subašić hladno skinuo tri penala, a Rakitić svoga na kraju izveo rutinski kao na snimanju reklame za kekse, uvodeći Hrvatsku među osam najboljih.	Dvadesetak minuta prije završetka Ivan Perišić je izjednačio i utakmica se opet rastvorila.
<i>Odgovor nekadašnje Hrvatske</i>	I opet: sve dosadašnje naše reprezentacije nakon toga bi se povukle u opreznu formaciju i čekale da nekako padne nekakav gol, iako takav u cijeloj našoj povijesti nikad nije pao.		I opet: sve naše dosadašnje reprezentacije nakon toga bi se povukle u opreznu formaciju i čekale onaj sad već mitološki gol.
<i>Izražavanje suprotnosti</i>	Ne i ova Hrvatska:		Ne i ova Hrvatska
<i>Odgovor sadašnje Hrvatske</i>	ovi su trčali i napadali svih devedeset minuta, i		ovi su trčali i napadali svih devedeset minuta, pa

	svih pola sata produžetaka.		i novih, trećih pola sata produžetaka, sve dok ga desetak minuta prije kraja Mandžukić nije zabio za 2-1, uvodeći Hrvatsku u finale, među dvije najbolje na svijetu.
--	--------------------------------	--	--

S obzirom na to da otvaraju mogućnost za iskazivanje vlastitoga mišljenja, reci kolumni služe i za kritiku društvene situacije, a najviše za kritiku političke vlasti ili pak vlasti kojega od kluba. I premda govori o rezultatima, kretnjama igrača, pogocima, kaznenim udarcima, ipak svojim ironičnim završetkom dokazuje kako su njegove kolumne više sklone povezivanju nogometa s izvannogometnim svijetom negoli fokusiranju samo na nogomet u užem smislu. Od novinara se najzad i traži pisanje kraja kakav čitatelji ne očekuju, takav da kod njih izazove iznenađenje (Vasilj 2014: 114).

O generaciji koja je potom upravo takva, cijela pobjednička i upadljivo nebalkanska, ravno sa svjetskog pobjedničkog postolja spremno uskočila u reklamni spot upravo takve, upadljivo balkanske Hrvatske – cijele gubitničke i neodgovorne, lijene, ohole, samodopadne i male, sad već izvjesno nepopravljivo opterećene luzerskim naslijeđem apstraktne prošlosti, jeftinog domoljublja, strašnih banova, sokolskih budnica i gena kamenih, te blatnjave sadašnjosti sitnog kriminala, krupnog kapitala i srednjeg poduzetništva... (Dežulović, N1, 17. 7. 2018)

Cijelu kolumnu, pišući tobož o nogometu, zaključuje posve suprotnim uvidima o reprezentaciji od prethodno napisanih završavajući – balkanskom uzrečicom.⁴ Autor kolumne, čini se, biva razočaranim time što ista ta reprezentacija, koja ga je iznenadila svojim uspjehom i na čije divljenje i pohvalu izdvaja većinu kolumne, na kraju uskače „u reklamni spot balkanske hrvatske”. Uspjeh izgleda nije toliko uspješan ako ga se dovede u odnos s genima kamenim?

Stotinu puta da su pucali penale i s kreča hladnokrvno pogađali za četvrtfinala i polufinala, bilo bi džabe.

Džabe su krečili. (Dežulović, N1, 17. 7. 2018)

⁴ „Žargonski i dijalektni frazemi iz razgovornoga funkcionalnog stila često prelaze u publicistički, mogu se naći u novinama, posebno u kolumnama koje imaju mnogo slobodniji odnos prema jezičnoj normi od tekstova koji pripadaju informativnome publicističkom žanru” (Mihaljević i Kovačević 2006: 5).

Valja primijetiti igru riječi *kreč* (tvar kojom se crtaju linije igrališta, uključujući i „bijelu točku” s koje se pucaju jedanaesterci) i glagola *krečiti*, koji s obzirom na kvalitetu naglaska može biti nositelj različitih značenja. U *kreču* je također isprepleten i penal s balkanskom uzrečicom.

Naslov i kraj poput kiklosa zaokružuju kolumnu Balkanom, pa čitatelju i to sugerira da je nogomet u drugome planu i da je doista nogomet (najvažnija) sporedna stvar na svijetu, iako autor to eksplicitno ne ističe.

Cijela je ova herojska sportska priča samo o tome. O generaciji koja je pokazala dokle se može skidajući sa sebe teret gubitničke prošlosti, i kako preuzimajući odgovornost, tu najtežu i najnerazumljiviju balkansku riječ, i mali mogu postati veliki i svjetski. (Dežulović, N1, 17. 7. 2018)

Da nogomet uistinu katkada dolazi u drugome planu, svoje uporište pronalazi u tome što i na samoj nogometnoj utakmici, potvrđuje Židak, nema nogometa, pa se onda, zaključujemo, o nogometu samom ne može ni pisati. Židak završava intertekstualno, prijevodom naslova ABBA-ine uspješnice *The Winner Takes It All*. Završetak tekstova ima sličnu ulogu kao i naslov – potonji ima ulogu da privuče čitatelja, dok prvi ima ulogu da ostane upamćen. Završetak je nerijetko mjesto u kojem se najjače probija autorsko stajalište, a kada su izrečeni kakvim citatom ili poslovicom, tada autor svoje mišljenje izražava implicitno, ali britko.

Najmanje će u cijeloj priči biti pravog nogometa iako su na repertoaru dvije najbolje hrvatske momčadi. Na žalost, u drugom planu su igrači, čak i treneri, ovo je utakmica između Mamića i Štimca, u kojoj pobjednik uzima sve. (Židak, JL, 1. 5. 2004).

Kako je već rečeno, autorski stav posebno prodire u ovom tipu kolumni, što je osim pisanjem u prvome licu istaknuto iskazivanjem vlastitih osjećaja i doživljaja. Tekstovi se većinom pišu u prvome licu množine (tzv. mi skromnosti – *nos modestiae*), a od tog nepisanog pravila odstupaju obično komentari i kolumne čiji su autori sportski novinari s duljim stažem poznati (u) javnosti (Vasilj 2014: 83).

Ja sam se, eto, umorio i pišući, pa se može izdaleka naslutiti kakvu su sportsku, fizičku i psihičku kalvariju prošli hrvatski reprezentativci na najtežem putu kojega sam ikad vidio na Mundijalima, a gledam sve utakmice još od Njemačke 1974. (Dežulović, N1, 17. 7. 2018)

Dežulović to ipak čini na manje dnevnički način negoli što to čini Židak koji svojeg čitatelja o svemu obavještava potanko:

U četvrtak sam gostovao na Stojedinici (Židak, JL, 27. 11. 1999. prema Židak 2004: 41)

Već 24 godine svakog jutra prolazim kraj onog Meštrovićevog »jadnika«... (Židak, JL, 31. 12. 1999 prema Židak 2004: 49)

Da se jezikom, kako i sam tvrdi, voli igrati (usp. Bagić *et al.* 2017), Dežulović to pokazuje na morfološkom planu (kovanje komparativa priloga *kamoli*, sklonidba imena):

Četiri puta zaredom rezultatski minus nije okrenula nijedna momčad u nijednom sportu nikad u povijesti, a kamoli neka od naših, još **kamolije** nogometna. (Dežulović, N1, 17. 7. 2018)

Dvadeset godina! Pa toliko je star već i *Pro Evolution Soccer*: dvadesetu će godišnjicu uskoro tako obilježiti i tradicionalni ogled zagrebačkih i splitskih *eFotballera* na PES-u, “vječni *PlayStation* derbi” između **HajdukŽiviVječnoa** s Kocunara i **NemaPredajea** iz Dubrave! (Dežulović, Telesport, 21. 10. 2022)

4.2. Drugi rukavac: kolumna o nogometu

Henri Morier o perifrazi piše ovako: kako se ne mogu jednostavno reći složene stvari, kompliciraju se jednostavne, što onda daje iluziju dubine (Morier 1961: 299–300). A takva je iluzija, zaključuje Bagić, česta u novinarstvu (Bagić 2012: 243).

Posve drugačiji način pisanja o nogometu gaji novija generacija hrvatskih kolumnista. Ovome rukavcu pripadaju stariji i mlađi kolumnisti, koji su okupljeni oko sličnog tematskog kruga. Predmet je njihovih kolumni doista nogomet, a tek ga gdjegdje povezuju s društveno-političkim prilikama. Takav jezik, lišen začkoljica i dvosmislenosti, konotacija i neprozirnih značenja, čestih distrakcija i skokova u nekadašnja vremena, tečan je i jasan jer je čitatelj uronjen u onu vrstu diskursa koji množinom različitih izraza govori o jedini sadržaja – o nogometu. Upravo zbog takvih karakteristika gotovo da može pripadati znanstvenome diskursu. I Silić (2006: 43) književnoumjetničkom stilu, u kojemu je individualna sloboda najveća, suprotstavlja znanstveni stil, koji je po svojoj individualnoj ograničenosti izrazito objektivniji.

U tekstovima se može čitati i o objektivnosti samoj. Autor je posve svjestan što nogomet znači pratiteljima sporta pa u svojoj kolumni ističe:

Tko je bolji? Ovisi o tome jeste li Dinamo ili Hajduk. Konačan odgovor na pitanje tko je bolji igrač između Oršića i Livaje nije jednostavan i nadilazi razinu birtijaškog nadvikivanja, u kojem površna analiza i selektivna argumentacija služe da dovedu do unaprijed željenog zaključka, ovisno o navijačkim preferencijama. (Karin, Index.hr, 11. 9. 2022)

5. Metodologija rada i korpus

U radu se na jezično-stilskoj razini detaljnije analiziraju kolumne autora drugoga rukavca pisanja nogometnih kolumni – Vice Karina, Bernarda Jurišića te Mihovila Topića.

Korpus se sastoji od mrežnih izvora, i to sportskih kolumni objavljivanih na portalima *Index.hr*, *Sportnet.hr*, *Telesport* te *tportal* od 2007. do 2023. Na kraju se svakog citata nalaze i podaci o autoru kolumne, portalu na kojem je objavljena te datum objave. Poveznice na kolumne na koje se poziva u radu prema opisanoj oznaci mogu se naći u tablici na kraju rada (v. Vrela). Isticanja podebljanim slovima te podcrtani dijelovi u citatima intervencije su autorice rada u citirani tekst radi jasnijeg upućivanja.

6. Analiza korpusa

6.1. Znanstvenost

Iz mase bitnih događaja izabrati onaj koji je najbitnije za širi kontekst i dobiti sliku koja će poslužiti kao ilustracija onoga što se događalo na travnjaku. (Topić, Telesport, 6. 8. 2022)

Znanost je oslobođena subjektivnosti i nebitnih obilježja sadržaja poruke (Silić 2006: 43–44). Kad bismo kolumne autora drugog rukavca morali svesti na temeljne odrednice koje ih karakteriziraju, bile bi to objektivnost i lapidarnost. Te se karakteristike prepoznaju već i pri samom iščitavanju takvih kolumni, a posebice se ističu kad ih se preklopi, dovede u odnos s kolumnama autora prvoga rukavca pisanja kolumni. Prema tome kolumne bi mogle odgovarati znanstvenome stilu ili su barem pisane jezikom znanstvenoga stila. Stoga na njih primjenjujemo ono što Silić ističe kad piše o znanosti. Modificirana tvrdnja s drugim entitetima na mjestu subjekta i objekta izgledala bi ovako: kolumnist pri stvaranju kolumne mora voditi računa o njezinu sadržaju, predočiti ga kao cjelinu, ali izdvojiti iz njega glavno (bitno) i dati ga u logičkome slijedu. Pritom mora uvažiti činjenicu da i sadržaj svoje kolumne i jezik kojim taj sadržaj ostvaruje prilagodi mogućnostima čitatelja, a da subjektivna sredstva (emocionalno-ekspresivna) iskoristi samo ondje gdje su ona dopuštena (*id*: 44).

U nastavku će poglavlja biti primjerima potkrijepljena obilježja znanstvenosti koja se pronalaze u korpusu.

6.1.1. Nogometna terminologija

Svaka znanost ima specijalizirani leksik kojim se koristi ne bi li njime opisala svoje fenomene. Tako je, čini se, i s nogometom. I upravo je u leksiku vidljiv najveći odmak s obzirom na kolumne prvoga rukavca. U njima je on vrlo širok, gotovo svakodnevni; nerafiniran, dočim je ovaj, moglo bi se reći, *nogometniji*. Najbolje se to odražava u opisu nogometne akcije, a koje su često popraćene i slikovnim prikazima s opisima slike ispod nje (Slika 1):

Hrvatska je jednostavno u **fazi napada** ostajala razvučena preko 60 metara terena, a nije imala konkretni **kohezivni faktor**... (Karin, tportal, 30. 6. 2014)

Spora **zadnja linija** uvjetovala je raspored ostatka momčadi, pa bi se preofenzivna pozicioniranja s loptom u nogama vrlo surovo odrazila u **defenzivnoj tranziciji**, što se posebno osjetilo u utakmicama s Udineseom, koji ih je u dvomeču masakrirao s 8:2, a činilo se da će Zebrice zabiti svaki put kada pređu centar terena. (Karin, Index.hr, 14. 3. 2016)

Krila su ostajala izolirana uz liniju, a Modrić odsječen na **desetki** što je rezultiralo **prevelikim brojem** Rakitićevih **dijagonala** kojima se lako gubio **posjed** i otvarao prostor za suparnika. (Karin, Index.hr, 16. 6. 2018)

Ivanušec i Baturina, koji je vjerojatno bio i najbolji igrač na terenu, stalno su stvarali opterećenje u **lijevom međuprostoru**, u kojem se Hajdukova **duboka zona** vrlo lako i brzo urušavala. (Karin, Index. hr, 14. 8. 2022)

Kanada u napadu jako **širi teren** i često joj bočni stoperi u **liniji 3-5-2** igraju sasvim uz aut-liniju kako bi **rastegnuli prvu liniju suparničkog bloka**. (Karin, Index.hr, 25. 11. 2022)

Radi se o tome da Kanada **izlazi visoko** s **prednja** tri igrača. Kako bi zadržali **kompaktnost, vrlo visoko izlaze** i oba **vezna igrača**, što ostavlja ogroman prostor iza njihovih leđa. Općenito u njihovom **presingu** ima dosta **iskakanja igrača u višu liniju**, čime suparnik ostaje s igračem viška u najopasnijim **zonama**. (Karin, Index.hr, 25. 11. 2022)

Uspjela je **raširiti prvu liniju** kanadskog **bloka** i koristila je **iskakanja** Kanadinih **krila** na Sosu i Juranovića kako bi mogla s **loptom** konačno **ući u sredinu**. (Karin, Index.hr, 27. 11. 2022)

Svojim **kretnjama** i driblinzima je **razbijao suparničke linije**, konstantno je **kreirao višak u igri** i **donosio loptu u zadnju trećinu**. (Karin, Index.hr, 27. 11. 2022)

U sredini se branila u **vrlo uskoj formaciji**, zakrčila je progresiju Brazila kroz sredinu i tjerala ga je **da ulazak u zadnju trećinu traži dijagonalama** na svoja **krila**. (Karin, Index. hr, 9. 12. 2022)

U nekoliko navrata je **agresivnim izlascima** uzeo loptu, a onda **osvojio po 30 metara prostora u trku i donio loptu u zadnju trećinu**, što nismo vidjeli ni od jednog drugog stopera na turniru. (Karin, Index. hr, 18. 12. 2022)

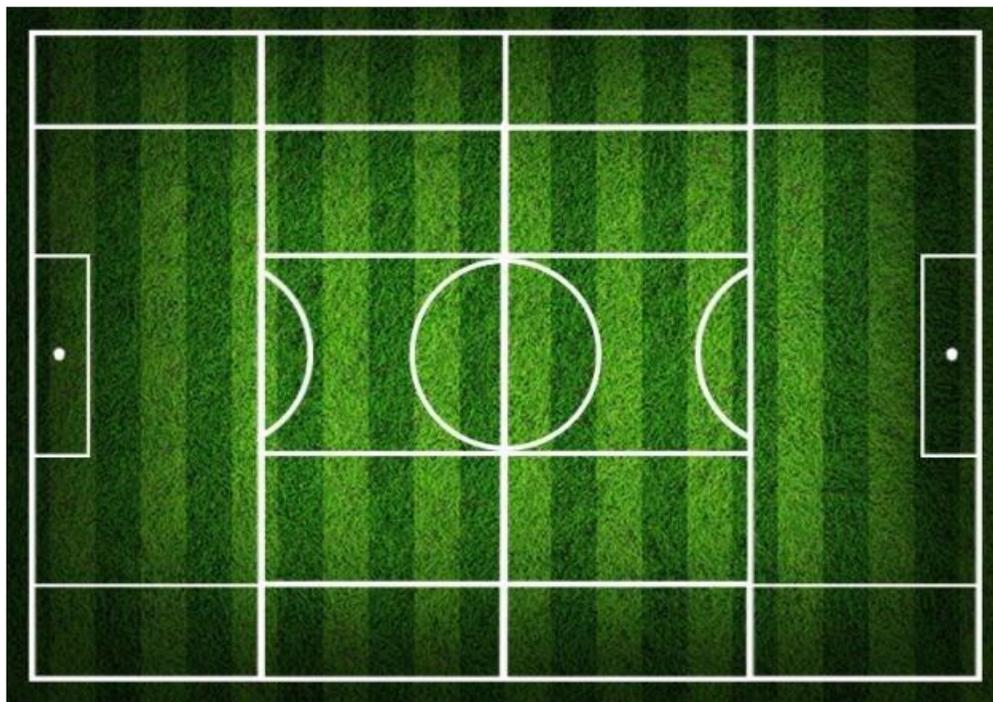
Slika 1. Zagušena igra Španjolske s puno igrača na malom prostoru i bez mogućnosti za progres napada (Karin, Index.hr, 8. 12. 2022)

U jednoj od kolumni Karin donosi temeljitu analizu nogometne taktike koristeći pritom izraze kojih se ne bi postidjele ni stranice znanstvenih članaka, koje su istaknute u citatu. Osim što tematizira srž nogometa, sam način nogometne igre, to čini na izrazito precizan način, baš kao što je takav i leksik koji rabi.

Osnova **pozicijske igre**, što bi bio slobodan prijevod ove kovanice, jest **kreiranje prednosti**. Ona postoji u brojnim oblicima. **Brojčana prednost** je ostvarivanje viška igrača na jednom dijelu terena koja **rezultira iznošenjem lopte i napretkom napada u iduću fazu**. **Kvalitativna prednost** je situacija u kojima ne postoji brojčana prednost, ali su vaše **varijable** puno moćnije od suparničkih. Ona se zove **prostorna prednost** i može se definirati kao **optimalno pozicioniranje** svih igrača na terenu. To znači kako u svakom trenutku napada, bez obzira na to gdje se lopta nalazi, svaki igrač ima konkretnu ulogu i dužan je stići u predviđenu **zonu**. Raspored može varirati od trenera do trenera, navika igrača, kao i prilagodbe na suparnika, ali ideja je pružiti svakom igraču na lopti velik broj opcija, a istovremeno ih postaviti da ne budu ranjivi kad izgube loptu, već sposobni pritisnuti suparnika i vratiti loptu u svoj **posjed**. (...) Igrači su **pozicionirani** tako da **stvaraju** što više **linija** po širini i dužini terena, **razbijajući suparničku strukturu i obrambenu**

formaciju, a konkretni cilj u igri je "realizirati" jednog od tih igrača **između linija**. (Karin, Index.hr, 26. 10. 2017)

Uz opis donosi i sliku (Slika 2) nogometnog terena pa objašnjava:

Slika 2. Prikaz nogometnog terena (Karin, Index.hr, 26. 10. 2017)

Na fotografiji je tipičan izgled travnjaka trenera koji upražnjavaju **Juego de posicion**. Dodatne linije služe kao orijentir igračima gdje se moraju nalaziti (u kojem "kvadratu" ili "pravokutniku" s obzirom na položaj lopte). Opće prihvaćeno pravilo je da dva igrača nikada ne bi smjeli biti u istom prostoru (od svih ponuđenih na grafici) jer time bespotrebno smetaju jedan drugom, guše igru i rade manje pozicijskih problema suparniku. (Karin, Index.hr, 26. 10. 2017)

Kao što je to istaknuto u prethodnome odlomku, primijetimo i u sljedećim primjerima porabu međunarodne terminologije – španjolske (1), talijanske (2), portugalske (3) – ovisnu o podrijetlu načina igre.

- (1) Španjolska **tiki-taka** osvojila je sve što se osvojiti može. (Karin, Index.hr, 8. 12. 2022)
...ali Del Bosqueova je **tiki-taka** bila zapravo posve različita od onoga što se igralo u Barceloni... (Topić, Telesport, 18. 6. 2023)

- (2) Herrera će tu strategiju usavršiti u Interu s kojim će osvojiti Ligu prvaka, a nogometnom svijetu ostavit će najstrašniju i najružniju riječ koja postoji u leksikonu - **catenaccio** - koja će se kod nas prostoseljački prevoditi i interpretirati kao - **bunker**. (Karin, Index.hr, 6. 4. 2022)
Catenaccio je tih godina dominirao europskim nogometom kao superiorni oblik nogometne organizacije. (Topić, Telesport, 1. 12. 2022)
- (3) Za one koji su nogometno odrasli krajem 90-ih i početkom 2000-ih godina, Marcelo je vesela potvrda da **Joga Bonito** i dalje živi. (Karin, Index.hr, 25. 5. 2018)

Latinizme, odnosno internacionalizme od kojih je mahom sačinjen nogometni leksik, kako kaže Silić (2006: 92), „novinarski stil voli”. Silić njihovu upotrebu odobrava ponajprije stoga što takve riječi nisu tuđice, a potom i zato što su tijekom povijesti uporabom utvrdili svoja značenja i time se osposobile za uopćeno komuniciranje. Sva su profesionalna područja, zaključuje Silić, pa tako i novinarstvo, bez njih nemoćna (Silić 2006: 93). Dakako, uz internacionalizme su u nogometnom surječju prisutni i anglizmi (*ofsajd*, *VAR – Video assistant referee, bek*) i germanizmi (*špica*).

Priča o ovoj situaciji dio je puno šire priče o **definiciji** ofsajda, njegovoj **interpretaciji** i drugačijoj **rezoluciji** koju je omogućila **VAR** tehnologija. (Karin, Index.hr, 2. 12. 2022)

Još jedna moguća **korekcija**, o kojoj već ozbiljno razmišljaju u Engleskoj, svojevrstni je prostor **tolerancije**. (Karin, Index.hr, 2. 12. 2022)

Bila bi **tragedija** da je Hrvatska ili bilo koja druga reprezentacija ispala s turnira zbog ovakve **implementacije** VAR-a. Tehnologija je tu da poveća vidljivost **situacija** i da posluži kao **korektor**... (Karin, Index.hr, 2. 12. 2022)

Posebno je **impresivno** bilo kako se Hrvatska **rekuperirala** nakon uraganskog početka Brazila u drugom dijelu. (Karin, Index.hr, 9. 12. 2022)

Zna li kojeg lijevog **beka** želi i zašto na predstojećem turniru? (Karin, Index.hr, 9. 6. 2018)

Istovremeno od Petkovića želi i da bude "pravi" napadač, **špica** i devetka koja će stalno dolaziti u završnicu i imati šansu za postizanje pogotka. (Karin, Index.hr, 10. 11. 2021)

Nogometni jezik uz slova sadrži i brojke, osobito kad je riječ o formacijama igrača. Kad se iznose u kolumnama, obično je riječ o nizu tri ili četiri brojke ulančane spojnicama, koje stoje za broj igrača koji se nalaze u obrambenoj, veznoj, odnosno napadačkoj liniji (četvrti je broj rezerviran za vratara). Često dolaze uz prijedlog *u* kada se skup brojeva ponaša poput imenice u

lokativu. Sintagma *formacija/linija x-x-x* može se promatrati kao apozitivna⁵ u kojoj brojčani dio, desni član spoja (nezavisna sastavnica) modificira lijevi (zavisnu sastavnica) pobliže joj određujući, tj. sužavajući joj značenje. Budući da se podrazumijeva što skup triju brojaka povezanih spojnicama u nogometnom diskursu znači, zavisna se sastavnica nerijetko izostavlja (2–3).

- (1) Kanada u napadu jako širi teren i često joj bočni stoperi u liniji 3-5-2 igraju sasvim uz aut-liniju kako bi rastegnuli prvu liniju suparničkog bloka. (Karin, Index.hr, 25. 11. 2022)
- (2) Kanada je iznenadila Hrvatsku time što je u fazi obrane, za razliku od utakmice protiv Belgije, stajala u 4-4-2 i branila se vrlo usko bez visokog pritiska. (Karin, Index.hr, 27. 11. 2022)
- (3) S trojicom u zadnjoj liniji može se igrati dominantno i konstantno napadati, baš kao što se u 4-3-3 ili 4-4-2 može igrati bunker na svojoj polovici. (Topić, Telesport, 3. 11. 2022)

6.1.2. *Potkrijepljenost podacima/statistika*

U grupnoj fazi ovog Svjetskog prvenstva pala su 122 gola, što iznosi 2,54 gola po utakmici. To otprilike odgovara trendu u posljednjih nekoliko turnira s obzirom na to da smo 2006. i 2010. gledali 2,3 gola po turniru, dok se u Brazilu taj prosjek popeo na 2,68. Međutim, ono što svakako odudara od prijašnjih turnira i po čemu je ovo Svjetsko prvenstvo apsolutno neprikosnoveno su golovi iz prekida. U JAR-u 2010. palo je 26 golova iz prekida (penali, korneri + auti nakon kojih je direktno slijedio gol) u grupnoj fazi, što je ukupno 25,7 % svih golova. U Brazilu 2014. vidjeli smo 40 golova iz prekida u grupnoj fazi, odnosno 29,4 % od svih golova u prvoj fazi turnira. (Na oba turnira brojke su se pomaknule prema 25 %, što je otprilike očekivani udio golova iz prekida na ovoj razini - ove sezone je u Premiershipu 25,3 % golova palo iz prekida, a u Ligi prvaka 22,5 %). U Rusiji je dosad čak 48 golova palo iz prekida, što čini gotovo nevjerojatan udio od 39,3 %. Pritom se povećao i broj golova iz prekida kada isključimo penale – u JAR-u je tako palo 17,8 % iz prekida, u Brazilu 22,7 %, a u Rusiji 24,5 % golova. Međutim, glavna anomalija ipak se tiče penala – u JAR-u ih je zabijeno 8 (7,9 %), u Brazilu 9 (6,5 %), dok se u Rusiji taj broj udvostručio – zabijeno je 18 penala, što čini čak 14,7 % ukupnog broja golova. (Karin, Index.hr, 29. 6. 2018)

⁵ Za detaljniji opis hrvatske apozitivne sintagme v. Marković (2008).

GOLOVI IZ PREKIDA U GRUPNIM FAZAMA

SVJETSKA PRVENSTVA	2010	2014	2018
UKUPNO GOLOVA	101	136	122
GOLOVI IZ PENALA	8	9	18
UKUPNO GOLOVA IZ PREKIDA	18	31	48
POSTOTAK GOLOVA IZ PREKIDA (OD SVIH GOLOVA)	25,7%	29,4%	39,3%

Slika 3. Grafički prikaz statističkih podataka o postignutim golovima (Karin, Index.hr, 29. 6. 2018)

Ovo je primjer jedne suvremene kolumne o nogometu s popratnom tablicom (Slika 3). Nakon esejiziranja iz prethodnih poglavlja, romantičarskih opisa, prikaza atmosfere u kavani i inih pokušaja pisanja o nogometu teško je vjerovati da se svi primjeri tiču istoga – nogometne kolumne. U ovome je odlomku u svakoj rečenici riječ – o nogometu. I unatoč tome što nije svaka kolumna ovako bogata postocima i ostalim brojkama, jezik današnje kolumne o nogometu gotovo da odgovara znanstvenome diskursu.

„Težnja što većoj informiranosti vidi se i u stalnome nastojanju na izvođenju statistike i sumiranju” (Udier 2005: 504). Vasilj (2014: 28) naglašava kako kompetencije, znanja i vještine sportskog novinara uključuju i poznavanje korištenja statistikom, a svaki sport ima svoj „statistički jezik”. Statistika je uobičajen sadržaj analiza autora ovog rukavca pisanja o nogometu.

Karin se u svojim kolumnama često služi statističkim podacima. Statističkim podacima čega?

NULA, nula, nula, nula, jedan, nula, nula. (...) Redom su to brojke koje označavaju statistiku Simeoneove ekipe u idućim kategorijama: **udarci izvan okvira vrata, udarci u okvir vrata, udarci koje je suparnik blokirao, korneri, zaleđa, velike šanse i zabijeni golovi**. Čak i ako

nikad u životu niste pogledali utakmicu, intuicija, pa i logika vam nalažu da je momčad koja je na taj način popunila statističke rubrike nešto napravila krivo. (Karin, Index.hr, 6. 4. 2022)

Statistički se podaci koriste i kad se radi o učinku i karakteristikama igrača:

Imponira podatak da predvodi Bundesligu po broju dodavanja unaprijed (897) ako izuzmemo vratare. U vrhu (bolji od 97% braniča lige) je i po progresivnim dodavanjima, iznošenju lopte (više od 95% braniča u ligi), driblingu (više od 98% braniča u ligi), ali i po primljenim progresivnim dodavanjima. (Karin, Index.hr, 19. 5. 2022)

Riječ je o utakmici na kojoj je Modrić dobio samo tri od sedam duela, izgubio je loptu čak 14 puta (uz Barišića najviše od igrača u polju), imao je niži postotak točnih dodavanja čak i od neprepoznatljivog Marcela Brozovića, imao je nula oduzetih lopti i tek jednu presječenu. (Karin, Index.hr, 29. 3. 2023)

U drugom je Bodo imao 67% posjeda, osam udaraca prema голу, dao je gol te imao još jednu veliku i dvije vrlo dobre šanse. (Karin, Index.hr, 25. 8. 2022)

Osim u tekstu statistički se podaci (o učinku igrača ili o utakmici samoj) nalaze i u sklopu slikovnih prikaza i tablica (Slika 4 i 5) kojima su redovito popraćeni njihovi tekstovi. Time se još jednom potvrđuje kako ovaj rukavac kolumnista nogometu zaista pristupa znanstveno.

Slika 4. Vizualni sadržaj potkrijepljen statističkim podacima o igračima (Karin, Index.hr, 11. 9. 2022)

Slika 5. Vizualni sadržaj potkrijepljen statističkim podacima o utakmici (Karin, Index.hr, 6. 4. 2022)

Zanimljivo je kako Karin ističe važnost objektivnih podataka. To se očituje u mnogim grafičkim prikazima kojima su popraćene njegove kolumne, a koji govore o učinku igrača, kluba, reprezentacije. Grafički su prikazi uvijek tekstom protumačeni (Slika 6).

Podaci iz prethodnih kvalifikacija sugeriraju nešto sasvim suprotno od teze da Hrvatskoj nedostaje killer. Štoviše, kada se u obzir uzmu utakmice iz prethodnih kvalifikacija, hrvatska realizacija se može opisati kao blago ispodprosječna. Samo je šest reprezentacija stvorilo više čistih prilika, ali ih je 11 promašilo više što znači da je Hrvatska blago nadprosječna u realizaciji velikih šansi. Problem s navedenom statistikom je mali broj utakmica, zbog čega jedan ekstremno rezultat bitno mijenja dojam. (Karin, Index.hr, 2. 6. 2022)

Slika 6. Grafički prikaz statističkih podataka učinka Hrvatske nogometne reprezentacije (Karin, Index.hr, 2. 6. 2022)

Karin govori i o xG-u te, svjestan da mnogi čitatelji, premda možda ljubitelji nogometa ili pak njegovih kolumni, nisu upoznati s tom mjerom, objašnjava i tumači što je.

Koliko je Real imao sreće, možda najbolje govori podatak o očekivanim golovima (xG). Riječ je o statističkom parametru koji s obzirom na kvalitetu i broj šansi prognozira očekivani broj golova ekipe. Chelseajev xG u ovoj utakmici bio je 2.8 nasuprot Realovih 1.1. Na razini obje utakmice,

Chelsea je imao xG od 4.58, a Real od 2.88. Čak i ona elementarna statistika odaje dojam da je momčad na desnoj strani trebala izvući bolji rezultat s obzirom na događanja na terenu. (Karin, Index.hr, 13. 4. 2022)

Prema xG-u, metrici koja predviđa broj golova s obzirom na broj i kvalitetu kreiranih šansi, Hrvatska je "trebala" na ovom turniru dati šest golova, iako je odigrala daleko najviše minuta na turniru. (Karin, Index.hr, 14. 12. 2022)

Usput budi rečeno ta mjera zapravo i proizlazi od subjektivnog doživljaja gledatelja utakmice, samo što je sada ona standardizirana. Podrobniji opis saznajemo u kolumni drugog kolumnista čije kolumne nisu predmetom analize, ali vrijedi jedan njezin odlomak zabilježiti.

„U svom najosnovnijem obliku ona postoji otkad postoji i nogomet, jer svatko od gledatelja nakon odgledane akcije više ili manje uspješno procijeni koliko izgledna je bila koja šansa. Statističke kuće taj su osjećaj pretvorile u točne brojke, uzimajući sezone i sezone podataka da bi provjerili kolika je vjerojatnost da se pod određenim uvjetima s određene pozicije postigne pogodak. Analizirane su stotine tisuća udaraca i njihov konačan ishod da bismo dobili postotak onih koji su završili pogotkom, te su se time postavili osnovni parametri preko kojih današnji xG modeli funkcioniraju” (Korda 2019).

Dokaz je to kako je nogomet postao znanost. Da se počinje precizno sagledavati, mjeriti, bilježiti, kvantificirati sve ono što je bilo i golim okom vidljivo. Možda je i to razlog zašto se danas pišu takve kolumne koje nalikuju znanstvenim člancima. Kao i s xG-om, slično je i s VAR-om. To danas zanima kolumniste, to žele prenijeti čitateljima – samu nogometnu igru (Slika 7).

VAR mijenja nogomet – "on" je izravno dosudio 10 penala, što taman odgovara razlici odudaranja od prosjeka prethodnih turnira na kojima se VAR nije koristio. (Karin, Index.hr, 29. 6. 2018)

Ako postoje senzori u lopti koji nam daju informaciju kada je lopta udarena (za zaleđe je važno kada je lopta krenula, a ne kad je napustila nogu dodavača) i 12 kamera vrhunске rezolucije uz prateću tehnologiju, a i dalje se ne može odrediti je li igrač bio u zaleđu, onda to više nije korištenje tehnologije da smanji marginu greške, nego forsiranje njene preciznosti tamo gdje ne postoji. (Karin, Index.hr, 2. 12. 2022)

„Tehnologija je tu da poveća vidljivost situacija i da posluži kao korektor, a ne da postane svrha sama sebi koja uvjetuje što vidimo i kako tumačimo pravila” (Karin 2022).

Slika 7. Analiza situacije uz pomoć VAR-a (Karin, Index.hr, 2. 12. 2022)

U sljedećem primjeru Karin donosi pregled jednog provedenog istraživanja kojim dokazuje kako nogomet može postati znanost ili barem kako se postupci korišteni u znanosti mogu primijeniti na nogomet: tu se dakle radi o vjerojatnosti, statistici, prosjecima temeljenim na promatranim utakmicama i slučajevima u kojima golman odabire na koju će se stranu baciti prilikom obrane, ako se uopće odluči baciti na koju stranu. Sve se dakako odražava i na korišteni jezik: *uzorak, pokazatelji, podaci, nesrazmjer, parametar, varijabla, dodatni kontekst, statistički racionalan, analiza, iznadprosječna konverzija, stopa konverzije, slučajevi* termini su koji zasigurno nisu primarno dijelom nogometnog diskursa. Bar ne dosad. Na kraju se donosi i slikovni prikaz zona po uspješnosti pogodaka (Slika 8). Golman gotovo da može na temelju teorije vjerojatnosti pretpostaviti gdje će zasigurno obraniti gol.

Jednu od najcitiranijih **analiza** napravila je platforma The Stats Zone. Oni su na **uzorku** od 26 svjetskih i 18 europskih prvenstava analizirali 336 penala koje su momčadi pucale u raspucavanjima nakon remija na kraju susreta. Mjerili su nekoliko različitih pokazatelja izvedbe. Doduše, riječ je o **istraživanju** iz 2017. godine pa se ti nalazi trebaju uzeti s umjerenom dozom opreza s obzirom na to da su pravila sada puno rigoroznija po pitanju izletavanja golmana prije sučevog zvižduka. (...) **Rezultati** su zanimljivi i otkrivaju da golmani u samo 3% slučajeva ostaju na sredini gola. U 49.3 % slučajeva se bacaju u svoju desnu, a u 47.7 % slučajeva u svoju lijevu stranu.

Drugi važan **parametar** su, naravno, zone u koje igrači pucaju penale i njihova uspješnost. **Analiza** je pokazala da pucači najčešće odaberu donji lijevi kut za udarac, gdje puca 16.4% izvođača, dok u gornje kuteve puca tek malo više od 5% izvođača.

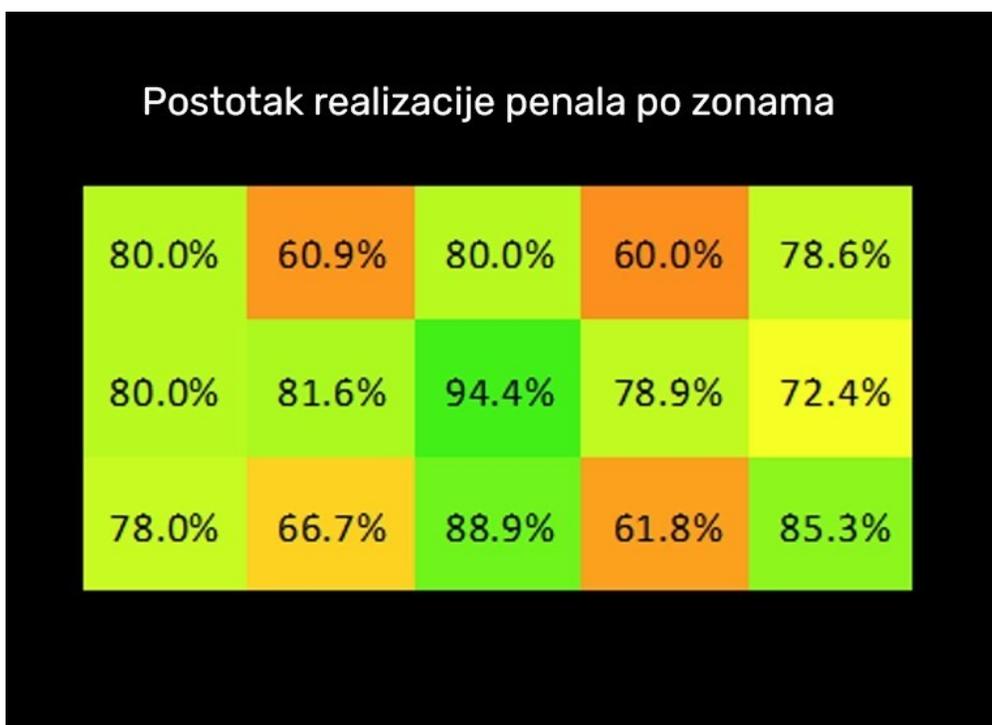
Kada se uzmu u obzir svi udarci koji završe unutar gola, onda su **podaci** kristalno jasni. Niti jedan penal na cijelom uzorku nije obranjen kada je pucač pucao visoko, ispod grede, bez obzira na to je li lopta išla po sredini ili u jedan od kuteva. No tu se mora uvrstiti važna **varijabla** koja daje **dodatni kontekst**, a ona se odnosi na to koliko često se promaši gol kad se gađa određena zona.

Ne čudi **podatak** da pucači promaše gol baš kad gađaju visoko, što se događa između 20% i 40% slučajeva, ovisno o tome gađa li se kut ili po sredini gola. S obzirom na to da se penali u prosjeku realiziraju u 75% slučajeva, pucanje visoko pod gredu je statistički najmanje racionalan način izvođenja

Mogućnost za promašivanje cijelog gola je kod takvih relativno velika, a prosječna uspješnost visokih ne odudara znatno od prosjeka za sve penale. Naravno, treba imati na umu da se ovdje radi o **prosjecima** i da postoje izvođači koji gotovo bez pogreške mogu pogoditi visoki penal.

Kada se u obzir uzmu svi **parametri**, udarac po sredini gola, dok god lopta ne ide po podu, zapravo je najsigurniji način za izvođenje penala. Mogućnost za promašiti cijeli gol je mala, a golmani se u stranu bacaju u 97% slučajeva.

Udarci u sve tri središnje zone imaju **iznadprosječnu konverziju**, a posebno upada u oči **podatak** da penal koji se puca u centralnu zonu (središnju i po dužini i po visini gola) ima daleko najveću **stopu konverzije** od svih mogućih udaraca. (Karin, Index.hr, 9. 5. 2023)

Slika 8. Postotak realizacije penala po zonama; Izvor: The Stats Zone (Karin, Index.hr, 9. 5. 2023)

6.1.3. Pozivanje na autoritete

Katkad se autori kolumni pozivaju i na definicije ili etimologiju riječi (1–2) kako bi proniknuli u temeljno značenje i lakše čitatelju približili ono o čemu će poslije biti riječi. Primjerice Topić preuzima rječničku definiciju koja se može naći na Hrvatskome jezičnome portalu, a dovodi ju u odnos s engleskim bliskoznačnicama. Iako se naizgled čini kako nemaju veze s nogometom, takvi su jezikoslovni uvidi uvodi u ostatak kolumne koja se tematski nadovezuje na njih ili autoru služe kao analogija.

- (1) Hrvatski jezik pojam navijača definira kao onog “koji navija za koga ili za što (ob. za sportski klub); pristašu”. Kako navija, to je sasvim svejedno. Površno praćenje preko medija, gledanje utakmice na televiziji, godišnja karta ili putovanje na 400 kilometara udaljeno gostovanje stavljeno je pod istu riječ — pod isti skup slova koji ima određeno značenje. Englezi svojim slovima daju mnogo određenije značenje. Tako u engleskom jeziku možete navijati kao fan ili kao supporter, a to odmah u startu implicira razliku. Fan je osoba koja voli neki klub ili nekog igrača, prema njemu gaji generalne simpatije ali nema velik emotivni ulog. S druge strane, supporter je aktivno uključen u navijanje prema svom klubu, onu emocionalnu

komponentu odnosa prema klubu diže na razinu više, na aktivni stupanj. Supporter pokazuje strast, lojalnost i predanost, bezuvjetnu ljubav koja često nadilazi okvire racionalnog. (Topić, Telesport, 16. 12. 2016)

- (2) Kaos je pojam koji dolazi iz starogrčkog jezika i označava stanje bez reda i predvidljivosti, početno stanje svemira iz kojeg se rodio život, a da nitko zapravo ne zna kako — jer glavna karakteristika kaosa je da ne daje jasan uzrok i posljedicu nego se stvari događaju same od sebe. Utakmica osmine finala Europskog prvenstva između Hrvatske i Španjolske najlakše bi se mogla opisati kao kaotična. Odnosno, bila je kaotična jednim svojim dijelom jer su događanja do 80. minute bila vrlo linearna. (Topić, Telesport, 29. 6. 2021)

Unatoč leksičkim zanimljivostima i ilustracijama nogometni podaci i pozivanje na njih prednjače. Pozivanje na autoritete i citiranje literature odlika su znanstvenoga stila. Izvješća, analize, istraživanja, rezultati i nisu često korišteni izrazi kad se piše o nogometu. Iznoseći podatke, u svojim kolumnama Vice Karin izrijekom spominje na koga se pritom poziva. Karin njima daje vjerodostojnost i ovjerenost onome o čemu piše. Oni na koje se u nogometnom diskursu poziva većinom su platforme ili institucije koje se bave transferima igrača ili drugim statističkim podacima o primjerice njihovu učinku tijekom utakmice i sl. (3–11). Osim što pozivanjem na njih daju dojam znanstvenosti, još više to potvrđuju i analize o kojima se govori u tekstu, a koje tako iscrpno analiziraju najrazličitije čimbenike u nogometu.

Jedan su od tih čimbenika i kretanje golmana prilikom obrane. O tom je jednom segmentu nogometne igre napravljeno cijelo istraživanje, a potom i napisana kolumna. A radi se tek o malom isječku onoga o čemu bi se također moglo tako minuciozno pretresati i čemu se može pristupiti iz znanstvene perspektive analizirajući sve parametre koji bi mogli utjecati na predmet analize. Nekad je riječ i o konkretnim znanstvenicima na koje se poziva (10) ili pak nogometni priručnik (11).

- (3) Nedavno je **Međunarodni centar za sportske studije** (CIES) u svom tjednom izvješću objavio procijenjene vrijednosti transfera pedesetorice igrača do 23 godine... (Karin, Index.hr, 19. 5. 2022)
- (4) Prosječna starost Hajdukove momčadi iznosila je sve do studenog, za koji su dostupni posljednji podaci s **CIES-a**, točno 27 godina. To je otprilike dvije godine više od prosjeka čitavog HNL-a koji je postao jedna od najmlađih europskih liga. (Karin, Index.hr, 22. 2. 2023)
- (5) Jednu od najcitiranijih analiza napravila je platforma **The Stats Zone**. Oni su na uzorku od 26 svjetskih i 18 europskih prvenstava analizirali 336 penala koje su momčadi pucale u raspucavanjima nakon remija na kraju susreta. (Karin, Index.hr, 9. 5. 2023)

- (6) Uostalom, i po ocjeni *WhoScoreda*, koji uzima *Optine* statističke podatke i preko kojih sastavlja svoju ocjenu, Kramarić je među 10 najboljih igrača na početku sezone. (Topić, Telesport, 9. 10. 2020)
- (7) Još je relevantnija **ELO-ov renking**. Riječ je o statistički najnaprednijem modelu vrednovanja rezultata u sportu, kojim se koriste kladionice pri formiranju tečajeva jer je uspješan u predviđanju relativne snage jedne ekipe. Srbija je po toj ljestvici trenutno 16. reprezentacija svijeta, samo dva mjesta iza Hrvatske. (Karin, Index.hr, 29. 9. 2022)
- (8) Standardno očekivanje — s obzirom na **ELO rating**, šanse koje daju kladionice ili analize konzultantskih kuća — je da će autsajderi uzeti 40-ak trofeja. (Topić, Telesport, 29. 5. 2023)
- (9) Prema **Transfermarktu**, vrijednost ove momčadi Chelseaja procjenjuje se na 861 milijun eura, što je skoro pa devet puta veća cifra od one na koju se procjenjuje Dinamo (oko 96 milijuna eura). (Karin, Index.hr, 3. 11. 2022)
- (10) Oni su svjesnu kontrolu svojih mišića sveli na refleks, složene i iznimno teške motoričke radnje su doveli do te mjere da ih izvode bez da moraju razmišljati. Taj se proces zove mišićna memorija, karakteristika naših mišića da pamte, a onda brže i efikasnije izvode naučene pokrete. Međutim, ta memorija se ne sprema u mišićima, ona se događa u mozgu. I kad je u mozgu stanje dobro, ti se potezi odrađuju bez ikakvih problema i nogometaši igraju onako kako znaju. Međutim, kad se čovjek iz nekog razloga osjeća bez rješenja — pa makar bila riječ i vrhunskom sportašu — javljaju se problemi u izvedbi. Nekad su ti problemi stvarni, ali **psiholozi Floyd Ruch i Philip Zimbardo** su napravili eksperiment sa štakorima kojim su dokazali kako taj osjećaj bespomoćnosti može biti i naučen. (Topić, Telesport, 29. 3. 2019)
- (11) Na Euru 2012. je prosječna pozicija zadnje linije, temeljena na podacima sa svih utakmica, bila na 24,6 metara od vlastitog gola. Prosječna pozicija polufinalista — dakle, dviju najboljih momčadi na turniru — bila je podignuta na 38,7 metara kao pokazatelj toga gdje ide moderni nogomet. Zadnja linija hrvatske reprezentacije je, prema podacima iz **Handbook of Match Analysis** koji je izdala UEFA, bila na 19,9 metara od svog gola. (Topić, Telesport, 16. 3. 2022)

6.1.4. *Interdisciplinarnost i preciznost*

Iz potonjeg se primjera jasno vidi što se sve u nogometu analizira. Baš kao što je to prosječna pozicija zadnje linije, tako je to i prosječna visina reprezentacije. Već samim time što se u kolumni uopće piše o tim, za prosječnog čitatelja nogometne kolumne sekundarnim karakteristikama, temeljito je opažanje. A izračunavanje prosječne visine početne postave igrača zasigurno još više daje pečat znanstvenosti (1). Tekst je popraćen i slikom (Slika 5). Slično je i s prosječnom starošću igrača (2–3) ili pak s brzinom njihova kretanja (4).

- (1) Kada uzmemo najčešću jedanaestorku iz prethodnog kvalifikacijskog ciklusa, Hrvatska je najviša reprezentacija u skupini. Štoviše, od Engleske i Škotske je osjetno viša. Tu treba napomenuti da se prekidi gotovo nikad ne napadaju sa svih jedanaest igrača. Kada uzmemo u obzir one najviše igrače, koji imaju 185+ centimetara i koji dolaze na skok, Hrvatska također stoji dobro. Ima pet takvih igrača, kao i Češka, dok Škotska i Engleska imaju po jednog visokog igrača manje. (Karin, Index.hr, 10. 6. 2021)

Slika 9. Grafički prikaz prosječne visine pojedinih reprezentacija

- (2) Prosječna starost igrača u ligama *Petice* je 26,2 godine. To znači da prosječni nogometaš koji igra u jednoj od top 5 europskih nacionalnih liga još uvijek nije bio rođen kad je Danska pobijedila Njemačku u finalu Eura 1992. u utakmici koja je zauvijek promijenila nogometnu taktiku. (Topić, Telesport, 3. 5. 2019)
- (3) U prvoj polusezoni Hajduk je imao jednu od najstarijih momčadi lige uz Osijek. Prosječna starost Hajdukove momčadi iznosila je sve do studenog, za koji su dostupni posljednji podaci s CIES-a, točno 27 godina. To je otprilike dvije godine više od prosjeka čitavog HNL-a koji je postao jedna od najmlađih europskih liga. (Karin, Index.hr, 22. 2. 2023)
- (4) Prema podacima dobivenim u Ligi prvaka, vrhunski nogometaš provede 58 posto ukupnog vremena stojeći ili hodajući po terenu, a još 30 posto vremena trči laganim intenzitetom koji definira brzina trčanja ispod 14 km/h. Trčanja visokim intenzitetom — dakle, preko 20 km/h

— samo je tri posto, a punim sprintom nešto manje od jedan posto ukupno prijednog puta na utakmicama. (Topić, Telesport, 16. 11. 2021)

Današnja se kolumna nogometom bavi tako precizno, potanko i detaljistički da počinje izlaziti iz nogometnih okvira, odnosno toliko je u njemu da se kreće osvrutati na druge znanosti i područja koja su s nogometom povezana na onoj temeljnoj razini na koju se i zaboravlja da je zapravo dio nogometnoga okvira.

S druge pak strane u kolumni autori čak i definiraju predmet o kojemu govore, što je svakako odlika znanstvenosti – odrediti temeljni pojam. Definiranje nogometa moglo bi se činiti suviše zalihosno i nepotrebno, samorazumljivo, ali autori to čine na dojmljiv način.

NOGOMET je igra koju određuju dvije osnovne i međusobno isprepletene dimenzije - prostor (pozicija) i vrijeme. Lopta, kao fizički potencijal za iskorištavanje tih dimenzija koja omogućuje sve ono zbog čega ga obožavamo, javlja se tek kao posljedica - nju ima onaj tko kontrolira mjesto i vrijeme. (Karin, Index.hr, 18. 10. 2018)

Osnovni cilj nogometa je pobjeda, a temeljni način da ispunite cilj je da zabijete više golova nego što ste ih primili. I tu su stvari poprilično jasne, različite su samo strategije u izboru metoda kojima ćete pokušati ispuniti cilj. (Topić, Telesport, 19. 4. 2019)

Preciznost je odlika znanstvenosti. Do koje je mjere u suvremenim nogometnim kolumnama nogomet postao znanost pokazuje i primjer u kojem se ide toliko natenane u problematiziranju zaleđa, da je potrebno zaviriti u priručnike iz anatomije kako bi se vidjelo gdje točno počinje ruka, a gdje ona završava eda bi se je li nešto zaleđe ili nije i što uopće zaleđe samo po sebi jest (1). A spominju se i termini iz područja biologije za koje je teško reći razumije li ih prosječni čitatelj nogometnih kolumna (2).

(1) Priča o ovoj situaciji dio je puno šire priče o **definiciji** ofsajda, njegovoj **interpretaciji** i drugačijoj **rezoluciji** koju je omogućila VAR tehnologija. (...) Bila bi **tragedija** da je Hrvatska ili bilo koja druga reprezentacija ispala s turnira zbog ovakve **implementacije** VAR-a. Tehnologija je tu da poveća vidljivost **situacija** i da posluži kao **korektor**... (Karin, Index.hr, 2. 12. 2022)

(2) Naime, pravilo zaleđa nalaže da se pri povlačenju linija za ofsajd u obzir uzima najistureniji dio tijela kojim je dozvoljeno postići pogodak, odnosno sve osim ruke (ramenom je dovoljeno postići pogodak). U ovom slučaju bila je riječ o ramenu. (...) Pravilo s povlačenjem linije kod

ramena se u ovoj situaciji pokazalo nedovoljno precizno definiranim, a samim time i neprovedivim. **Gdje prestaje rame, a gdje počinje ruka?** U kojem dijelu nadlaktice ili pazuha? I koja je vjerojatnost da se kod ispružene ruke nešto tako može precizno odrediti. (...) Iako je u suštini jasno zašto se gleda je li igrač u ofsajdu najisturenijim dijelom tijela kojim smije dati gol, pitanje je koliko ima smisla gledati i rame. Radi se o dijelu tijela kod kojeg je, za razliku od noge ili glave, vrlo teško precizno povući liniju, a golovi ramenima su izuzetna rijetkost. (Karin, Index.hr, 2. 12. 2022)

- (3) Tu ode najviše anaerobne snage, a onda je prirodno da ostatak utakmice mora biti baziran na aerobnom kapacitetu i nižem intenzitetu trčanja. Jednostavno, više sprintova od ovoga gore navedenog nije održivo za ljudsko tijelo jer je potrebno i točno dodati loptu ili uputiti udarac, a u tom trenutku mišić ne može biti bez energije i čekati kisik. (Topić, Telesport, 16. 11. 2021)

Karin i Topić u svojim se kolumnama dotiču i psihološkog aspekta igre.

S obzirom na to da 26.5% udaraca ide po sredini gola, tu postoji veliki nesrazmjer. Doduše, on se može objasniti psihološki. Golman koji ostane na sredini i ne baci se, a primi gol, izgledat će nezainteresiranije i bit će puno više kritiziran od golmana koji se baci i primi gol po sredini. (Karin, Index. hr, 9. 5. 2023)

Ključno pitanje vezano za njega je ono psihološko. Koliko mu vjeruju izbornik i navijači, pa posljedično i on sam sebi. (Karin, Index.hr, 16. 6. 2018)

Osnova sportske psihologije je koncept koji se zove iceberg profil. Koncept je dobio ime jer kod sante leda vidimo samo vrh koji viri iz mora. Tako kod uspješnih sportaša vidimo samopouzdanje, energiju i moć. Imamo dojam da im je uvijek sve jasno i da nikad nisu zbunjeni jer kod njih možemo promatrati izostanak konfuzije, ljutnje i dvojbi. Na kraju krajeva, vidimo i ono materijalno: slavu, novac i skupe automobile. Problem je u tome što veći dio ličnosti ostaje sakriven ispod vode. Nitko ne vidi pritisak koji sportaš nameće prvo sam sebi, a onda mu ga nameće bliža, pa daljnja okolina kojoj s ostvarenim rezultatima rastu očekivanja probijanja novih granica. To što se s time nosi od ranog djetinjstva i što je na to navikao ne znači da je takvo stanje psihološki zdravo. Nitko ne vidi da ispod samopouzdanja leži usamljenost u svijetu u kojem su sve oči uprte u njega i borba sa strahom od odbijanja. Nitko ne percipira da gotovo 100 posto profesionalnih sportaša ima akutne probleme s povjerenjem, da ih muče strahovi od poraza, da imaju noćne more od ozljeda i da praktički konstantno trpe fizičku bol koja nakon nekog vremena neizbježno krene utjecati na mentalno zdravlje. Sve to ostaje nevidljivo ispod onoga što strši iznad vode do te mjere da mi sa strane najčešće zaboravimo da postoji. (Topić, Telesport, 30. 8. 2022)

6.1.5. Klišeiziranost

Jezik je sporta donekle klišeiziran. Kao gotovo i svaki jezik nekog područja. Svako područje barata svojim terminima i do neke je mjere jezik kojim se koristi ograničen, unaprijed zadan. Mnoge su jezične karakteristike ovog stila, kao što se već pokazalo, uvjetovane njegovom usmjerenošću na heterogenu skupinu adresata različitog porijekla, obrazovanja i socijalnog statusa. Upravo zato žurnalistički stil obiluje ustaljenim frazama, šablonama, klišejima, a što mu se često zamjera.⁶ No baš oni predstavljaju sredstva koja pojednostavljuju adresatovo razumijevanje teksta. (Katnić-Bakaršić 2001: 161).

Jezične klišeje ne treba posve izbjegavati – upravo po njima funkcionalni se stilovi i prepoznaju kao funkcionalni stilovi, a tekstovi kao oni koji su namijenjeni i poznavateljima i nepoznavateljima nogometnoga diskursa. Oni su ona sredstva koja omogućuju da se jezik ostvaruje racionalno, ekonomično i učinkovito (Silić 2006: 94).

Klišeizirani izrazi često na složeniji način izriču jednostavno, stoga su takve konstrukcije perifrastrične, frazeologizirane. *Upisati pobjedu* kolumnisti koriste kako bi zamijenili glagol *pobijediti* koji je ustaljen (1–5). Kao što se može pobijediti i upisati pobjeda tako se može izgubiti ili *upisati poraz* (6). Dočim je u prethodnim primjerima riječ o perifraznom glagolu i njegovoj obveznoj objektnoj dopuni, kod *upisati bodove/titulu* to nije slučaj, ali se pronalazi u korpusu (7–10).

- (1) Dinamo je i bez Luke Ivanušeca i Arijana Ademija **upisao pobjedu** protiv drugoplasirane momčadi La Lige. (Topić, Telesport, 28. 2. 2022)
- (2) U ostalih je 14 utakmica je **upisala pobjede**, a devet puta ove polusezone je Borussia zabila tri ili više golova. (Topić, Telesport, 29. 5. 2023)
- (3) Odigrao je hrpu važnih utakmica i **upisao** nekoliko velikih **pobjeda**, ali okršaj s Rusima na kraju prethodnog kvalifikacijskog ciklusa možda je najbolja ilustracija njegova mandata na klupi reprezentacije. (Topić, Telesport, 29. 3. 2023)

⁶ Škiljan (1989: 93), primjerice, ovako s ironijom govori o ustaljenim frazama u sportskom diskursu: „jezik [je] sportskih novinara doista drugačiji, što ne znači istovremeno i bolji: i on je, naime, prepun banalnosti i okamenjenih fraza, no ti su klišeji preuzeti, više nego u ostalim rubrikama, iz svakodnevnog govora (a i na nj su, preko armija navijača, više utjecali). U tom je smislu iskaz o sportu možda životniji (otprilike onoliko koliko su stare papuče što ih svakodnevno navlačimo životnije od cipela koje svako jutro vidimo u izlogu), ali nikako nije i vjerodostojniji.”

- (4) Bila je to deveta uzastopna utakmica u kojoj **je** Bayern na domaćem terenu **upisao** čistu **pobjedu** protiv Borussije, a u tih je devet utakmica zabio 37 golova, što je prosjek od 4,1 gola po susretu, dok je primio samo osam komada. (Topić, Telesport, 2. 4. 2023)
- (5) Borussia je od tada promijenila Kloppa i još šestoricu trenera, ali nije uspjela **upisati pobjedu** na gostovanju kod Bayerna. (Topić, Telesport, 2. 4. 2023)
- (6) Jedanaest zaredom. Pomalo nevjerovatno, ali to je niz **poraza** koje **je** Arsenal **upisao** protiv Manchester Cityja u Premier ligi prije ključnog gostovanja na Etihadu. (Topić, Telesport, 27. 4. 2023)
- (7) Dinamo **je** u svoje povijesne knjige **upisao** još jednu **titulu**, a posebnost hrvatske nogometne zbilje leži u tome što na nju nikakve primjedbe neće imati konkurencija, ali hoće njegovi vlastiti navijači. (Jurišić, B, Telesport, 4. 8. 2020)
- (8) Međutim, **upisala je** sva **tri boda** u situaciji u kojoj je pobjeda bila gotovo imperativ. (Topić, Telesport, 29. 3. 2023)
- (9) U proljetnom dijelu prvenstva odigrala je 12 utakmica i **upisala je 26 bodova**. (Topić, Telesport, 17. 4. 2023)
- (10) Dinamo **je upisao tri boda** s kojima je skočio na prvo mjesto svoje skupine (Topić, Telesport, 17. 4. 2021)

Navedene su konstrukcije karakteristične za sportsko novinarstvo, pojavljuju se kada je riječ i o drugim sportovima, pogotovu onima koji su u paru. Tako je i sa sljedećom konstrukcijom: *razbiti* + objekt. Na mjesto objekta dolazi riječ poput *suparnik* ili *protivnik* (1–3), ime kluba (4–6) ili metonimija reprezentacije (7–8).

- (1) Hrvatska nikad **nije** ovako **razbila** jednog velikog **suparnika**. (Karin, Index.hr, 22. 6. 2018)
- (2) ...u prvom kolu protiv Kostarike kad **su razbili suparnika**... (Karin, Index.hr, 8. 12. 2022)
- (3) U prvom dijelu Ante Čačić je iznenadio, a njegovi igrači **su razbili goste**. (Karin, Index.hr, 25. 8. 2022)
- (4) Prošla su dva mjeseca od večeri kada **je** Real na Bernabeuu **Romu razbio** 3:0... (Karin, Index.hr, 28. 11. 2018)
- (5) Hajduk je bio blizu, a s obzirom na to da **je razbio Rijeku**, Plavi su morali pobijediti Osijek i pokušati izbjeći da se o naslovu prvaka odlučuje u zadnjem kolu na Maksimiru protiv momčadi kojoj ove sezone još nisu dali gol. (Karin, Index.hr, 9. 5. 2022)
- (6) Dinamo **je razbio Hajduk** dvaput u mjesec dana. (Karin, Index.hr, 14. 8. 2022)
- (7) **HRVATSKA je** odigrala partiju generacije i **razbila Argentinu** s 3:0. (Karin, Index.hr, 22. 6. 2018)
- (8) Domaćin **je razbio** Ronaldov **Brazil** s 3:0 (Karin, Index.hr, 10. 6. 2021)

Neke su se pak inicijalno ekspresivne jezične konstrukcije zbog česte i stalne porabe prestale doživljavati obilježima te su ostale bez estetske i argumentativne funkcije. Iako autori nastoje biti originalni i zanimljivi, jezična sredstva mogu biti i automatizirana i predvidljiva (Udier 2005: 511). Upravo ta predvidljiva jezična sredstva i postupci jesu prepoznatljiva za pojedinog autora. Tako se spominjanje kreacije i usporedba nogometa s kreativnošću mogu prepoznati kao obilježje Karinovih tekstova. Važno je *kreirati šansu*. Igrači su *kreatori*, a njihova strategija i plan igre *kreacija*.

Hrvatska je time ostvarila inicijativu, ali je dojam da je trebala **kreirati** i više **šansi**. (Karin, Index.hr, 11. 10. 2020)

Baš se to dogodilo Hrvatskoj protiv Malte, kojoj je zabila sedam golova i **kreirala** je čak osam velikih **šansi**... (Karin, Index.hr, 2. 6. 2022)

Od 21 udarca na tom susretu, Hrvatska je **kreirala** tek tri velike **šanse**. U gostujućem remiju protiv Rusa, porazu od Slovenije i pobjedi nad Slovačkom Hrvatska nije **kreirala** nijednu veliku **šansu**. Dakle, u tri od ukupno šest utakmica protiv (u teoriji) direktnih konkurenata za prolaz dalje reprezentacija nije uspjela **kreirati šansu** koja bi se uopće mogla pamtit. (Karin, Index.hr, 2. 6. 2022)

Belgija je postala prva momčad na ovom Svjetskom prvenstvu koja je **kreirala** pet velikih **šansi**, a da nijednu nije realizirala. (Karin, Index.hr, 1. 12. 2022)

Bila je ovo najbolja utakmica Hrvatske na turniru na kojem je imala velikih problema u igri u napadu i **kreiranju šansi**. (Karin, Index.hr, 17. 12. 2022)

Nije zabio gol ni **kreirao** ozbiljniju **šansu**. (Karin, Index.hr, 20. 2. 2023)

U obje je utakmice promašio dvije mrtve **šanse**, ali se barem našao u njima, a momčad je bila u dovoljno dobrom ritmu da ih **kreira**. (Karin, Index.hr, 20. 2. 2023)

Njih trojica su bili glavni kodači u dobro uštimanom Kekovu stroju koji su **kreirali šanse**, a Franko je na sve to dolazio kao egzekutor. (Topić, Telesport, 6. 11. 2020)

Ako nećeš, što će ti njihova **kreacija** i tehnička potkovanost? (Karin, tportal, 30. 6. 2014)

Njegovi ulasci iz drugog plana, **kreacija** u zadnjoj trećini terena i završnica bili su na razini najboljih dana u Hoffenheimu. (Karin, Index.hr, 27. 11. 2022)

Ti podaci, ali i njegov heatmap, ukazuju na to da je riječ o nevjerojatno kvalitetnom **kreatoru** za braniča. (Karin, Index.hr, 19. 5. 2022)

Kramarić golgeterski u klubu nije bio na razini, ali ima kombinaciju **kreativnosti**... (Karin, Index.hr, 2. 6. 2022)

Petković je ona iskra koja **kreacijom** i inspiracijom može stvoriti nešto ni iz čega... (Karin, Index.hr, 20. 2. 2023)

Rijetko se po nju povlači kako bi razigrao suigrače i nema toliku sposobnost **kreiranja** s igračem na leđima. (Karin, Index.hr, 20. 2. 2023)

Kako je nogomet u neku ruku vrsta najfinije umjetnosti koja iznimno ovisi o **kreativnosti** – kako taktičke ideje, tako i tehničke izvedbe – ni on nije ništa drugačiji od drugih vrsta umjetnosti. (Topić, Telesport, 3. 7. 2018)

Klišeiziranost se katkada očituje i u atribuiranju nogometa. Često se u nogometnom žargonu toj imenici pridaju epiteti u obliku pridjeva koji svojim značenjem izdvajaju jednu bitnu odliku imenice (*nogomet*) koja uvijek znači snop kvaliteta (Marković 2010a: 19).

...koliko **lijep nogomet**⁷ može igrati. (Karin, Index.hr, 17. 12. 2022)

Kanada na postavljenu obranu igra **jednostavan nogomet**. (Karin, Index.hr, 25. 11. 2022)

...mediokritetska struka i **osrednji nogomet** ponovo su postali jedina nogometna stvarnost. (Karin, Index.hr, 15. 7. 2016)

Od Lokomotive se ponovo očekuje **dobar nogomet**... (Karin, Index.hr, 15. 7. 2016)

Rijeka igra **najgori** nogomet u ligi i zaslužen je zadnja (Topić, Telesport, 17. 9. 2022)

Klišeiziranost se odražava i u leksiku prepoznatljivom za pojedinog autora. Karin, čini se, u svojim kolumnama voli upotrebljavati pridjev *sjajan*, odnosno prilog *sjajno*. U mnogim se njegovim tekstovima više puta mogu pronaći takvi *sjajni izrazi* kako bi se istaknula pozitivna karakteristika kojeg od igrača, odlika njegove igre i sl.

Sjajnu partiju odigrao je i Ristovski... (Karin, Index.hr, 14. 8. 2022)

Dinamo nije slučajno sinoć izgledao **sjajno**. (Karin, Index.hr, 14. 8. 2022)

Drugi je čekao u formaciji s trojicom otraga, nadao se bljesku svojih igrača i još jednoj **sjajnoj** partiji Lovre Kalinića... (Karin, Index.hr, 14. 8. 2022)

Stil RB Leipziga mu iznimno odgovara i nije čudno što se u svojoj prvoj sezoni **sjajno** snašao. (Karin, Index.hr, 19. 5. 2022)

⁷ port. *joga bonito*

Junaka iz Rusije Danijela Subašića zamijenio je Dominik Livaković koji je **sjajnim** obranama gurnuo Hrvatsku među osam najboljih reprezentacija na svijetu. (Karin, Index.hr, 5. 12. 2022)

Lovren je bio **sjajan** u ulozi stopera-korektora, Gvardiol je zadržao svoju razinu, a Modrić i Kovačić su bili vidno raspoloženi u duelu i sjajno su zadržavali loptu kada je bilo najteže. (Karin, Index.hr, 9. 12. 2022)

Sjajni Juranović odigrao je partiju života... (Karin, Index.hr, 9. 12. 2022)

Brazilci su mu ostavili malo više prostora nego suigračima, ali je **sjajnim** kretnjama bez lopte i anticipacijom uvijek primao loptu tamo gdje ima najviše prostora... (Karin, Index.hr, 9. 12. 2022)

Ante Budimir je **sjajan** tip za završnicu... (Karin, Index.hr, 2. 6. 2022)

Belgijci su u tri navrata to **sjajno** iskoristili. (Karin, Index.hr, 1. 12. 2022)

Bio je **sjajan** u postavljanju i čitanju igre... (Karin, Index.hr, 18. 12. 2022)

Konstantno je radio razliku driblingom, probijao je suparničke linije i malobrojnim greškama je **sjajno** održavao ritam napada. (Karin, Index.hr, 29. 3. 2023)

Ipak, otkrili su i jako puno mana u svojoj igri, a **sjajna** je vijest da Hrvatska ima igrače koji to mogu kazniti. (Karin, Index.hr, 25. 11. 2022)

Svaki prelazak preko centra djelovao je kao gol-šansa za Kanađane, a Belgiju su od poraza spasili samo kombinacija suparničke nepreciznosti, sreće i **sjajnog** Thibauta Courtoisa. (Karin, Index.hr, 25. 11. 2022)

Modrić i Kovačić su održavali blok kompaktnim i **sjajno** su pratili prednje igrače kada bi krenuli u presing. (Karin, Index.hr, 18. 12. 2022)

Dva igrača su potrebna da zamijene Brozovićeve pluća, a Modrić i Kovačić su to odradili **sjajno**. (Karin, Index.hr, 17. 12. 2022)

Nakon tih situacija je skupila dovoljan broj drugih lopti, a Kovačić je u nekoliko navrata **sjajnim** prodorom stvorio višak. (Karin, Index.hr, 17. 12. 2022)

Sve Dalićeve zamjene i rotacije odigrale su **sjajnu** utakmicu. (Karin, Index.hr, 17. 12. 2022)

Sjajna akcija Kanađana donijela im je vodstvo već nakon 68 sekundi. (Karin, Index.hr, 27. 11. 2022)

...Livaja se **sjajno** kretao bez lopte... (Karin, Index.hr, 27. 11. 2022)

Pobjeda od 4:1 zvuči **sjajno**, ali ne smije zavarati Hrvatsku. (Karin, Index.hr, 27. 11. 2022)

Prema naprijed je Dinamov plan bio jednostavan i **sjajno** je koristio visoko postavljenu zadnju liniju gostiju. (Karin, Index.hr, 25. 8. 2022)

A često se u svojim tekstovima osvrće na ritam utakmice koji je *pravi, visok, nizak, spor, bolji*.

Bodo je već u prvoj utakmici pokazao da je izvanredno organizirana momčad s jasnim planom u svim fazama igre koja je sposobna pritiskom nametnuti **ritam utakmice** i stvarati šanse u kontinuitetu. (Karin, Index.hr, 23. 8. 2022)

Ovako će morati obraniti gol prednosti protiv momčadi koja igra loše, ali koja ima tri igrača koja u svakom trenutku mogu promijeniti **ritam** i tijek **utakmice**. (Karin, Index.hr, 15. 2. 2023)

Njegov učinak i promjena **ritma utakmice** bili su vrlo očiti i u susretu protiv Istre. (Karin, Index.hr, 20. 2. 2023)

U napadu je baš on taj od kojeg započinju svi napadi, koji drži **ritam utakmice** u svojim nogama i koji se stalno nudi kao rješenje. (Karin, Index.hr, 22. 5. 2023)

Dinamo se do otprilike 60. minute ispuhao i bilo je očito da **ritam susreta** ponovno prelazi na stranu gostiju. (Karin, Index.hr, 12. 10. 2022)

Hrvatska je bila ta koja je dominirala terenom i nabijala **ritam**. (Karin, Index.hr, 11. 6. 2022)

Nemogućnost da uzmu i zadrže loptu onemogućila je Kroosu i Modriću da uđu u **ritam** debelo do drugog dijela, kada je utakmica mogla biti riješena u korist Chelseaja. (Karin, Index.hr, 13. 4. 2022)

Dinamovi su griješili, ali su stalno bili u **pravom ritmu**, odlično su se u drugoj i trećoj fazi napada otvarali bez lopte. (Karin, Index.hr, 14. 8. 2022)

Navikao je igrati u sistemu **visokog ritma** i ima odgovarajuću radnu etiku u obrani, ali i jak je na lopti i može puno dati na poziciji osmice ili desetke. (Karin, Index.hr, 13. 10. 2022)

Osim početnih 10 do 15 minuta drugog dijela, susret se igrao u očekivano **niskom ritmu**, u kojem se nijedna momčad nije trošila znatno više od onog što je nužno. (Karin, Index.hr, 26. 3. 2022)

Sve ono od čega su oči boljele u utakmicama protiv Maroka i Japana, odvlačenje **ritma** u blato i **spor ritam**, sad je imalo smisla i išlo je na ruku Hrvatskoj. (Karin, Index.hr, 9. 12. 2022)

Odabir Šutala i Gvardiola kao stoperskog para znači da će Hrvatska imati puno veću kontrolu i **bolji ritam** napada. (Karin, Index.hr, 23. 9. 2022)

Uvođenjem boljih stopera na lopti koji su ih rasteretili u prvoj fazi napada, do izražaja je došla njihova sposobnost da zagospodare sredinom terena, kontroliraju **ritam** i umrtve suparnički pressing. (Karin, Index.hr, 14. 6. 2022)

...ali je uvijek sjajno kombinirao niski blok i visoki presing kojim je slamao suparniku **ritam** te je rješenja u napadu tražio kroz jako kvalitetnu tranziciju. (Karin, Index.hr, 6. 4. 2022)

Bila je to utakmica koja je u većoj mjeri bila bez **ritma**, energije i kontinuirane dominacije bilo koje ekipe, a samim time ni prilika ni golova. (Karin, Index.hr, 23. 11. 2022)

Za Luku će Modrića napisati da je metronom.

Luka Modrić prvi je pravi "metronom" u povijesti igre koji je dobio ovu nagradu, tip koji drži kontrolu utakmice u svojim nogama i vuče sve konce iz sredine terena. (Karin, Index.hr, 3. 12. 2018)

„Novinar dakle ne mora izbjegavati uporabu klišeja; no rabeći klišeje, mora paziti da svoj jezik ne klišejizira” (Silić 2006: 94). Sljedeće će potpoglavlje pokazati kako uvod u nogometne kolumne odstupaju od ustaljenih izraza i koliko kreativni mogu biti eda bi privukli čitatelja.

6.2. Uvodi nogometnih kolumni

Nakon što naslov privuče čitatelja, uvodni ga reci nastoje zadržati. (Statistički) podatak na početku bilo kakva izričaja ima svrhu zadobiti pozornost čitatelja/slušatelja i stvoriti zanimanje za temu. Preciznost u donošenju podataka osim vjerodostojnosti pridonosi i tomu da onaj tko pročita prvu rečenicu nastavi čitati dalje. Precizna brojka jednostavno je precizna i zbog toga je zanimljiva. Tek kada podatak nije sveopći, generalan i univerzalan, tek kad je jasno određen, tek kad odstupa od većine, tek kad nije poput *na tisuće navijača* ili *nekoliko minuta nakon poluvremena* tek tada on postaje čitatelju relevantan. A Topičeve kolumne otprilike svaka četiri mjeseca započinju točno ovako:

Točno 179 dana. **Toliko** je prošlo otkad je Darko Nejašmić zadnji put zaigrao prvenstvenu utakmicu u Hajdukovu dresu. (Topić, Telesport, 12. 6. 2020)

Točno 225 minuta. **Toliko** je 2013. nedostajalo da Thiago Alcântara ostane u Barceloni. (Topić, Telesport, 19. 9. 2020)

Točno 253 sekunde. **Toliko** je trebalo da Dinamo prijeđe iz situacije u kojoj je Mislav Oršić zabio gol za izjednačenje do situacije u kojoj Sevilla vodi 3:1. (Topić, Telesport, 19. 2. 2022)

Točno 287 dana. **Toliko** je prošlo od utakmice protiv Alavésa kojom je Real Madrid započeo sezonu do finala Lige prvaka protiv Liverpoola kojom je zaključio sezonu. (Topić, Telesport, 4. 6. 2022)

Deset utakmica. **Toliko** ih je Rijeka odigrala bez da je upisala pobjedu. (Topić, Telesport, 17. 9. 2022)

Točno 110 dana. **Toliko** je ostalo do trenutka kada će Hrvatska istrčati na De Kuip u polufinalnoj utakmici UEFA-ine Lige nacija. (Topić, Telesport, 25. 2. 2023)

Dvadeset i pet milijuna eura. **Toliko** je Bayern iskrcao RB Leipzigu da bi doveo Juliana Nagelsmanna, a onda mu je dao petogodišnji ugovor kako bi ga dugoročno vezao za klub. (Topić, Telesport, 25. 3. 2023)

Devet minuta. **Toliko** je Mislav Oršić odigrao za Southampton u ovosezonskom izdanju Premier lige; krajem siječnja je ušao protiv Aston Ville na isteku 84. minute i odradio je susret do kraja uključujući i sudačku nadoknadu. (Topić, Telesport, 23. 5. 2023)

Da je to zaista osobitost njegova stila pisanja, a ne onoga o čemu piše, potvrđuje i takav početak kad piše o rukometu:

Točno 10 godina. **Toliko** je prošlo od zadnje medalje koju je Hrvatska osvojila na Svjetskom prvenstvu. (Topić, Telesport, 14. 1. 2023)

Karin pak često zna započeti odlomak po uzoru na Krležin uvod u romanu *Povratak Filipa Latinovicza* dajući tako informaciju o vremenu radnje (34. minuta, zadnja četvrtina, 26. kolo).

SVITALO je, kada je Filip stigao na kaptolski kolodvor. (Krleža 2001: 5)

Igrala se 34. minuta utakmice kada je Petković primio loptu oko centra, leđima prema Osijekovom голу. Imao je loptu pod kontrolom, ali ponovno nije imao laganih rješenja u sredini, što je veliki Dinamov problem ove sezone - njegovi veznjaci prebrzo ulaze iza leđa Petkoviću i ne nude mu se za povratni pas. (Karin, Index.hr, 9. 5. 2022)

IGRALA se 77. minuta utakmice između Hrvatske i Danske. Momčad Zlatka Dalića imala je prednost i razvoj događaja bio je u potpunosti na njejoj strani. (Karin, Index.hr, 23. 9. 2022)

IGRALA se zadnja četvrtina utakmice između Dinama i Red Bulla na Maksimiru. Plavi su bili bolji veći dio utakmice, ali su počeli padati, a neumorni gosti su jurišali prema Livakovićevom голу. (Karin, Index.hr, 13. 10. 2022)

Igrala se 45. minuta kada je Borna Sosa probio bok i ubacio nisku loptu za Vlašića, ali je golman Maroka na vrijeme izašao na udarac. (Karin, Index.hr, 23. 11. 2022)

IGRALO se 26. kolo SuperSport HNL-a kada je Dinamo pregazio Hajduk na Maksimiru s 4:0. Plavi su u tom trenutku otišli na 11 bodova prednosti. (Karin, Index.hr, 15. 5. 2023)

Zanimljivo, gotovo jednako započinje i Topić:

Igrala se 16. minuta utakmice Lige nacija protiv Austrije kad je Marcelo Brozović legao na travu, a liječnička služba signalizirala prema Zlatku Daliću da će trebati napraviti zamjenu, jer je ključni igrač hrvatske reprezentacije zaradio potencijalno jako ozbiljnu ozljedu samo 55 dana prije početka Svjetskog prvenstva. (Topić, Telesport, 9. 12. 2022)

Igrala se 14. minuta finala Europskog prvenstva u Poljskoj i Ukrajini kad je Cesc Fàbregas odlutao desno sa svoje pozicije **lažne devetke**⁸, primio loptu, prošao Giorgija Chiellinija i zavrnuo asistenciju na glavu Davida Silve, a on je s pet metara gurnuo loptu u mrežu za vodstvo Španjolske, koja je do kraja ugurala još tri gola i dominantno pobijedila Italiju. (Topić, Telesport, 18. 6. 2023)

Igrala se 95. minuta maksimirskog okršaja između Dinama i Šahtara kada je gostujući vratar Andriy Pjatov došao u Dinamov kazneni prostor pokušati skočiti na zadnjem prekidu. (Topić, Telesport, 3. 6. 2023)

Igrala se 74. minuta utakmice protiv Wolfsberger AC-a na Maksimiru kada je Alen Peternac iz igre izveo Sadegha Moharramija i na travnjak poslao Iyayija Atiemwena. (Topić, Telesport, 17. 4. 2021)

Uvodi su u kolumne često pečat autorskoga stila i u njima se očituje stvaralačko umijeće autora. Topić se primjerice u uvodu nerijetko osvrće na prošla vremena. Donosi podatke iz ranijih desetljeća i potom se vraća u sadašnjost.

Kad je Napoli zadnji put osvojio **scudetto**⁹, nogomet je bio jako drugačiji sport od onoga što možemo gledati danas. Recimo, 1990. je Napoli osvojio naslov s 51 bodom. **Serie A**¹⁰ je imala 18 klubova, pobjeda je donosila samo dva boda, najbolji napad lige je zabio 57 golova, a Diego Armando Maradona je bio prvi strijelac momčad sa 16 postignutih golova. (Topić, Telesport, 11. 5. 2023)

⁸ U pojmovniku portala *General poslije bitke* autori tom terminu *lažna devetka* pridružuju sljedeće značenje: „napadač koji prilazi po loptu sa najisturenije pozicije na terenu.” (General poslije bitke 2015).

⁹ *Scudetto* (tal. *mali štit*), premda ga se u proširenom značenju povezuje s osvajanjem talijanskog nogometnog prvenstva, izraz je za značku u bojama talijanske zastave koja se stavlja na službene dresove te momčadi za sljedeću sezonu kao simbol aktualnog prvaka i najbolje momčadi u Italiji (Brennan 2023).

¹⁰ Ono što je u Italiji Serie A, u Španjolskoj je La Liga, u Engleskoj Premiership, u Njemačkoj Bundesliga, u Hrvatskoj Hrvatska nogometna liga... Sve odreda nazivi za nacionalne nogometne lige.

Juanma Lillo bio je tek 20-godišnjak kad je 1985. preuzeo Tolosu CF u trećem razredu španjolskog nogometa i povukao jedan od najvažnijih poteza u suvremenom nogometu. (Topić, Telesport, 3. 3. 2023)

Počevši od finala Kupa prvaka 1963. na Wembleyju do finala 10 godina kasnije u Beogradu, talijanski klubovi su sedam puta igrali finale najprestižnijeg europskog klupskog natjecanja. (...) Uostalom, o moći talijanskog nogometa na prijelazu iz 1960-ih u 1970-te najbolje svjedoči činjenica da je Italija 1968. osvojila Europsko prvenstvo, a 1970. je igrala finale protiv Peléa i jedne od najjačih brazilskih reprezentacija u povijesti. (Topić, Telesport, 1. 12. 2022)

Sve do 1932. najprestižniji se nogometni trofej dijelio na Olimpijskim igrama. FIFA je sredinom 1914. prihvatila OI kao vrhovno natjecanje za svoje članice i izravno je organizirala nogometne turnire 1920., 1924. i 1928., a osvajači zlatnih medalja su smatrani svjetskim nogometnim prvacima. (Topić, Telesport, 24. 6. 2023)

Za Topića su također svojstveni i dugački uvodi koji naizgled nemaju veze s onime što će biti napisano. Kao kakva poduka iz opće kulture. Pogleda li ih se izolirano, ne bismo ih uvijek svrstali da su dio nogometne kolumne. Neki se od njih dotiču, čini se, autorovih osobnih iskustava, koja čak uz neznatne izmjene i ponavlja (1–3); neki bi pak od njih mogli stajati u udžbenicima ili priručnicima iz zemljopisa (4–6), a neki podsjećaju na retke u znanstvenim časopisima (7–8).

- (1) Kad uđete u Muzej njemačkog nogometa u Dortmundu, prvi eksponat koji možete vidjeti je lopta kojom je Helmut Rahn 1954. zabio odlučujući gol u finalu SP-a protiv Mađara. Odmah iza staklene kutije s loptom su četiri postolja na kojima su trofeji: novi pehar za osvajača Svjetskog prvenstva, trofej Julesa Rimeta koji se dodjeljivao svjetskim prvacima prije 1974., trofej europskog prvaka i onaj koji je Njemačka osvojila 2017. na Kupu konfederacija. Negdje u pozadini su pokali Lige prvaka, Bundeslige te Viktoria, impresivni trofej kojim dominira rimska božica pobjede, a koji su primali njemački prvaci od 1903. do 1944. Iza su dresovi kulturnih igrača, kolekcija kopački, bijela točka s koje je Andreas Brehme zabio gol za pobjedu u finalu Mundijala 1990. u Italiji i još hrpa individualnih i momčadskih trofeja. (Topić, Telesport, 25. 2. 2023)
- (2) Prvi eksponat koji možete vidjeti kad uđete u Muzej njemačkog nogometa u Dortmundu je lopta kojom je Helmut Rahn 1954. zabio odlučujući gol u finalu Svjetskog prvenstva protiv Mađara. Odmah iza staklene kutije sa starom kožnom loptom četiri su postolja na kojima su trofeji: novi pehar za osvajača Svjetskog prvenstva, trofej Julesa Rimeta koji se dodjeljivao osvajačima Svjetskog prvenstva prije 1974., trofej osvajača Europskog prvenstva i trofej koji je Njemačka osvojila 2017. na Kupu konfederacija. Negdje u pozadini su trofeji

- Lige prvaka, tanjuri koji se dodjeljuju osvajačima Bundeslige te *Viktoria*, možda i najimpresivniji trofej kojim dominira rimska božica pobjede, a koji su primali prvaci Njemačke od 1903. do 1944. Iza tih trofeja su dresovi kulturnih igrača, kolekcija kopački, bijela točka s koje je Andreas Brehme zabio gol za pobjedu u finalu Svjetskog prvenstva 1990. u Italiji i još hrpa individualnih i momčadskih trofeja. (Topić, Telesport, 21. 6. 2023)
- (3) Kada uđete u Museum of Liverpool i popnete se spiralnim stepenicama na drugi kat prema izložbenom prostoru nazvanom *The People's Republic*, prva stvar koja će vas dočekati s desne strane je velika fotografija Alana Hansena zagrljenog s Kennyjem Dalglishom i trofej koji leži na travi ispred njih. (Topić, Telesport, 29. 6. 2020)
- (4) Prema popisu stanovništva iz 1991., Hrvatska je imala 4,7 milijuna stanovnika, a Lagos, glavni grad Nigerije i jedna od najvećih luka u Africi, otprilike sličan broj, popisano je 4,8 milijuna ljudi. Za usporedbu, danas u Hrvatskoj živi 3,8 milijuna stanovnika, a Lagos se odavno primakao broju od 20 milijuna. Lagos ima kontinuirani rast stanovništva od otprilike četiri posto. Svake je godine u gradu četiri posto više ljudi nego godinu ranije, a to znači da se svakih 15 godina stanovništvo udvostruči. Natalitet je velik, doseljavanje iz ruralnih dijelova Nigerije i ostatka Afrike konstantno, a gradska infrastruktura ne može pratiti takav populacijski rast. Udvostručavanje stanovništva svake četiri godine ne bi mogle pratiti niti najbogatije zemlje na svijetu, tako da je jasno da je u Lagosu kaos zapravo redovno stanje. Ceste su dizajnirane za višestruko manji broj vozila i vječito su zakrčene, električna mreža je preopterećena, a gomile smeća se gomilaju. (Topić, Telesport, 19. 3. 2023)
- (5) Douala je najveći grad u Kamerunu i luka preko koje veći dio centralne Afrike izvozi svoje sirovine prema ostatku svijeta. Samuel Eto'o je upravo u Douali organizirao svoj kamp; svojevrstu školu nogometa u koju poziva najveće talente iz čitavog Kameruna i iz susjednih zemalja. (...) Simbolika izvozne luke je jaka, jer odaje dojam da u Africi nema velike razlike između nafte, kakaovca, kave, ruda i nogometaša. Uostalom, ni Eto'o nema iluziju o uspješnom klubu u Kamerunu. (Topić, Telesport, 17. 12. 2021)
- (6) Njegovi roditelji su bili Japanci koji su iselili u Brazil za vrijeme masovnih migracija između dvaju svjetskih ratova. Danas u Brazilu živi najveća populacija Japanaca izvan Japana, a između 1918. i 1940. u Brazil se iz Japana naselilo oko 165.000 ljudi, od čega 75 posto baš u São Paulo. U tom kontekstu, mali Japanac u Brazilu nije bio toliko neviđeno čudo, ali Sérgio Echigo se svojim izgledom i kulturom koju su mu usadili roditelji ipak razlikovao od svojih vršnjaka. Osjećao se odbačenim, a najbolji način da se stvarno uklopi bio je nogomet. (Topić, Telesport, 24. 4. 2021)
- (7) Američki milijarder Ed Bass i biolog John P. Allen su 1984. na ranču kod Oraclea u Arizoni lansirali *Biosphere 2*, projekt zatvorenog i potpuno kontroliranog ekosustava. Glavni cilj eksperimenta bio je umjetno stvoriti samoodrživo biološko okruženje u kojem čovjek može preživjeti neovisno o vanjskim utjecajima. U sedam ogromnih kupola usred pustinje stvoreno

je sedam različitih bioloških cjelina u kojima se uvjete života pokušalo što je više moguće više približiti savršenima; korišteno je tlo obogaćeno mineralima, pročišćena voda i pročišćeni zrak, kupole su imale različitu propusnost sunčevih zraka, održavana je idealna temperatura i idealna vlažnost zraka za zacrtani ekosustav bez obzira na uvjete izvan kupole. Između 1984. i 1991. u Biosphere 2 je uloženo preko 200 milijuna dolara. Čak niti nakon sedam godina održavanja savršenih uvjeta nijedna od sedam kupola nije uspjela proizvesti dovoljno čistog zraka, pitke vode i adekvatne hrane za osam ljudi koji su pokušali živjeti unutar sustava. Jedan od najvećih problema s kojim su se istraživači u projektu susreli bio je taj da su stabla u ekosustavu koji je trebao simulirati prašumu padala sama od sebe. Rani rast je bio debelo nadprosječan u odnosu na ono što možemo naći u prirodi i to je bilo i očekivano jer su uvjeti bili savršeni; temperatura i vlažnost idealni, sunčevog svjetla dovoljno, tlo bogato hranjivim tvarima, a nije bilo nikakvih nametnika koji bi usporili rast. (Topić, Telesport, 30. 6. 2022)

- (8) Japanski psihijatar Hiroaki Ota je 1980-ih primijetio kako postoji razmjerno visok broj njegovih sunarodnjaka koji dođu u Pariz te nakon nekoliko dana razviju teška psihološka stanja — od anksioznosti i znojenja, pa sve do halucinacija, maničnih epizoda i teških depresivnih stanja. Ota je radio u pariškoj psihijatrijskoj bolnici Sainte-Anne i takve situacije je gledao redovito. Jasno, njega su zvali jer je u takvom stanju s pacijentom puno lakše komunicirati na materinjem jeziku, ali svejedno su se situacije događale prečesto da bi bile slučajne. Počeo je proučavati uzroke i 1986. je bolesti dao ime Pariški sindrom, a u francuskom stručnom časopisu za psihijatriju *Nervure* je objasnio svoje zaključke time da Japanci osjećaju ogromno razočaranje kada posjete francusku prijestolnicu. (Topić, Telesport, 30. 6. 2021)

Takvi uvodi ipak u većini slučajeva služe kao analogija nogometu, pa ga se povezuje s poslovanjem i proizvodnjom (8–9), matematikom (10), retorikom (11), filozofijom i logikom (12), psihologijom (13), stripom i filmom (14) ili pak s umjetnošću (15).

- (9) Profesionalni nogomet je posebna vrsta biznisa, ali u svojoj srži i dalje biznis koji treba voditi. U poslovnom je svijetu organizacijska kultura jedan od najvažnijih aspekata rada i faktor uspješnosti upravljanja. Ukratko, odgovarajuća organizacijska kultura i sustav vrijednosti ono su što razlikuje efikasnost rada u prosječnom hrvatskom državnom poduzeću od efikasnosti rada u Mercedesovoj tvornici u Njemačkoj. Ta kultura ne dolazi preko noći, ona je rezultat dugotrajnog procesa u kojem se stavovi, vjerovanja i ponašanja ljudi koji čine organizaciju postupno oblikuju u oblik kolektivnog stanja uma tako da na kraju predstavljaju sam identitet organizacije. A upravo taj identitet nepogrešivo određuje njen uspjeh. Nogometni je svijet tu još dodatno poseban, jer u organizacijsku kulturu ne ulaze samo zaposleni dužnosnici sa svojim sposobnostima i etikom rada, nego i cijela hrpa navijača sa

- svojim načinom razmišljanja. Oni nisu izravno uključeni u proces rada, ali ga dodatno kompliciraju svojim sustavom vrijednosti i stavovima. (Topić, Telesport, 2. 3. 2018)
- (10) Činjenica da se na nogometnom terenu nalaze 22 igrača dovela je do toga da se u razvoju tih strategija pojavila uža specijalizacija pojedinih nogometaša kao viši oblik organizacije obavljanja rada. Slično kao što je Henry Ford organizirao proizvodnju tako da je specijalizirao svakog radnika na pokretnoj traci za jedan posao i dobio veću učinkovitost, tako su i nogometni treneri specijalizirali svoje igrače. Kako bi ispunili prvi dio cilja, ovaj o postizanju gola, isprofilirali su napadače, a kako bi osigurali da ne prime više golova nego što mogu zabiti, treneri su žrtvovali dio igrača koje su specijalizirali tako da im primarni zadatak bude obrana i sprječavanje golova. (Topić, Telesport, 19. 4. 2019)
- (11) Kod matematike toga nema, jer ne možeš množiti ako nisi ovladao zbrajanjem, nema sinusa bez kruga i koordinatnog sustava. Matematika prati strukturu koja ne trpi preskakanje i spavanje. A nogomet je nevjerovatno sličan. (Topić, Telesport, 24. 3. 2017)
- (12) Otud odlazi naziv logičke zablude koja se zove *Red herring*. Za razliku od argumenata *ad hominem* ili tvrdnje *post hoc ergo propter hoc*, Red herring nije karakteriziran pogrešnom interpretacijom činjeničnog stanja, nego proširivanjem opsega argumentacije uvođenjem nove teme čija je funkcija navođenje na pogrešan trag, slično funkciji usoljenih haringa u džepovima onih koji nisu željeli da ih psi tragači pronađu kroz gužvu. (Topić, Telesport, 8. 7. 2021)
- (13) Nenad Bjelica nogometu pristupa na sličnoj osnovi na kojoj je Leibniz pristupio filozofskim i logičkim raspravama: tako da reducira količinu informacija kako bi dobio mehanizme koji ne traže puno tumačenja i donošenja odluka. (Topić, Telesport, 4. 4. 2022)
- (14) Samo šest posto čovjekove moždane aktivnosti otpada na svjesno razmišljanje o stvarima koje radimo. Najbolji primjer za to je dijete koje uči pisati. U početku, dijete aktivno mora razmišljati o tome koju crtu će prvu povući dok piše slovo. Nakon dovoljnog broja ponavljanja, ta vještina seli iz svjesnog razmišljanja u nesvjesno. Jednom teška motorička vještina nakon nekog vremena i dovoljno ponavljanja postaje prirodan potez o kojem više ne razmišljamo. (Topić, Telesport, 29. 3. 2019)
- (15) Iako se radnja događa oko cvjećarne koja je smještena u New York, strip *Alan Ford* nikad nije doživio svoje englesko izdanje. Alan Ford je fenomen koji je vezan uz Italiju i prostor bivše Jugoslavije. Slična je situacija kod engleske serije *'Allo 'Allo!* koja je snimana kroz devet sezona. Bila je toliko popularna da je imala i preko 200 izvedenih predstava koje su punile kazališta u Ujedinjenom Kraljevstvu, ali i ona po Australiji, Indiji, Jamajci i Bahamima. Međutim, za razliku od *Mučki* ili *Fawlty Towersa*, serija koje su stekle popularnost u cijeloj Europi, humor u *'Allo 'Allo!* zasnovan je na suptilnim jezičnim akrobacijama i nije mogao prenijeti taj duh izvan engleskog govornog područja. (Topić, Telesport, 1. 4. 2023)

(16) Odličnu paralelu imamo u umjetnosti. U različitim vremenskim periodima postojali su različiti umjetnički pravci koji su utjecali jedan na drugoga, kontrirali si i davali jedan drugom na važnosti jer je pad jednoga značio uspon drugoga. To je najbolje vidljivo na tradicionalnoj shemi razdoblja u kojoj nakon razdoblja antike dolazi srednji vijek, koji potom prelazi u renesansu, koja se opet s vremenom preko kićenog baroka vraća u klasicizam i realizam. Umjetnost je tako konstantna amplituda između proaktivnih i reaktivnih razdoblja, izmjena slobodnih i živahnih epoha s onima koje su mirnije i autoritativnije, stalna krivulja uspona i padova. Da je razvoj umjetnosti tek ravna crta, značilo bi da je lišena kreativnosti i potpuno dosadna. (Topić, Telesport, 3. 7. 2018)

Osim epskim uvodima koji svojom dužinom podsjećaju na romantičarske opise kolumni koje pišu kolumnisti prve generacije, kolumne mogu započeti tek jednom riječju, izrazom ili jednom upečatljivom rečenicom koja se kasnije razrađuje. Takvi izrazi sažimaju cijeli događaj o kojemu će dalje u tekstu biti podrobnije razloženo.

Blamaža. Možda djeluje malo pregrubo, ali Osijekovu utakmicu u Sofiji, Hajdukovu u Kostanaju i Dinamovu u Tiraspolu je teško opisati drugačije nego kao ozbiljne blamaže. (Topić, Telesport, 28. 8. 2021)

Htjenje. Najlakše objašnjenje zašto je Marco Fossati osvojio 5/8 duela u kojima se našao i osvojio sedam lopti (izravno oduzeo četiri i presjekao tri) nasuprot Arijanu Ademiju koji je osvojio 2/6 svojih duela i osvojio jednu (jedna izravno oduzeta u duelu i nula presječenih) bilo bi to da je Fossati želio pobjedu više od Ademija i da je imao veću energiju. Najlakše, ali ne i točno objašnjenje. (Topić, Telesport, 7. 12. 2021)

Kamenčić u cipeli. Tako je Thomas Tuchel nakon utakmice opisao način na koji je pripremao finale Lige prvaka: Chelsea je planirao biti kamenčić u cipeli koji će žuljati i onemogućiti Manchester City da normalno hoda. (Topić, Telesport, 2. 6. 2021)

Entuzijizam. Ne postoji bolja riječ za definirati pogonsko gorivo hrvatskog futsala. (Juršić, B, Telesport, 4. 6. 2023)

DOMINACIJA. Dovoljna je samo jedna riječ da se opiše najveći derbi hrvatskog sporta u kojem je Dinamo na Maksimiru deklasirao Hajduk s 4:0. (Karin, Index.hr, 26. 2. 2023)

TRAVESTIJA, tragedija i noćna mora. Samo se tako može opisati start Hrvatske U-21 reprezentacije na Euru na kojem je poražena od Rumunjske s visokih 4:1. (Karin, Index.hr, 19. 6. 2019)

PREKID, prekid, VAR, prekid. Otprilike tako izgleda sažetak dosadašnjeg dijela prvenstva. (Karin, Index.hr, 29. 6. 2018)

NULA, nula, nula, nula, jedan, nula, nula. Ne brinite. Kompjutor vam nije pobrao nikakav virus niti je Indexova baza propala pa vam tekst prenosi u binarnom jeziku. Gore navedeni niz brojki opisuje igru Atletico Madrida protiv Manchester Cityja u prvoj utakmici četvrtfinala Lige prvaka. (Karin, Index.hr, 6. 4. 2022)

ODLAZAK Luke Modrića. Tri najstrašnije riječi vezane uz hrvatsku nogometnu reprezentaciju predmet su špekuliranja, prognoziranja i licitiranja još otkad je bivši osvajač Zlatne lopte zakoračio u četvrto desetljeće života. (Karin, Index.hr, 29. 3. 2023)

Eliptičnim se rečenicama postiže dramatičnost teksta, ali doprinose i njegovu ritmu. Čitatelj, kada pročita prvu riječ, zastane i onda nastavi čitati dalje. Koji su još elementi koji utječu na ritmizaciju teksta, domalo će biti riječi.

6.3. Ritmizacija

Žanrovi publicističkoga stila uvelike se razlikuju prema naravi medija kojima se informacija prenosi. Nije svejedno hoće li informacija biti prenesena samo slušnim kanalom ili samo vizualnim ili obama kanalima. Također, i odlike se govorenoga i pisanoga jezika značajno razlikuju. Kolumna pak okuplja obilježja i jednog i drugog: ona je uvijek u pisanoj obliku, ali nerijetko sadržava iskaze koji bi s obzirom na odabir i redosljed riječi te dužinu rečenice u koju su te riječi ulančane više pripadali govorenom jeziku (usp. Badurina 1998).

Pisani izraz kolumni omogućuje slobodnije izražavanje zbog toga što joj se ne mora uvijek moći jasno odrediti smisao. Tako, primjerice, ironija može i ne mora biti shvaćena kao ironija osim ako ju se u tekstu konkretno ne imenuje. U tom smislu kolumna ostaje protumačena onako kako ju je čitatelj kadar tumačiti. U govoru je sadržaj koji se izgovara uvijek poduprt suprasegmentalnim (nadodsječnim) obilježjima (tempo, ritam, ton, intenzitet, stanke i dr.) koja ga ili potvrđuju ili negiraju, pa tako poruka uvijek ostaje jasna. Ipak, iako je riječ o pisanim tekstovima, i u njima se katkada mogu naslutiti elementi koji bi se u govorenom diskursu očitovali kao suprasegmentalna obilježja. Isto potvrđuje i Škarić (2000: 26): „Pisani je izraz, međutim, ovisan o govornom, razvio se nakon njega i iz njega.”

Primjerice, u kolumnama se Bernarda Jurišića jasno zapaža to da autor veliku pozornost posvećuje ritmu teksta. Taj se autorov potpis očituje u korištenju nominativnih rečenica, parcelacija te ponavljanja i nabranjanja, a ti će se postupci u nastavku primjerom potkrijepiti.

Iako je riječ o jednostavnim jednokomponentnim rečenicama, sa stilističko-retoričkog stajališta procjenjuju se markiranima i smatraju se figurama. Cijeli je njihov izraz sažet, predstavljen nominacijom, odnosno imenovanjem. (Katnić-Bakaršić 2001: 261). Takvim se postupkom nastoji istaknuti svaku pojedinu riječ kako bi se čitatelj nad svakom i zaustavio te mogao proniknuti u njezino značenje. Jasno je da se time povećava i afektivnost napisanoga, posebno kad je riječ o prenošenju dojmova s terena na retke kolumne. Tada je potreban čitav niz jezično-stilskih postupaka kojima bi se u tome približno uspjelo. A nominativne su rečenice zasigurno jedan od njih.

Grč. Suze. Apatija. Depresija. Nije moguće. (Jurišić, B, Sportnet.hr, 8. 6. 2010)

U Jurišićevim se kolumnama često mogu zamijetiti mahom kratke rečenice koje stoje samostalno, a mogle bi biti odvojene zarezom u složenoj rečenici tvoreći tako rečenični niz kao što je to tako u ovom primjeru:

Jedna od brendiranih tradicija našeg društva je drama koja prati svaku objavu liste igrača nogometne reprezentacije za veliko natjecanje. Drama je u pravilu višeslojna. **Navijačka, novinarska, klubaška, menadžerska, objektivna, subjektivna.** (Juršić, B, Telesport, 16. 11. 2022)

Ipak, on poseže za parcelacijom – postupkom svojstvenom ekspresivnoj sintaksi, a koji danas naročito zastupljen u publicističkom stilu (Katnić-Bakaršić 2018). Tako se prenaplašavanjem i kičenošću emfatički pojačava iskaz čime se i nastoji ganuti publiku (Bagić 2012: 94). U tim dijelovima lako se mogu naslutiti i autorovo stajalište i njegove emocije.¹¹ Parcelacija, dakle, naglašava važnost svakog pojedinačnog elementa, sadržaj svakog parcelata, čime se pojačava emocionalnost, retoričnost i začudnost teksta (Katnić-Bakaršić 2001: 263).

Početna rečenica u kojoj se nalazi predikat osnova je za nadgradnju koja slijedi, često u vidu nominativnih rečenica (1–4), premda mogu slijediti i rečenice s vlastitim predikatom (5). Parcelati se osnovi pripajaju asindetski (1–4) i sindetski (5). „Između tih dijelova kao signal parcelacije dolazi pauza, grafički predstavljena tačkom” (Katnić-Bakaršić 2018).

¹¹ „Osnovna karakteristika parcelacije jeste intencija produktora teksta (ovdje se pod tekstem razumijeva samo pisani tekst), tako da se njome, parcelacijom, izdvajaju naročito značajni dijelovi rečenice u posebne dijelove teksta” (Petr 1987: 679 prema Katnić-Bakaršić 2018).

- (1) A “njemački mentalitet” nije ništa drugo nego stav. Način razmišljanja i gledanja na svijet. Sposobnost učenja i ispravljanja pogrešaka. Organizacija. Mentalna snaga. Samopouzdanje. Osjećaj pripadnosti. Osjećaj da čovjek radi za društvo koje radi za čovjeka. Nije im ga nitko poklonio. Stvorili su ga sami. (Jurišić, B, Telesport, 8. 7. 2017)
- (2) Ispisali smo povijest. Našu. Englesku. Svjetsku. (Jurišić, B, Sportnet.hr, 30. 12. 2008)
- (3) Zaželjeli su se ljudi svega. Druženja. Vikanja. Hladnog pića na tribinama. Poljuda. Hajduka. (Juršić, B, Telesport, 25. 7. 2021)
- (4) Dvadeset godina u istoj ligi. U sportu u kojem se ne zarađuju milijuni. Jedva i tisuće. U sportu kojeg se igra iz ljubavi. Iz strasti. Iz nemira. Iz ludila. Deset prvenstvenih finala. Četiri titule prvaka. Naslov igrača godine. Stotine golova, startova, kartona, asistencija. (Jurišić, B, Telesport, 25. 6. 2023)
- (5) Jedino što nam je od tada naraslo je količina problema. **A** Nijemci su promijenili sve. **Ali** baš sve. **I** opet su u osnovi ostali isti. Pobjednici. (Jurišić, B, Telesport, 8. 7. 2017)

Kao što je to i kod parcelacije, i ponavljanje ima ritmotvornu ulogu (Bagić 2012: 255) pojačavajući afektivnost napisanog. Ponavljanje istih obrazaca tehnika je kojom se Jurišić koristi kako bi tekstovi bili čitatelju dojmljiviji i originalniji. Osim što nabranje sličnih konstrukcija ubrzava ritam teksta, mnogim ponavljanjima autor želi zadobiti čitateljevu pozornost zaustavljajući se nad tim dijelovima. Autor njima katkada izaziva čitatelja na davanje odgovora (ako se radi o ponavljanju pitanja) ili mu ona služe kao sredstvo persuazije – da čitatelju nešto dokažu, uvjere ga u što ili učine da prihvati napisano. „Nabranje istodobno opisuje i proizvodi zastrašujući dojam, naglašava govornikovu afektivnost i potiče angažirano čitanje” (Bagić 2012: 100).

Bum Jarni, **bum** Vlaović, **bum** Šuker. (Jurišić, B, Sportnet.hr, 8. 6. 2010)

Hoćete *Gazzetu dello Sport*, **hoćete** *Daily Mail*, **hoćete** *ESPN*, **hoćete** *Marcu*, **hoćete** *Bild*? (Jurišić, B, Telesport, 10. 12. 2022)

I 19 godina nakon te lyonske večeri mi imamo **istu** priču, **iste** stadione, **isto** suđenje, **iste** nepravde, **iste** isprike, **iste** šefove, **iste** mane. (Jurišić, B, Telesport, 8. 7. 2017)

Kao što se na primjerima vidjelo, ponavljaju se iste konstrukcije unutar rečenice, ali se zamjećuju i isti obrasci kojim započinju različite rečenice. Zauzimajući jako sintaktičko mjesto – početak rečenice – anafora naglašava kakvu iznimnu misao ili osjećaj, autorovu opsesiju te tako zaokuplja pozornost primatelja i čitavom iskazu priskrbuje ritmičnost i harmoničnost (Bagić 2012: 35).

Otvorili su vrata **novim** ljudima, **novim** idejama, **novim** znanjima, **novim** tehnologijama. **Otvorili** su vrata milijunima svojih imigranata koje nisu gledali kao opasnost svojem “mentalitetu”, nego kao potencijal koji ga može nadograditi. Obogatiti. Poboljšati. (Jurišić, B, Telesport, 8. 7. 2017)

Više nego Argentina. **Više nego** Italija. **Više nego** Španjolska. **Više nego** Portugal. **Više nego** Engleska. (Jurišić, B, Telesport, 10. 12. 2022)

Netko je to izgradio. **Netko** je stvorio taj ambijent zajedništva i međusobnog povjerenja koji su ključni za bilo kakav kolektivni uspjeh, ne samo sportski. **Netko** je sve te igrače doveo u stanje da, nakon što prime gol, pa makar i u 105. minuti i makar protiv Brazila, ne gube glavu, ne klону duhom, ne gledaju natrag nego samo i isključivo naprijed. **Netko** je grupu odličnih nogometaša doveo u mentalno stanje... (Jurišić, B, Telesport, 10. 12. 2022)

Bilo je to epsko finale koje će zauvijek biti upisano u nogometne knjige ne toliko po kvaliteti utakmice, koliko po nevjerojatoj priči oko nje. **Bilo je to prvo finale** Eura u ovom desetljeću i ima nešto poetično u tome da su ga izgubili baš Englezi na Wembleyu i to nakon što su se navijači diljem svijeta žalili na neregularne uvjeta turnira, na kojem se oni praktično nisu maknuli iz Londona. **Bilo je to finale** u kojem su Englezi pokušali pobijediti Talijane na talijanski način, ali im to nije pošlo za rukom jer, jednostavno, nisu Talijani. **Bilo je to finale** turnira na kojem Talijani nisu igrali na talijanski način zbog čega su pobrali simpatije cijelog svijeta, a pobjednički pehar prvi je podigao dobri stari Chiellini, posljednji Mohikanac tradicionalnog talijanskog poimanja nogometa. (Karin, Index.hr, 12. 7. 2021)

6.4. Subjektivnost

Struktura sportske kolumne sačinjena je od izvještaja s utakmice prožetog autorovim komentarom koji jednim svojim dijelom ne može ostati lišen subjektivnosti. Uostalom, u kolumni uvijek dominira emotivna/ekspresivna funkcija, uz konativnu, s obzirom na to da joj je zadatak da u prvome planu ima subjektivni stav novinara i njegov pogled na zbivanja, ali i time da izazove reakciju čitatelja (Katnić-Bakaršić 2001: 165). Ipak, tekstovi su ovog rukavca pisanja kolumni usmjereni više na analizu taktike igre negoli na autorovo stajalište, što svakako doprinosi znanstvenom karakteru tih tekstova. Naravno, kad je riječ o kolumni, autorski stav nužno će biti iskazan. Aleksandar Holiga (2019), jedan od kolumnista Telesporta, piše da „kad kolumnista na privatnom ili profesionalnom planu zaokupi razmišljanje o nekoj temi, ono će po svoj prilici izaći van pa makar ga morao kap po kap iscijediti između redaka. Neki put možda i neće imati previše veze s temom o kojoj piše, nekad ga neće prepoznati nitko osim njega samoga, ali ako je iskren prema sebi ono će biti ondje negdje”.

Za sportsku reportažu Udier (2005: 503–4) ističe da unatoč tome što ona mora biti informativna i što objektivnija, novinar, autor reportaže, posrednik između informacija i primatelja, u reportažu unosi svoj subjektivni stav. Zato što je njegov stav jasno vidljiv, kao i zbog svijesti autora o vlastitoj jezičnokreatorskoj ulozi, jezično-ekspresivna sredstva u reportaži prevladavaju nad neutralnima, a slično je i s kolumnom.

Probijanje autorskoga ja u Karinovim tekstovima vidljivo je u iznošenju svojih stavova i sudova (1) ili, nešto rjeđe, u eksplicitnom referiranju autora na sebe sama pišući u trećem licu (2).

(1) Potpuno je u pravu. Ovakva odluka je sramotna. (Vice Karin, Index.hr, 2. 12. 2022)

(2) Za braniče je puno teže doći do takvih zaključaka, ali **potpisnik ovih redaka** nikad nije vidio da jedan stoper toliko utječe na igru... (Vice Karin, Index.hr, 18. 12. 2022)

Dok Karin analizirajući nogometnu utakmicu ipak drži emocionalnu distancu prema onome što piše, tekstovi su Bernarda Jurišića emocionalno obojeni(ji) i jasno se iz njih mogu iščitati autorovi osobni dojmovi i stavovi. Deblje su istaknute one riječi kojima se očituje autorov subjekt.

Priznajem, većinu večeri ljuljao me neki adrenalin... (Jurišić, B, Telesport, 10. 12. 2022)

...sjedeci u naslonjaču ispred televizora usuđuje docirati bilo kojem treneru, kamoli **uspješnom kakav Dalić jest** i tumačiti mu u čemu griješi i kako bi trebao postavljati i voditi igru. (Jurišić, B, Telesport, 10. 12. 2022)

Smeta i **mene**, a Dalića niti osobno **poznajem**... (Jurišić, B, Telesport, 10. 12. 2022)

Katkad autori obraćajući se širokom čitateljstvu (od kojih većina nisu treneri ili igrači o kojima se piše) svoje tekstove upućuju upravo igračima ili trenerima koje eksplicitno spominje, i to tako da oni o kojima se govori (predmet radnje), implicitno postaju oni kojima se govori.

Na početku kolumne autor u svrhu pohvale prezimenom oslovljava odgovornog za neko dobro (1). Naprotiv, u nastavku teksta, kada kritizira igru, autor se specifičnim jezičnim sredstvima koristi kako bi to učinio na nepristran način ne bi li koga eksplicite prozvao¹² (2–7). Ti su specifični jezični postupci korištenje bezličnih konstrukcija (2–3), pogodbenih rečenica (5–7),

¹² Takav je čin i dio retoričkog bontona prema kojemu se pohvale iznose javno, a pokude individualno. To se na planu pisanog diskursa očituje u spominjanju, odnosno nespominjanju vlastitoga imena, iako se jasno iščitava na koga se misli. Baš je zato ime spomenuto na početku teksta u pozitivnom kontekstu.

imperativa (5–6), upotreba različitih stilskih figura poput retoričkoga pitanja¹³ (3–4) ili pak upotreba smicalice tjeranja u škripac nizom pitanja (7), što je dijelom erističke¹⁴ dijalektike (usp. Škarić 2011: 91). U tom se primjeru primjećuje i dijalogizam – „razgovor govornika sa samim sobom u kojem on sebi postavlja pitanja i na njih odgovara”, i to opet pitanjem (Škiljan 1985: 31).

- (1) Kovač je imao ideju zatvoriti meksičke bokove i to je dobro napravio... (Karin, tportal, 30. 6. 2014)
- (2) Kako se mislilo ugroziti Meksiko sa šest proigravanja u zadnju trećinu suparnika? (Karin, tportal, 30. 6. 2014)
- (3) Kako se mislilo izaći na suparničku polovicu i pripremiti završnicu... (Karin, tportal, 30. 6. 2014)
- (4) Tko je trebao prirediti napad, ako ne oni? (Karin, tportal, 30. 6. 2014)
- (5) Ako želiš biti tranzitna ekipa, **povuci se** u dvije guste defenzivne linije i **odaberi** prednje igrače koji si znaju otvarati prostor. Ako želiš dominirati nad kvalitetom inferiornijom meksičkom sredinom terena, **daj** Modriću i Rakitiću uvjete... (Karin, tportal, 30. 6. 2014)
- (6) Ako si već stavio Modrića, Pranjića i Rakitića, **imaj** hrabrosti i **izađi** s namjerom... (Karin, tportal, 30. 6. 2014)
- (7) Ako staviš Modrića, Rakitića, pa čak i Pranjića u veznu liniju – nije li logično da ćeš se probat nametnuti aktivnim posjedom u sredini terena? Ako nećeš, što će ti njihova kreacija i tehnička potkovanost? Da razbijaju suparničke napade na svojoj polovici? Kakvi su im uvjeti stvoreni za igru?¹⁵ (Karin, tportal, 30. 6. 2014)

Iako su riječi lišene paralingvističkih informacija, čitatelj ipak može naslutiti autorovo raspoloženje i intonaciju u glasu. Takvo što očituje se u nizanju pitanja ili obraćanjem u 2. licu jednine prezenta, a prirodnost i afektivnost njegova iskaza najviše se očituju u apokopiranom infinitivu.

U Topićevim se pak kolumnama isticanje vlastitoga stava postiže ocjenom kakvih postupaka, a to čini diskretno, kao da samo želi izraziti svoje mišljenje bez da ga nameće čitatelju.

¹³ Retorička pitanja u ovome kontekstu u ulozi su stvaranja napetosti, povećavanja emotivnosti u iskazu. „Ako je jezik pojedinoga pisca pun takvih pitanja bez odgovora, ta napetost, za koju nema rješenja i objašnjenja, obavit će pjesničku stvarnost čudnim raspoloženjem neodređenosti i neizvjesnosti” (Škreb 1986: 270).

¹⁴ Grč. *eristiké tékhnē*: vještina u prepiranju ← *erizein*: svađati se (Anić i Goldstein 1999: s. v.: *eristika*).

¹⁵ Takvu figuru nadovezivanja odgovorā, spominje Kvintilijan (IX, II, 15), neki nazivaju sugestijom.

Ali isto tako **nema smisla** da fokus na konferenciji za medije prije Walesa nije na konkretnim elementima vezanim za utakmicu... (Topić, Telesport, 26. 3. 2023)

...**smatram** kako Brazil nije pokazao jako mnogo, ništa zapravo kad je riječ o uigranim mehanizmima prijenosa lopte. (Topić, tportal, 13. 6. 2014)

Možda sam prestrog, ali odavno u finalu nije bila besmislenija ekipa toliko ovisna o pojedincu. (Topić, tportal, 10. 7. 2014)

Jurišić, pak, komentirajući vlastitu kolumnu piše o sebi ovako:

Ja znam, a znaju i ni koji me poznaju, tko sam i što sam, čijom sam glavom završio fakultet, koliko sam noći probdio i još uvijek bdijem radeći, koliko sam tipkovnica potrošio i znakova napisao da bih došao tu gdje jesam. (Jurišić, B, Sportnet.hr, 29. 5. 2012)

Prema kriterijima koje Udier (2005: 506) primjenjuje na reportažu, i u kolumni se ekspresivna funkcija može iščitati u ocjenjivačkim atributima (*najmoderniji igrač u povijesti Hrvatske, nevjerojatan dodavač, nevjerojatno kvalitetan kreator, etablirani prvotimac reprezentacije, najbolji hrvatski stoper*) (Vice Karin, Index.hr, 19. 5. 2022), kao i u eufemizmima i litotama:

Teško je očekivati da će Šimić biti faktor u toj akciji. (Topić, Telesport, 15. 7. 2021)

...ne postoji **baš** toliko puno klubova koji su spremni dati desetak milijuna eura za golmana. (Topić, Telesport, 31. 12. 2022)

Autorsko ja može se očitovati i u uporabi pravopisnih i interpunkcijskih znakova. Prvo što se kod kolumni Bernarda Jurišića golim okom može zamijetiti, a da se ne prodre do sadržajne razine, uporaba je velikoga broja navodnika. Osim što je takav postupak dijelom grafostilizacije teksta, to mnogo govori i o načinu njegova izražavanja jer ih ne rabi kako bi njima obilježio tuđi tekst, već kako bi iskazao neslaganje, sumnju ili ironiju, neprecizno, drugačije, preneseno ili suprotno značenje ili pak na koji drugi način obilježeno značenje (BMM: 90–1):

Teško je vjerovati da će se Kovač doista "drznuti" tjelesno moćnim suparnicima na Svjetskom prvenstvu u sredini uvijek suprostavljati tri "plemića" - Modrića, Rakitića i Kovačića. (Jurišić, B, Sportnet.hr, 6. 3. 2014)

Jer ako ćemo gledati "tržište nogu" i koliko se plaća za svakave "bezimene sumnjivce"... (Jurišić, B, Sportnet.hr, 31. 12. 2007)

Ovakvim "poklonima" od seniorskog izbornika neće profitirati ni on, ali ni hrvatski nogomet. (Jurišić, B, Sportnet.hr, 4. 10. 2013)

Osim pregršću navodnika koristi se i zagradama poigravajući se tako dvoznačnošću koje one donose. Koristi ih u službi što pravopisnih, što interpunkcijskih znakova. Njihova je upotreba, može se reći, Jurišićev potpis. Njima se koristi kada pravopisnim znakom želi obuhvatiti dio riječi čijim se izostavljanjem dobivaju alternativni oblici istih riječi,

U istom tjednu u kojem su Dinamo i Rijeka kretali u drugi pokušaj osvajanja **bod(ov)a** u skupini Europske lige (Jurišić, B, Sportnet.hr, 4. 10. 2013)

Jedino što od vas **tražim(o)** je da razina komunikacije bude na visini. (Jurišić, B, Sportnet.hr, 29. 5. 2012)

čijim se izostavljanjem dobivaju riječi različitih značenja koje dijele isti, zajednički dio,

I dalje mi je nepojmljiva arogancija da se netko bez ikakve nogometne izobrazbe, iskustva, imena, težine ili **(sa)znanja** što se u svlačionici uopće događa... (Jurišić, B, Telesport, 10. 12. 2022)

Nogomet su (skoro) ubile neke druge stvari, među kojima i zatvorene oči raznih lamonica, starkova, sundella, nishimura i drugih koji bi svojim dijeljenjem **(ne)pravde** krojili sudbinu i ostavštinu čitavih generacija. (Jurišić, B, Telesport, 26. 6. 2021)

a stavljanjem dijela riječi u zagrade naglašava se i izrazna sličnost riječi koje dijele zajednički značenjski dio, što se nerijetko rabi u promidžbenim porukama, a koje su, dakako, dijelom novinarskoga funkcionalnog stila kao i kolumna (BMM: 102).

Modri(ć) rizik (Jurišić, B, Sportnet.hr, 31. 12. 2007)

Svi su, logično, bili vezani za hrvatski nogomet **i(li)** reprezentaciju... (Jurišić, B, Telesport, 10. 12. 2022)

Kao interpunkcijski znak zagrade se koriste kako bi se njima označio dio teksta koji donosi neko dodatno objašnjenje (BMM: 81):

Iako mu je već 35, Plete (još) ne pokazuje znakove starenja... (Jurišić, B, Sportnet.hr, 6. 3. 2014)

Nogomet su **(skoro)** ubile neke druge stvari, među kojima i zatvorene oči raznih lamonica, starkova, sundella, nishimura i drugih koji bi svojim dijeljenjem (ne)pravde krojili sudbinu i ostavštinu čitavih generacija. (Jurišić, B, Telesport, 26. 6. 2021)

6.5. Figurativnost

Premda se u znanstvenome stilu ne očekuje kreativnost, novinarski funkcionalni stil upravo je onaj tip stila koji svojom sveprisutnošću ima najveći utjecaj na kretanje jezične kreativnosti (uz,

dakako, književnoumjetnički stil koji po svojoj umjetničkoj naravi teži kreativnosti i novomu), a u krajnjem slučaju i na stvaranje jezične norme (Gradečak-Erdeljić 2006: 259).

Jezični ludizam očituje se kada autori od vlastitih imena (igrača ili klubova) tvore množinske oblike. Riječ je o eponimizaciji, kretanju od vlastitoga prema općemu, ostvorenoj u uporabi „pri kojoj kakvo tipično ime (ili ime koje se u kojoj jezičnoj zajednici doživljava kao frekventno ili tipično) postaje/postane imenom za svakog ili kojega bilo” (Marković 2010b: 191). Primjere koje ćemo domalo navesti mogu se činiti kao metonimija. Ipak „takva se uporaba od njih razlikuje jer ime koje se pridružuje svima nije ime entiteta, nije ime objekta imenovanja s kojim bi se uspostavila metonimijska veza” (*ibid*).

Nogomet su (skoro) ubile neke druge stvari, među kojima i zatvorene oči raznih **lamonica, starkova, sundella, nishimura** i drugih koji bi svojim dijeljenjem (ne)pravde krojili sudbinu i ostavštinu čitavih generacija. (Jurišić, B, Telesport, 26. 6. 2021)

Naredne turnire obilježila je smjena generacija, u kojima je Furija tražila nove **xavije, inieste, torrese, alonse i fabregase**. (Karin, Index.hr, 8. 12. 2022)

Kamo sreće da Modriće, **Kaliniće, Mandžukiće, Rukavine, Vukojeviće** i **Sharbinije** možemo što dulje gledati u našim dresovima, na našim stadionima. (Jurišić, B, Sportnet.hr, 31. 12. 2007)

...a razni **lyoni i villarreali** su samo indikator njegove izgubljenosti. (Topić, Telesport, 22. 3. 2022)

Nijedna reprezentacija, pa tako ni Hrvatska, nema 11 **Modrića** koji će uspjeti u bilo kakvom sustavu i kontekstu. (Karin, Index.hr, 26. 9. 2022)

6.5.1. *Metafora*

U nogometu golovi, koji su polisemni leksem, padaju (1), penali se pucaju (2), a utakmice prelamaju (3–8). Krila i bokovi (9–17) temeljni su pojmovi. Metafore su dijelom svakodnevnoga diskursa, pa tako i onog nogometnog. Nogometne kolumne obiluju njima, a takvi se izrazi gotovo i ne ocjenjuju obilježenima.

- (1) U grupnoj fazi ovog Svjetskog prvenstva **pala su 122 gola**, što iznosi 2,54 gola po utakmici. (...) U JAR-u 2010. palo je 26 golova iz prekida (penali, korneri + auti nakon kojih je direktno slijedio gol) u grupnoj fazi, što je ukupno 25,7 % svih golova. (...) (Na oba turnira brojke su se pomaknule prema 25 %, što je otprilike očekivani udio golova iz prekida na ovoj razini - ove sezone je u Premiershipu 25,3 % **golova palo** iz prekida, a u Ligi prvaka 22,5 %). (Karin, Index.hr, 29. 6. 2018)

- (2) Drugi važan parametar su, naravno, zone u koje igrači **pucaju penale** i njihova uspješnost. (...) Najjednostavniji je onaj koji opisuje ponašanje golmana, odnosno ostaje li golman na sredini gola kad se **puca penal** ili se baca u neku od strana. (...) Loše je napravio fintu i slabo **je pucao**, tako da se golman koji se čak i bacio stigao vratiti i pokupiti mu loptu. (Karin, Index.hr, 9. 5. 2023)
- (3) Ali Hrvatska je znala da treba preživjeti i da će dočekati svoju šansu, čak i ovako blijeda. Dočekala ju je i **prelomila je utakmicu**. Na rutinu, kvalitetu ili mentalitet, na kraju je svejedno. (...) **Prelomila** ju je na svoj karakteristični način, viđen toliko puta da to ne može biti slučajno. (Topić, Telesport, 29. 3. 2023)
- (4) ... imala je momente u kojima je potpuno dominirala i u nekoliko situacija je trebala doći do drugog pogotka koji bi **prelomio utakmicu**. (Topić, Telesport, 26. 3. 2023)
- (5) ...a njegov značaj na igru hrvatske reprezentacije najbolje se osjetio kada je ušao na poluvremenu protiv Danske, **prelomio utakmicu** i izdominirao jednu od najboljih europskih reprezentacija. (Karin, Index.hr, 14. 6. 2022)
- (6) Do 35. minute Hrvatska je sjajno parirala suparniku koji je u zadnjih deset minuta prvog dijela sretno i spretno **prelomio utakmicu**. (Karin, Index.hr, 14. 12. 2022)
- (7) **Susret je prelomio** naivni crveni karton Hrvoja Smolčića, ali Rijeka je i s 11 igrača na terenu imala velikih problema. (Karin, Index.hr, 26. 5. 2022)
- (8) Drugi takav trenutak **prelomio je susret**, a do kraja je jedino pitanje bilo hoće li Dinamo završiti susret s četiri, šest ili devet komada u svojoj mreži. (Karin, Index.hr, 26. 10. 2022)
- (9) U sredini se branila u vrlo uskoj formaciji, zakrčila je progresiju Brazila kroz sredinu i tjerala ga je da ulazak u zadnju trećinu traži dijagonalama na svoja **krila**. (Karin, Index.hr, 9. 12. 2022)
- (10) ...centralne veznjake je povukao malo dublje da mogu primiti loptu ispred suparničke vezne linije, **krila** je nešto podigao, a jednog napadača je žrtvovao kako bi dobio desetku koja može primiti loptu iza leđa suparničke vezne linije. (Topić, Telesport, 3. 3. 2023)
- (11) **Krila** su ostajala izolirana uz liniju... (Karin, Index.hr, 16. 6. 2018)
- (12) Jedini preostali igrač na oba **krila** s većom minutažom je Dario Špikić. Čačić je često tamo gurao i Bočkaja, ali činjenica da ga nije gurao otrpve u Europi na toj poziciji sugerira da to nije rješenje na duge staze. Menalo i Emreli se nisu nametnuli, a guranje Baturine i Ivanušeca na **krilo** ponovno otvara rupe u veznoj liniji. (Karin, Telesport, 3. 2. 2023)
- (13) Ako se od desnog krila traži da igra uz liniju, onda nema smisla tamo držati Marija Pašalića... (Karin, Index.hr, 23. 9. 2022)
- (14) To je ostavilo jako puno prostora na **bokovima i krilima**, a s obzirom na to da Neymar i Messi nisu pritiskali Bayernove stopere, ovi su bez problema dijagonalama pogađali (prvenstveno) Kingsleya Comana i Joao Cancela. (Karin, Index.hr, 15. 2. 2023)

- (15) Njegovo **povlačenje na bok** imalo je smisla protiv Nizozemske koja na toj strani ima jako brzu liniju Dumfries-Malen i Sosa bi motorički imao velikih problema u obrani. (Karin, Index.hr, 19. 6. 2023)
- (16) Dojam je da je Dalić previše izgubio s Perišićem **na boku** i oduzeo mu je 15 metara prostora za kontranapad. (Karin, Telesport, 19. 6. 2023)
- (17) Igrala se 45. minuta kada je Borna Sosa **probio bok** i ubacio nisku loptu za Vlašića, ali je golman Maroka na vrijeme izašao na udarac. (Karin, Index.hr, 23. 11. 2022)

Osim takvih ustaljenih metafora, mogu se pronaći i individualne metafore specifične za stil kojeg autora. U svojim kolumnama Karin često koristi izraze iz drugih područja kao metafore za nogomet kako bi u tekst unio živost, pa tako nogomet u kazališnom diskursu postaje sinonim za predstavu, igrači igraju uloge, odnosno role, a nogometne su lige kazališne pozornice na kojima se klubovi predstavljaju.

...**pozornica** za najveći skup talenata i umjetnika koji igraju nogomet na ovom svijetu. (Karin, Index.hr, 10. 6. 2021)

Briljirala je protiv Slovenije na Poljudu, nadigrala je Rusiju na istom stadionu, a jedina slabija **predstava** bila je ona kod kuće protiv Slovaka, u kojoj su se izgubila dva potencijalno ključna boda. (Karin, Index.hr, 2. 6. 2022)

Igrom na nulu Dalić je izgubio luksuz pasivnosti u ovoj utakmici, a **predstava** Kanade protiv Belgije dala mu je puno za razmišljati. (Karin, Index.hr, 27. 11. 2022)

Dalić je upisao ogroman plus u ovoj utakmici pronalaženjem prave **role** za Kramarića i davanjem šanse Livaji koji je dokazao da je **klasa**- klasa, neovisno o tome radi li se o HNL-u ili najvećoj svjetskoj nogometnoj **pozornici**. (Karin, Index.hr, 27. 11. 2022)

Klasa ne laže i uvijek ispliva, bez obzira na veličinu **pozornicu**. (Karin, Index.hr, 28. 11. 2022)

Međutim, malo otvorenije igre i hrabrosti protiv Kanade bili su dovoljni da se vidi koliko ovi igrači mogu kada ih se gurne u pravu **rolu**. (Karin, Index.hr, 28. 11. 2022)

...te je ovo bila jedna od najkompletnijih **predstava** otkad je Zlatko Dalić izbornik. (Karin, Index.hr, 9. 12. 2022)

No kada zemlja s manje od četiri milijuna stanovnika i otprilike toliko emigracije ima ovakvu zbirku ekstra **klase** u **glavnim ulogama**, sjajnim igračima za specifične i **pomoćne role** te kemiju koja ju drži na vrhu treći ciklus zaredom, to je svjetsko čudo. (Karin, Index.hr, 15. 6. 2023)

Bilo je puno boljih rješenja od trojice ili četvorice za koje ne postoji nijedan **scenarij** u kojem bi **zaigrali**. (Karin, Index.hr, 19. 6. 2023)

Osobito su zanimljive prostorne metafore, česte u nogometnom diskursu. Zone su duboke ili plitke (1), a blokovi visoki ili niski (2). Presing je gotovo uvijek visok (3).

- (1) U fazi napada su ostajali **duboko** i često su naizgled bespotrebno uzimali loptu iz krila stopera, ali i to je imalo svoju svrhu. Svojim su pozicioniranjem omogućili bekovima da puno češće odlaze **visoko** u napad i oni su ostajali kao osigurači. (Karin, Index.hr, 17. 12. 2022)

Ivanušec i Baturina, koji je vjerojatno bio i najbolji igrač na terenu, stalno su stvarali opterećenje u lijevom međuprostoru, u kojem se Hajdukova **duboka zona** vrlo lako i brzo urušavala. (Karin, Index.hr, 14. 8. 2022)

Prvih 60 minuta PSG je proveo u **dubokoj** 4-4-2 zoni u kojoj je igrao potpuno neaktivnu obranu, a po osvajanju lopte su Messi i Neymar ostajali naprijed usamljeni među barem četvoricom protivnika. (Karin, Index.hr, 15. 2. 2023)

Povukao se, skratio je teren za igru i discipliniranom **plitkom** zonom napravio nevjerojatno kompaktan blok ispred svojih vrata. (Topić, Telesport, 21. 2. 2018)

- (2) Ipak, neki generalni trendovi u igri mogu se vidjeti - kompaktan srednji blok, periodični presing s **visokim** izlaskom, krila koja zabadaju u sredinu, rotiraju se s veznim igračima i otvaraju koridore za bekove... (Karin, Index.hr, 25. 7. 2018)

U suštini, Liverpool je u fazi obrane igrao 4-4-2 u srednjem ili **visokom** bloku... (Topić, Telesport, 9. 11. 2020)

...takve ekipe se razumljivo i opravdano povlače u **niski** blok, a u napadu igraju na kontre. (Karin, Index.hr, 6. 4. 2022)

...ali je uvijek sjajno kombinirao **niski** blok i **visoki presing** kojim je slamao suparniku ritam te je rješenja u napadu tražio kroz jako kvalitetnu tranziciju. (Karin, Index.hr, 6. 4. 2022)

Vrlo brzo je do izražaja došao najveći problem Dinama u ovoj utakmici, a to je organizacija u **niskom** bloku. (Karin, Index.hr, 3. 11. 2022)

- (3) Sukladno kadru kojim raspolaže uspostavio je **visoki** obrambeni **pressing**, brze i okomite kontranapade... (Jurišić, B, Telesport, 21. 4. 2018)

Iz njegova načina razmišljanja izlazi stil nogometa obilježen **visokim** pritiskom... (Topić, Telesport, 19. 9. 2018)

...i ovog su puta najjači španjolski aduti kontrola lopte i **visoki pressing** na protivničkoj polovici. (Jurišić, B, Telesport, 26. 6. 2021)

...a to se često manifestira i u jačim HNL utakmicama — gotovo u pravilu ne izlazi u **visoki pritisak**. (Topić, Telesport, 5. 8. 2021)

Villarreal je igrao kroz Kloppov **visoki pritisak**. (Topić, Telesport, 28. 4. 2022)

6.5.2. Retoričko pitanje

Publiku se nastoji animirati i zaintrigirati (retoričkim) pitanjem (Udier 2005: 505) koje je ujedno poziv na čitanje teksta, posebice kada se nalazi u naslovu, ali i poziv na slaganje s autorom, a ponekad čak i poziv na davanje odgovora na nj i dijeljenja vlastitog mišljenja čime se autor ponovno nastoji približiti čitateljima želeći istaknuti važnost i njihova odgovora. Antički govornici retoričko su pitanje rabili kao sredstvo izravnog obraćanja, a njime se stvara atraktivni, svima prijemčivi diskurz čija su obilježja otvorenost, demokratičnost, neformalnost i opuštenost (Bagić 2012: s. v. *retoričko pitanje*).

Nekad su i cijeli odlomci obilježeni nizanjem pitanja:

Kako se mislilo ugroziti Meksiko sa šest proigravanja u zadnju trećinu suparnika? Tko je trebao prirediti napad, ako ne oni? Stoperi koji su pod pritiskom nabijali duge lopte, kao lagan plijen za stopere pored Mandžukića. Bekovi, koji su zbog opreznosti uglavnom svoje napadačke avanture rješavali na maksimalno 40 metara od suparničkog gola? Ako staviš Modrića, Rakitića, pa čak i Pranjića u veznu liniju – nije li logično da ćeš se probat nametnuti aktivnim posjedom u sredini terena? Ako nećeš, što će ti njihova kreacija i tehnička potkovanost? Da razbijaju suparničke napade na svojoj polovici? Kakvi su im uvjeti stvoreni za igru? (Karin, tportal, 30. 6. 2014)

Nizom nesretnih i popratnih okolnosti, u prvih 6 godina karijere nije se iskristalizirala njegova idealna pozicija i uloga na terenu - je li on "šestica", dubinski playmaker, "desetka" ili nešto drugo? Koja vrsta obrane mu paše - pressing u kojem bi koristio svoju motoriku, ili mu je pak dva-i-kusur godišnji mandat u Seriji A usadio sasvim drugačije navike i odgovornosti? Kako ga i gdje najbolje koristiti? Tek nakon toga slijedi puno kompleksnije pitanje - kako ga i gdje iskoristiti u odnosu na suigrače i njihove profile, neovisno radi li se o Modriću, Kroosu, Iscu, Rakitiću ili Brozoviću. Je li danas, s obzirom na svoju početnu točku, napredovao koracima kojima smo se nadali? Koliko je konstantan i, uzmemo li da je igranje neophodan uvjet za postizanje kontinuiteta u kvaliteti igara, kada se na njega može početi računati kao na udarnu snagu svoje ekipe, nešto više od etikete vrhunskog talenta? (Karin, Index.hr, 14. 3. 2016)

Postavlja se vrlo logično pitanje - čime je to Gračan zaslužio da postane, a posebno da ostane izbornik te vrste? Kome on odgovara za uspjeh ili neuspjeh. I još bitnije, kako je uspjeh definiran? Treba li ova selekcija poslužiti kao svojevrtni bypass od talentiranih mladića u igrače koji će kroz godinu ili dvije biti standardni reprezentativci? Je li uspjeh pripremati buduće Vatrene na formate

natjecanja kakvi ih očekuju jednom kada se definitivno presele u A vrstu? Je li uspjeh tek onaj rezultatski? (Karin, Index.hr, 19. 6. 2019)

Zna li kojeg lijevog beka želi i zašto na predstojećem turniru? Hoće li mu opet startati Mandžukić na račun starih zasluga? (Karin, Index.hr, 9. 6. 2018)

Kako objasniti da je Argentina izašla na teren sa 7 rudara, a u prvih 10 minuta napravila penal i prekršaj na vrhu 16 metara sprječavajući kontru? I to protiv ekipe koja na postavljenu obranu ne može stvoriti nikome ništa, dok su u tranziciji nezaustavljivi. Kako objasniti da je na desnom krilu Pavon zacementiran uz liniju i da se napad gradi preko boka? Čak i kad prođe, što mu je opcija? Centrirati loptu na Messija između Umtitija i Varanea? Kako je moguće da povedeš nevjerovatnom srećom i u trenucima kada stojiš s 10 igrača u svojih 30 metara, protivnik ti stvori čisti višak na krilu i uđe u završnicu kao da igra protiv drugoligaša? Kako je, kvragu moguće da ne postoji baš ni teoretska šansa da Dybala ili Aguero budu standardni igrači? Tko uvodi Mezu u trenutku kada spašava život na turniru? Igraš protiv najbržeg igrača na svijetu koji te ubija kontrama. Zašto onda uvodiš jednog od najsporijih stopera na turniru? Puno je pitanja, a nijedan odgovor. (Karin, Index.hr, 1. 7. 2018)

Je li netko u HNS-u odgovarao za cirkus s Hrvatskim dragovoljcem? Je li netko ponudio ostavku? Barem priznao pogrešku? Pitanja su, naravno, retorička. (Topić, Telesport, 25. 7. 2022)

Retoričko je pitanje i ono „na koje govornik žuri odgovoriti jer je ono dio njegove diskurzivne strategije” (Bagić 2012: s. v.).

I za kraj, zašto je 21-godišnji igrač koji iza sebe ima više nego većina prosječnih igrača u cijeloj karijeri poseban slučaj? Zato što i dan-danas, nitko nije do kraja siguran koliko Mateo Kovačić vrijedi. (Karin, Index.hr, 14. 3. 2016)

Tko gubi najviše? Vjerojatno Pašalić. (Topić, Telesport, 19. 11. 2022)

Je li šteta takvog igrača ostaviti na klupi? Naravno da je... (Topić, Telesport, 19. 11. 2022)

Tko gubi najmanje? Vjerojatno Majer. (Topić, Telesport, 19. 11. 2022)

Što to znači za Hajduk? Ništa. Leko ima svoj stil igre. (Topić, Telesport, 7. 2. 2023)

Znate gdje se to vidi? Na atmosferi. (Jurišić, B, Telesport, 10. 12. 2022)

7. Zaključak

Što je u radu pokazano? To da autori mlađe generacije kolumnista, kada pišu o nogometu, zaista pišu o nogometnoj taktici, formacijama, fizičkoj i mentalnoj spremi igrača, raspravljaju o spornim sučevim odlukama, kretnjama igrača koje su dovele do takvih sučevih odluka i dr. Dok pišu o navedenom, autori se koriste jezikom koji je jasan i lapidaran. Kolumnisti se ne upuštaju u esejiziranje cijelog dojma nekog nogometnog događaja, već se osvrću na njegove pojedine dijelove te ga temeljito analiziraju. Temeljito znači da u svoju analizu uključuju i druge znanosti koje bi u objašnjavanju mogle pomoći. Temeljito znači da se pozivaju na različita istraživanja ili analize. Temeljito do te mjere da je potrebno zapitati se gdje počinje ruka? Pritom je takav sadržaj donesen jezikom koji pripada znanstvenome stilu: on je u većoj mjeri suzdržan, objektivan, specijaliziran, a katkad i klišeiziran. Govor sportskih stranica gotovo da i ne izražava emocije i strasti pa ni ne mogu biti „zgurane u uvijek iste ili gotovo iste jezične kalupe” (Škiljan 1989: 91).

Osim publicističkih izdanja – knjiga, biografija, autobiografija, monografija, godišnjaka, statističkih biltena, čak i leksikona (usp. *Nogometni leksikon* 2004) i enciklopedija (Radnedge 2005), koji se bave nogometasima, klubovima, trenerima i navijačima – znatan je broj i znanstvenih djela koji potvrđuju da je „literatura o nogometu i u vezi s nogometom brojna [je] i raznovrsna” (Iveta 2022: 13). Na tu se distinkciju oslonila i tematska podjela kolumni u radu.

„Nogomet igra se od nedavna u zagreb. Sokolu na Sokolskom igralištu, koje će se doskora proširiti i urediti osobito za Lawn-Tennis” (Bučar 1894: 144). Prvi spomen hrvatske novotvorenice *nogomet* seže još s kraja 19. stoljeća. A kao zamjenu za engl. *football* skovao ju je g. 1893/1894. Slavko Rutzner Radmilović (Marković 2012: 305). Od tada do danas o nogometu je napisano mnogo riječi. A i ovaj rad jedno je slove.

„O nogometu pišu povjesničari, sociolozi, etnolozi i kulturni antropolozi, ekonomisti, politolozi, novinari čak i filozofi” (Iveta 2022: 13).

Čak i filolozi.

8. Literatura

Anić, Vladimir. 2003. *Veliki rječnik hrvatskoga jezika*. Zagreb: Novi Liber.

Anić, Vladimir – Ivo Goldstein. 1999. *Rječnik stranih riječi*. Zagreb: Novi Liber.

Badurina, Lada. 1998. Neke odlike leksika u suvremenoj hrvatskoj publicistici. *Filologija* 30–31: 417–26.

Bagić, Krešimir. 2012. *Rječnik stilskih figura*. Zagreb: Školska knjiga.

Bagić, Krešimir – Gabriijela Puljić – Anera Ryznar. (ur.) 2017. *Jezik in fabula. Pisci o jeziku i stilu*. Zagreb: stilistika.org. Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. <https://stilistika.org/jezik-in-fabula-pisci-o-jeziku-i-stilu> [pregled 7. 5. 2023].

Biškup, Josip. 1981. *Osnove javnog komuniciranja*. Zagreb: Školska knjiga.

Biti, Ozren. 2015. Što kultura ima s hrvatskim nogometom? U: Tatjana Pišković – Tvrтко Vuković (ur.) 2015. *Jezične, književne i kulturne politike: zbornik radova 43. seminara Zagrebačke slavističke škole*. Zagreb: Filozofski fakultet, Zagrebačka slavistička škola – Hrvatski seminar za slaviste. 127–146.

Biti, Ozren. 2018. *Domaći teren: sociokulturno istraživanje hrvatskog sporta*. Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku.

BMM = Lada Badurina – Ivan Marković – Krešimir Mićanović 2008. *Hrvatski pravopis*. Drugo izdanje. Zagreb: Matica hrvatska.

Brennan, Feargal. 2023. *What is the Scudetto in Italy? Meaning, history, and past winners as Napoli near Serie A championship*, The Sporting News, 30. 4. 2023, <https://www.sportingnews.com/us/soccer/news/scudetto-meaning-history-serie-a-past-winners-champions/wkxne6vcgnwuemtzuvxpzryd> [pregled 14. 7. 2023].

Bučar, Franjo. 1925. *Povijest Hrvatskog Sokola Matice u Zagrebu: 1874–1885*. Zagreb: Naklada Hrvatskog Sokola Wilsonovog [Tiskara i litografija C. Albrechta].

Doyle, John. 2010. *Svijet je lopta*. Prev. Marko Maras. Zagreb: Znanje d. d.

- Flak, Igor. 2017. *Otišao je književnik među sportskim perima, britki i lucidni bard iz Vugrovca*. Večernji list, 14. 4. 2017, <https://www.vecernji.hr/sport/tomislav-zidak-otisao-je-knjizevnik-medu-sportskim-perima-britki-i-lucidni-bard-iz-vugrovca-1163197> [pregled 20. 5. 2023].
- General poslije bitke. 2015. *Glossary*, General poslije bitke, 24. 2. 2015, <http://generalposlijebitke.blogspot.com/2015/02/glossary.html?view=classic> [pregled 14. 7. 2023].
- Gradečak-Erdeljac, Tanja. 2006. Metonimija kao sredstvo manipulacije: eufemizmi u mreži medija. U: Jagoda Granić (ur.) 2006. *Jezik i mediji – jedan jezik : više svjetova*. Zagreb – Split: Hrvatsko društvo za primijenjenu lingvistiku, 259–266.
- Holiga, Aleksandar. 2019. Otac i sin. Telesport, 19. 1. 2019, <https://telesport.telegram.hr/kolumne/nogomet-narodu/otac-i-sin/> [pregled 20. 5. 2023].
- Iveta, Vladimir. 2022. *Lopta je okrugla jer je takav propis*. Zagreb: Srednja Europa.
- Karin, Vice. 2022. *Lovren je razotkrio potpuno besmisleno pravilo o zaleđu i VAR-u*. Index.hr, 2. 12. 2022, <https://www.index.hr/sport/clanak/lovren-je-razotkrio-potpuno-besmisleno-pravilo-o-zaledju-i-varu/2417296.aspx> [pregled 28. 6. 2023].
- Korda, Josip. 2019. *Što su, dakle, 'očekivani golovi'?* Telesport, 28. 12. 2019, <https://telesport.telegram.hr/kolumne/laboratorij/sto-su-dakle-ocekivani-golovi/> [pregled 28. 6. 2023].
- Katnić-Bakaršić, Marina. 1999. *Lingvistička stilistika*. Budimpešta: Open Society Institute.
- Katnić-Bakaršić, Marina. 2001. *Stilistika*. Sarajevo: Ljiljan.
- Katnić-Bakaršić, Marina. 2018. *Gradacija: od figure do jezičke kategorije*. Zagreb: stilistika.org. Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. <https://stilistika.org/marina-katnic-bakarsic-gradacija> [pregled 7. 5. 2023].
- Kovačević, Marina – Lada Badurina. 2001. *Raslojavanje jezične stvarnosti*. Rijeka: Izdavački centar Rijeka.

- Kvintilijan, Marko Fabije. 1985. *Obrazovanje govornika: odabrane strane*. 2. izd. Prev. predgovor P. Pejčinović. Sarajevo: Veselin Masleša
- Lalić, Dražen. 2018. *Nogomet i politika: povijest i suvremenost međuodnosa u Hrvatskoj*. Zaprešić: Fraktura.
- Marković, Ivan. 2008. Hrvatska apozitivna sintagma i sintaksa imenâ. *Folia onomastica Croatica* 17: 119–137.
- Marković, Ivan. 2010a. *Uvod u pridjev*. Zagreb: Disput.
- Marković, Ivan. 2010b. O uporabi i značenju imenâ u hrvatskome. *Folia onomastica Croatica* 19: 175–202.
- Marković, Ivan. 2012. O počecima hrvatskoga nogometa. *Nova Croatica* 6 (6): 305–328.
- Mihaljević, Milica – Barbara Kovačević. 2006. Frazemi kroz funkcionalne stilove. *Jezik* 53 (1): 1–15.
- Morier, Henri. 1961. *Dictionnaire de rhétorique et de poétique*. Paris: Presses Universitaires de France.
- Nogometni leksikon*. 2004. Fredi Kramer – Mladen Klemenčić (ur.) Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža.
- Obradović, Đorđe. 2008. Kolumne nisu novinski rod. *MediAnali* 2 (3): 13–38.
- Petr, Jan. 1987. *Mluvnice Češtiny. 3, Skladba*. Praha: Academia.
- Radnedge, Keir. 2005. *Enciklopedija nogometa*. Prev. Vjekoslav Čulo – Ruđer Jeny. Zagreb: Znanje d. d.
- Samardžija, Marko. 1995. *Leksikologija s poviješću hrvatskoga jezika: udžbenik za 4. razred gimnazije*. Zagreb: Školska knjiga.
- Silić, Josip. 2006. *Funkcionalni stilovi hrvatskoga jezika*. Zagreb: Disput.
- Silić, Josip – Ivo Pranjković. 2007. *Gramatika hrvatskoga jezika*. Zagreb: Školska knjiga.
- Škarić, Ivo. 2000. *Temeljci suvremenog govorništva*. Zagreb: Školska knjiga.

Škarić, Ivo. 2011. *Argumentacija*. Zagreb: Nakladni zavod Globus.

Škiljan, Dubravko. 1985. Antičke figure i tropi i suvremena lingvistika (1). *Latina et Graeca* 1 (26): 17–42.

Škiljan, Dubravko. 1989. *Lingvistika svakodnevice*. Novi Sad: Književna zajednica Novog Sada.

Škreb, Zdenko. 1986. Mikrostrukture stila i književne forme. U: Škreb, Zdenko – Ante Stamać (ur.) 1986. *Uvod u književnost: teorija, metodologija*. Četvrto poboljšano izdanje. Zagreb: Globus.

Udier, Sanda Lucija. 2005. Jezik hrvatske televizijske nogometne reportaže. U: Diana Stolac – Nada Ivanetić – Boris Pritchard (ur.) 2005. *Jezik u društvenoj interakciji: zbornik radova sa savjetovanja*. Zagreb – Rijeka: Hrvatsko društvo za primijenjenu lingvistiku, 502–512.

Udier, Sanda Lucija. 2006. O jeziku reklame. U: Jagoda Granić (ur.) 2006. *Jezik i mediji – jedan jezik : više svjetova*. Zagreb – Split: Hrvatsko društvo za primijenjenu lingvistiku, 711–721.

Vasilj, Miroslav. 2014. *Sportsko novinarstvo*. Zagreb – Sarajevo – Mostar: Synopsis.

Vrcan, Srđan. 2003. *Nogomet – politika – nasilje: ogledi iz sociologije nogometa*. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk i Hrvatsko sociološko društvo.

Židak, Tomislav. 2004. *Iz maksimirske šume*. Zagreb: Naklada Ljevak.

Židak, Tomislav. 2014. *Hrvatska do Brazila*. Zagreb: Denona.

Vrela

Dežulović, Boris. 2022. *Bili libar*. Zagreb: Telegram Media Grupa.

JL = *Jutarnji list*. (1999–2016). Zagreb.

Krleža, Miroslav. 2001. *Povratak Filipa Latinovicza; Gospoda Glembajevi*. Zagreb: Profil International d. o. o.

The Stats Zone. <https://www.thestatszone.com/> [pregled 17. 7. 2023]

Židak, Tomislav. 2004. *Iz maksimirske šume*. Zagreb: Naklada Ljevak.

Autor	Poveznica na kolumnu	Oznaka u tekstu
Boris Dežulović	https://n1info.hr/kolumne/boris-dezulovic/a317699-balkane-moj/	(Dežulović, N1, 17. 7. 2018)
	https://telesport.telegram.hr/kolumne/price-iz-davnine/pijana-maksimirska-noc/	(Dežulović, Telesport, 21. 10. 2022)
Vice Karin	https://www.tportal.hr/sport/clanak/problem-hrvatske-i-izbornika-kovaca-nije-taktika-nego-20140624	(Karin, tportal, 30. 6. 2014)
	https://www.index.hr/sport/clanak/neobican-slucaj-matea-kovacica/880861.aspx	(Karin, Index.hr, 14. 3. 2016)
	https://www.index.hr/sport/clanak/pocinje-liga-koja-ne-zanima-nikoga-a-najmanje-hns/906558.aspx?fbclid=IwAR0QBVuaa8NYC-IQ_SfoNdH_i4JC2_MdVnXheWaDQP_Ze1nkgcohtIPVnQ	(Karin, Index.hr, 15. 7. 2016)
	https://www.index.hr/sport/clanak/totalno-drugaciji-nogomet-ovako-guardiola-i-city-razvaljuju-suparnike-1dio/1003640.aspx	(Karin, Index.hr, 26. 10. 2017)
	https://www.index.hr/sport/clanak/najveca-faca-danasnjeg-nogometa/2000089.aspx	(Karin, Index.hr, 25. 5. 2018)
	https://www.index.hr/sport/clanak/ima-li-dalic-viziju/2003358.aspx	(Karin, Index.hr, 9. 6. 2018)
	https://www.index.hr/sport/clanak/takticka-analiza-tri-kljucne-stvari-za-pobjedu-protiv-nigerije/2004845.aspx	(Karin, Index.hr, 16. 6. 2018)
	https://www.index.hr/sport/clanak/hrvatska-nikada-u-povijesti-nije-ovako-razbila-jednog-velikog-suparnika/2006213.aspx	(Karin, Index.hr, 22. 6. 2018)
	https://www.index.hr/sport/clanak/nogomet-se-mijenja-zasto-na-spu-caruju-prekidi/2007619.aspx	(Karin, Index.hr, 29. 6. 2018)
	https://www.index.hr/sport/clanak/argentina-je-messi-i-zato-je-propala/2008001.aspx	(Karin, Index.hr, 1. 7. 2018)
	https://www.index.hr/sport/clanak/konacno-je-lijepo-bit-dinamovac/2013458.aspx	(Karin, Index.hr, 25. 7. 2018)
	https://www.index.hr/sport/clanak/svaki-put-kad-ga-gledam-sjetim-se-sto-je-o-nogometu-rekao-cruyff/2031099.aspx	(Karin, Index.hr, 18. 10. 2018)
	https://www.index.hr/sport/clanak/real-pobjedjuje-a-nema-pojma-kako/2045970.aspx	(Karin, Index.hr, 28. 11. 2018)
	https://www.index.hr/sport/clanak/nagrada-modricu-je-pobjeda-nogometa-nova-era-pocinje-njegovim-imenom/2047125.aspx	(Karin, Index.hr, 3. 12. 2018)

https://www.index.hr/sport/clanak/debakl-mlade-reprezentacije-je-prava-slika-hrvatskog-nogometa/2094140.aspx	(Karin, Index.hr, 19. 6. 2019)
https://www.index.hr/sport/clanak/debakl-mlade-reprezentacije-je-prava-slika-hrvatskog-nogometa/2094140.aspx	(Karin, Index.hr, 19. 9. 2019)
https://www.index.hr/sport/clanak/zasto-pada-hrvatska/2221030.aspx	(Karin, Index.hr, 11. 10. 2020)
https://www.index.hr/sport/clanak/hrvatska-od-rusije-ima-jedan-golem-problem-od-njega-ce-strahovati-i-na-euru/2282346.aspx	(Karin, Index.hr, 10. 6. 2021)
https://www.index.hr/sport/clanak/nogomet-se-ipak-vratio-kuci/2289922.aspx	(Karin, Index.hr, 12. 7. 2021)
https://www.index.hr/sport/clanak/dalic-od-petkovic-a-zeli-da-bude-boban-i-suker-u-jednom-to-ne-moze-nitko/2317036.aspx	(Karin, Index.hr, 10. 11. 2021)
https://www.index.hr/sport/clanak/jedan-detalj-s-utakmice-protiv-slovenije-otkrio-je-buducnost-reprezentacije/2350812.aspx	(Karin, Index.hr, 26. 3. 2022)
https://www.index.hr/sport/clanak/najskuplja-sramota-svjetskog-nogometa/2353747.aspx	(Karin, Index.hr, 6. 4. 2022)
https://www.index.hr/sport/clanak/ancelotti-je-u-svemu-pogrijesio-spasilo-ga-je-to-sto-ima-genijalca-modrica/2355741.aspx	(Karin, Index.hr, 13. 4. 2022)
https://www.index.hr/sport/clanak/nervirao-je-navijace-cijelu-sezonu-sad-je-pokazao-kakva-igracina-moze-biti/2362698.aspx	(Karin, Index.hr, 9. 5. 2022)
https://www.index.hr/sport/clanak/najmoderniji-igrac-u-povijesti-hrvatske-je-pred-najtezom-odlukom-karijere/2365611.aspx	(Karin, Index.hr, 19. 5. 2022)
https://www.index.hr/sport/clanak/svi-su-gledali-u-livaju-a-kup-je-donio-tip-od-kojeg-to-nitko-nije-ocekivao/2367426.aspx	(Karin, Index.hr, 26. 5. 2022)
https://www.index.hr/sport/clanak/glupost-je-da-hrvatska-ima-problema-s-napadacima-problem-je-sto-nema-igru-za-njih/2368890.aspx	(Karin, Index.hr, 2. 6. 2022)
https://www.index.hr/sport/clanak/u-danskoj-smo-gledali-kraj-jedne-ere-hrvatske-reprezentacije-bilo-je-i-vrijeme/2371382.aspx	(Karin, Index.hr, 11. 6. 2022)
https://www.index.hr/sport/clanak/hrvatska-danas-ima-nesto-sto-nije-imala-ni-u-rusiji/2372258.aspx	(Karin, Index.hr, 14. 6. 2022)
https://www.index.hr/sport/clanak/dinamo-je-puno-bolji/2387177.aspx	(Karin, Index.hr, 14. 8. 2022)
https://www.index.hr/sport/clanak/operirao-je-opak-tumor-pa-zaigrao-nogomet-zivota-danas-je-najveci-dinamov-junak/2389277.aspx	(Karin, Index.hr, 23. 8. 2022)
https://www.index.hr/sport/clanak/dinamo-je-bio-i-ostao-ozbiljna-europska-momcad/2389677.aspx	(Karin, Index.hr, 25. 8. 2022)
https://www.index.hr/sport/clanak/tko-je-bolji-igrac-orsic-ili-livaja-samo-je-jedan-tocan-odgovor/2394093.aspx	(Karin, Index.hr, 11. 9. 2022)
https://www.index.hr/sport/clanak/kiks-dinamovog-dragulja-je-dokaz-da-hrvatska-ide-u-dobrom-smjeru/2397481.aspx	(Karin, Index.hr, 23. 9. 2022)
https://www.index.hr/sport/clanak/livakovic-nije-savrsen-golman-ali-hrvatska-nema-boljeg/2398102.aspx	(Karin, Index.hr, 26. 9. 2022)
https://www.index.hr/sport/clanak/koja-je-tajna-mocne-srbije-cudo-od-djeteta-nestvaran-golgeter-i-svjetski-rekorder/2399147.aspx	(Karin, Index.hr, 29. 9. 2022)
https://www.index.hr/sport/clanak/dinamovi-navijaci-se-zbog-cacica-osjecaju-prevareno/2402553.aspx	(Karin, Index.hr, 12. 10. 2022)
https://www.index.hr/sport/clanak/hrvatska-ce-zbog-cuda-iz-bugojna-i-nakon-modrica-imati-svijetlu-buducnost/2402730.aspx	(Karin, Index.hr, 13. 10. 2022)
https://www.index.hr/sport/clanak/cacic-je-u-jednoj-veceri-vratio-dinamo-deset-godina-unazad/2406441.aspx	(Karin, Index.hr, 26. 10. 2022)
https://www.index.hr/sport/clanak/tip-s-momcadi-od-milijardu-eura-je-razotkrio-cacicevu-suplju-pricu/2408648.aspx	(Karin, Index.hr, 3. 11. 2022)
https://www.index.hr/sport/clanak/dalic-je-dobio-sto-je-trazio/2414469.aspx	(Karin, Index.hr, 23. 11. 2022)

	https://www.index.hr/sport/clanak/dalic-ima-razloga-plasiti-se-kanade-ali-na-klupi-ima-rjesenje-za-nju/2414926.aspx	(Karin, Index.hr, 25. 11. 2022)
	https://www.index.hr/sport/clanak/hrvatsku-su-iscupala-dva-najpodcjenjenija-igraca/2415690.aspx	(Karin, Index.hr, 27. 11. 2022)
	https://www.index.hr/sport/clanak/kako-su-livaja-i-kramaric-srusili-najgluplji-mit-hrvatskog-nogometa/2415718.aspx	(Karin, Index.hr, 28. 11. 2022)
	https://www.index.hr/sport/clanak/dalicevo-zihastvo-zamalo-je-pokopalo-hrvatsku/2417070.aspx	(Karin, Index.hr, 1. 12. 2022)
	https://www.index.hr/sport/clanak/lovren-je-razotkrio-potpuno-besmisleno-pravilo-o-zaledju-i-varu/2417296.aspx	(Karin, Index.hr, 2. 12. 2022)
	https://www.index.hr/sport/clanak/dalic-prodje-cak-i-kad-sve-napravi-krivo-od-hrvatske-je-stvorio-real-madrid/2418196.aspx	(Karin, Index.hr, 5. 12. 2022)
	https://www.index.hr/sport/clanak/spanjolska-si-je-sama-kriva-za-debakl-naspu/2418578.aspx	(Karin, Index.hr, 8. 12. 2022)
	https://www.index.hr/sport/clanak/najveca-pobjeda-u-povijesti-hrvatskog-nogometa/2419522.aspx	(Karin, Index.hr, 9. 12. 2022)
	https://www.index.hr/sport/clanak/dalicevo-prozivanje-napadaca-je-ruzno-i-podcjenjivacki/2420799.aspx	(Karin, Index.hr, 14. 12. 2022)
	https://www.index.hr/sport/clanak/dalic-je-doktorirao-najtezu-utakmicu-turnira-napravo-je-fantastican-posao/2421900.aspx	(Karin, Index.hr, 17. 12. 2022)
	https://www.index.hr/sport/clanak/gvardiol-mora-dobiti-nagradu-za-najboljeg-mladog-igraca-spa-sve-ostalo-je-pljacka/2421945.aspx	(Karin, Index.hr, 18. 12. 2022)
	https://www.index.hr/sport/clanak/cacic-je-u-pravu-kad-ne-zeli-suradjivati-s-mamicevim-agentima-ali-dinamo-ima-problem/2435072.aspx	(Karin, Index.hr, 3. 2. 2023)
	https://www.index.hr/sport/clanak/bayern-bi-demolirao-psg-da-je-manje-trcao/2438347.aspx	(Karin, Index.hr, 15. 2. 2023)
	https://www.index.hr/sport/clanak/petkovicva-klasa-je-razlika-izmedju-dinama-i-hajduka/2439975.aspx	(Karin, Index.hr, 20. 2. 2023)
	https://www.index.hr/sport/clanak/hajduk-je-usao-u-nerazumno-utrku-s-dinamom-onda-su-ga-ozljede-spasile/2440523.aspx	(Karin, Index.hr, 22. 2. 2023)
	https://www.index.hr/sport/clanak/leko-je-nelogicnim-odlukama-kriv-za-debakl-alinije-kriv-sto-su-mu-igrali-klinci/2441713.aspx	(Karin, Index.hr, 26. 2. 2023)
	https://www.index.hr/sport/clanak/najveca-nogometna-prevara-je-pravi-modricev-nasljednik/2450502.aspx	(Karin, Index.hr, 29. 3. 2023)
	https://www.index.hr/sport/clanak/hajka-na-tolica-je-licemjerna-maribor-se-ponasao-seoski-nizeligas/2461861.aspx	(Karin, Index.hr, 9. 5. 2023)
	https://www.index.hr/sport/clanak/cacic-ga-je-vrijedjao-navijaci-cekali-sad-ga-dinamo-ne-smije-izgubiti/2463307.aspx	(Karin, Index.hr, 15. 5. 2023)
	https://www.index.hr/sport/clanak/dalic-opet-nije-zvao-najboljeg-veznjaka-hnla-tonema-nikakvog-smisla/2465464.aspx	(Karin, Index.hr, 22. 5. 2023)
	https://www.index.hr/sport/clanak/nitko-nema-ono-sto-ima-hrvatska-petkovic-je-najbolji-dokaz/2471701.aspx	(Karin, Index.hr, 15. 6. 2023)
	https://www.index.hr/sport/clanak/dalic-je-protiv-spanjolske-povukao-potez-koji-nije-smio/2471828.aspx	(Karin, Index.hr, 19. 6. 2023)

Bernard Jurišić	https://sportnet.hr/kolumne/354026/juris/modric-rizik/	(Jurišić, B, Sportnet.hr, 31. 12. 2007)
	https://sportnet.hr/kolumne/370186/juris/vatromet-emocija/	(Jurišić, B, Sportnet.hr, 30. 12. 2008)

	https://sportnet.hr/kolumne/398551/juris/bronca-zlatnog-sjaja/	(Jurišić, B, Sportnet.hr, 8. 6. 2010)
	https://sportnet.hr/kolumne/441114/juris/boze-daj-da-budem-jak-da-mi-prodje-utorak/	(Jurišić, B, Sportnet.hr, 29. 5. 2012)
	https://sportnet.hr/kolumne/466845/juris/belgija-vodi-treba-nam-preokret-koga-biste-uveli-alena-halilovica-ili-leona-benka/	(Jurišić, B, Sportnet.hr, 4. 10. 2013)
	https://sportnet.hr/kolumne/471277/juris/sve-upitnike-koje-smo-imali-u-utorak-imamo-i-u-cetvrtak-ali-i-dojam-da-ima-mjesta-optimizmu/	(Jurišić, B, Sportnet.hr, 6. 3. 2014)
	https://telesport.telegram.hr/kolumne/juris/ta-carobna-rijec-mentalitet/	(Jurišić, B, Telesport, 8. 7. 2017)
	https://telesport.telegram.hr/kolumne/juris/sto-ceka-kovaca-u-bayernu/	(Jurišić, B, Telesport, 21. 4. 2018)
	https://telesport.telegram.hr/kolumne/juris/hrvatsko-nogometno-licemjerje/	(Jurišić, B, Telesport, 4. 8. 2020)
	https://telesport.telegram.hr/kolumne/juris/sa-spanjolcima-se-moze/	(Jurišić, B, Telesport, 26. 6. 2021)
	https://telesport.telegram.hr/kolumne/juris/drugaciji-hajduk/	(Jurišić, B, Telesport, 25. 7. 2021)
	https://telesport.telegram.hr/kolumne/juris/nepoderivi/	(Jurišić, B, Telesport, 10. 12. 2022)
	https://telesport.telegram.hr/kolumne/juris/jedan-moj/	(Jurišić, B, Telesport, 16. 11. 2022)
	https://telesport.telegram.hr/kolumne/juris/obitelj-bez-hestega/	(Jurišić, B, Telesport, 4. 6. 2023)
	https://telesport.telegram.hr/kolumne/juris/sveti-duje-makarski/	(Jurišić, B, Telesport, 25. 6. 2023)
Mihovil Topić	https://www.tportal.hr/sport/clanak/ovaj-je-takticki-element-hrvatsku-kostao-poraza-20140613?meta_refresh=1	(Topić, tportal, 13. 6. 2014)
	https://www.tportal.hr/sport/clanak/oni-su-sasvim-besmislena-ekipa-a-sada-su-u-finalu-20140710?meta_refresh=1	(Topić, tportal, 10. 7. 2014)
	https://telesport.telegram.hr/kolumne/topnicki-dnevnicigradani-drugog-reda/	(Topić, Telesport, 16. 12. 2016)
	https://telesport.telegram.hr/kolumne/topnicki-dnevnicipepeljuge-iz-dinamovaboratorija/	(Topić, Telesport, 24. 3. 2017)
	https://telesport.telegram.hr/analize/conteova-ogranicena-moc/	(Topić, Telesport, 21. 2. 2018)
	https://telesport.telegram.hr/kolumne/topnicki-dnevnicihajduk-u-sto-sada-ulozitinovac/	(Topić, Telesport, 2. 3. 2018)
	https://telesport.telegram.hr/kolumne/topnicki-dnevnicinogomet-u-eri-dekadencije/	(Topić, Telesport, 3. 7. 2018)
	https://telesport.telegram.hr/analize/redsi-na-novoj-razini/	(Topić, Telesport, 19. 9. 2018)
	https://telesport.telegram.hr/kolumne/topnicki-dnevnicinogomet-je-psihologija/	(Topić, Telesport, 29. 3. 2019)
	https://telesport.telegram.hr/kolumne/topnicki-dnevnicipep-protiv-svijeta/	(Topić, Telesport, 19. 4. 2019)
	https://telesport.telegram.hr/kolumne/topnicki-dnevnicinogomet-vise-nece-biti-isti/	(Topić, Telesport, 3. 5. 2019)
	https://telesport.telegram.hr/kolumne/topnicki-dnevnicihajdukov-simbol/	(Topić, Telesport, 12. 6. 2020)
	https://telesport.telegram.hr/kolumne/topnicki-dnevnicisampioni/	(Topić, Telesport, 29. 6. 2020)
	https://telesport.telegram.hr/kolumne/topnicki-dnevnicibagatela/	(Topić, Telesport, 19. 9. 2020)
	https://telesport.telegram.hr/analize/kramaric-devetka-i-pol/	(Topić, Telesport, 9. 10. 2020)
	https://telesport.telegram.hr/kolumne/topnicki-dnevnicilazna-desetka/	(Topić, Telesport, 6. 11. 2020)
	https://telesport.telegram.hr/analize/umorni/	(Topić, Telesport, 9. 11. 2020)
	https://telesport.telegram.hr/kolumne/topnicki-dnevnicidinamova-prijelomnatocka/	(Topić, Telesport, 17. 4. 2021)
	https://telesport.telegram.hr/kolumne/topnicki-dnevnicielastico-oruzje-majstora/	(Topić, Telesport, 24. 4. 2021)
	https://telesport.telegram.hr/analize/kako-je-chelsea-ovo-dobio/	(Topić, Telesport, 2. 6. 2021)
https://telesport.telegram.hr/analize/hrvatska-bez-reda-i-logike/	(Topić, Telesport, 29. 6. 2021)	

https://telesport.telegram.hr/analize/umjesto-spektakla-debaki/	(Topić, Telesport, 30. 6. 2021)
https://telesport.telegram.hr/analize/problem-s-harryjem-kaneom/	(Topić, Telesport, 8. 7. 2021)
https://telesport.telegram.hr/analize/je-li-roko-simic-buduci-vatreni-9/	(Topić, Telesport, 15. 7. 2021)
https://telesport.telegram.hr/analize/neodlucni-dinamo/	(Topić, Telesport, 5. 8. 2021)
https://telesport.telegram.hr/kolumne/topnicki-dnevnic/nikad-jaci-hnl/	(Topić, Telesport, 28. 8. 2021)
https://telesport.telegram.hr/price/modriceva-hrvatska/	(Topić, Telesport, 16. 11. 2021)
https://telesport.telegram.hr/analize/zasto-je-hajduk-pobijedio/	(Topić, Telesport, 7. 12. 2021)
https://telesport.telegram.hr/price/onana-mentalni-div/	(Topić, Telesport, 17. 12. 2021)
https://telesport.telegram.hr/kolumne/topnicki-dnevnic/petkovic-je-postao-uteg/	(Topić, Telesport, 19. 2. 2022)
https://telesport.telegram.hr/kolumne/topnicki-dnevnic/dinamov-europski-mentalitet/	(Topić, Telesport, 28. 2. 2022)
https://telesport.telegram.hr/analize/sutalo-citac/	(Topić, Telesport, 16. 3. 2022)
https://telesport.telegram.hr/kolumne/topnicki-dnevnic/gdje-je-juventus/	(Topić, Telesport, 22. 3. 2022)
https://telesport.telegram.hr/analize/binarni-derbi/	(Topić, Telesport, 4. 4. 2022)
https://telesport.telegram.hr/analize/liverpool-je-naucio-cekati/	(Topić, Telesport, 28. 4. 2022)
https://telesport.telegram.hr/kolumne/topnicki-dnevnic/nogomet-poslije-nogometa/	(Topić, Telesport, 4. 6. 2022)
https://telesport.telegram.hr/analize/decko-koji-promasuje/	(Topić, Telesport, 30. 6. 2022)
https://telesport.telegram.hr/price/licence-i-licemjerje/	(Topić, Telesport, 25. 7. 2022)
https://telesport.telegram.hr/kolumne/topnicki-dnevnic/hajduk-moze/	(Topić, Telesport, 6. 8. 2022)
https://telesport.telegram.hr/analize/hajduk-s-dva-lica/	(Topić, Telesport, 30. 8. 2022)
https://telesport.telegram.hr/kolumne/topnicki-dnevnic/fenjerasi/	(Topić, Telesport, 17. 9. 2022)
https://telesport.telegram.hr/analize/je-li-moglo-bolje-2/	(Topić, Telesport, 3. 11. 2022)
https://telesport.telegram.hr/kolumne/topnicki-dnevnic/tko-je-desno-krilo/	(Topić, Telesport, 19. 11. 2022)
https://telesport.telegram.hr/analize/dosadna-nizozemska/	(Topić, Telesport, 1. 12. 2022)
https://telesport.telegram.hr/analize/trkac/	(Topić, Telesport, 9. 12. 2022)
https://telesport.telegram.hr/kolumne/topnicki-dnevnic/kuda-ce-livakovic/	(Topić, Telesport, 31. 12. 2022)
https://telesport.telegram.hr/kolumne/topnicki-dnevnic/sto-moze-ova-hrvatska/	(Topić, Telesport, 14. 1. 2023)
https://telesport.telegram.hr/analize/zameo-ih-vjetar/	(Topić, Telesport, 7. 2. 2023)
https://telesport.telegram.hr/kolumne/topnicki-dnevnic/lovren-izmedu-krajnosti/	(Topić, Telesport, 25. 2. 2023)
https://telesport.telegram.hr/kolumne/topnicki-dnevnic/u-nogometu-ima-tocnih-odgovora/	(Topić, Telesport, 3. 3. 2023)
https://telesport.telegram.hr/kolumne/topnicki-dnevnic/zvijer/	(Topić, Telesport, 19. 3. 2023)
https://telesport.telegram.hr/kolumne/topnicki-dnevnic/bayernov-nacin/	(Topić, Telesport, 25. 3. 2023)
https://telesport.telegram.hr/analize/kazna-za-opustanje/	(Topić, Telesport, 26. 3. 2023)
https://telesport.telegram.hr/analize/pobjeda-na-hrvatski-nacin/	(Topić, Telesport, 29. 3. 2023)
https://telesport.telegram.hr/kolumne/topnicki-dnevnic/brozovicevo-ledeno-proljece/	(Topić, Telesport, 1. 4. 2023)
https://telesport.telegram.hr/analize/bundesliga-se-podrazumijeva/	(Topić, Telesport, 2. 4. 2023)
https://telesport.telegram.hr/analize/rijecka-renesansa/	(Topić, Telesport, 17. 4. 2023)
https://telesport.telegram.hr/analize/kako-je-city-razbio-arsenal/	(Topić, Telesport, 27. 4. 2023)
https://telesport.telegram.hr/analize/anti-talijani/	(Topić, Telesport, 11. 5. 2023)
https://telesport.telegram.hr/price/sto-se-dogodilo-orsicu/	(Topić, Telesport, 23. 5. 2023)
https://telesport.telegram.hr/price/klasicna-borussia/	(Topić, Telesport, 29. 5. 2023)
https://telesport.telegram.hr/kolumne/topnicki-dnevnic/ikona-sa-stigmom/	(Topić, Telesport, 3. 6. 2023)
https://telesport.telegram.hr/kolumne/topnicki-dnevnic/neka-drugacija-spanjolska/	(Topić, Telesport, 18. 6. 2023)
https://telesport.telegram.hr/analize/dalicu-se-ne-moze-puno-zamjeriti/	(Topić, Telesport, 21. 6. 2023)
https://telesport.telegram.hr/kolumne/topnicki-dnevnic/olimpijski-snovi-i-realnost/	(Topić, Telesport, 24. 6. 2023)

Sažetak

Unutar vidokrug raslojene jezične stvarnosti (usp. Badurina i Kovačević 2001) i funkcionalne raslojenosti hrvatskoga standardnoga jezika (usp. npr. Silić 2006) uvriježeno se izdvaja i jezik novinarstva ili žurnalistike, u svim svojim inačicama. Rad će se posvetiti suvremenomu pisanomu hrvatskomu jeziku sportskoga novinarstva, konkretno jeziku i diskursu hrvatskih nogometnih kolumni novinskih i mrežnih u 21. stoljeću.

U zadnjih dvadeset godina može se prepoznati nekoliko glavnih rukavaca hrvatske nogometne kolumnistike. Jedan čine kolumnisti kojima su nogometne teme obično tek polazište za šire sociološko-fenomenološke uvide s izraženim subjektivnim stavom (npr. Tomislav Židak, Boris Dežulović). Drugi rukavac čine kolumne sportskih novinara, koje se ugrubo mogu podijeliti na one tradicionalnije (npr. Robert Matteoni, Predrag Jurišić, Dražen Krušelj) i one mlađega naraštaja, koji su unatrag 10–15 godina uveli u nogometnu žurnalistiku sasvim nov diskurs, gotovo znanstvenih odlika (terminologija, pristup nogometnoj taktici i psiho-fizičkim odlikama pojedinih nogometaša, citiranje kineziološke literature) i drugačijega žargona (npr. Mihovil Topić, Vice Karin, Bernard Jurišić).

U radu će se pokušati potvrditi pretpostavka o postojanju tih rukavaca te će se posebna pozornost posvetiti diskursu i žargonu kolumnista treće skupine, koji su počeli objavljivati oko 2010. Odlike tog diskursa omjerit će se o one za koje se obično smatra da su svojstvene nogometnoj kolumni i reportaži (usp. npr. Udier 2005, Silić 2006). Postojeće predodžbe o karakterističnu pisanu jeziku o nogometu donekle su revidirane.

Ključne riječi: *polifunkcionalnost standardnoga jezika, znanstveni stil, nogometna kolumna*

Summary

Within the perspective of the stratified linguistic reality (cf. Badurina and Kovačević 2001) and the functional stratification of the Croatian standard language (cf. e.g. Silić 2006), the language of journalism, in all its varieties, is traditionally distinguished. This paper will focus on the contemporary written Croatian language of sports journalism, specifically the language and discourse of Croatian football columns in newspapers and online in the 21st century.

In the last twenty years, several main armlets of Croatian football columnism can be recognized. One consists of columnists for whom football topics are usually only a starting point for broader sociological-phenomenological insights with a pronounced subjective attitude (e.g. Tomislav Židak, Boris Dežulović). The second armlet consists of the sports journalists' columns, which can roughly be divided into the more traditional ones (e.g. Robert Matteoni, Predrag Jurišić, Dražen Krušelj) and those of the younger generation, who some 10-15 years ago introduced a completely new discourse, almost scientific in nature, into football journalism (terminology, approach to soccer tactics and psycho-physical characteristics of individual soccer players, citing kinesiology literature) and different jargon (e.g. Mihovil Topić, Vice Karin, Bernard Jurišić).

The paper will try to confirm the assumption about the existence of these armlets, and special attention will be given to the third group's columnists' discourse and jargon, who started publishing around 2010. That discourse's features will be compared to those that are usually considered to be characteristic of a football column and reports (cf. e.g. Udier 2005, Silić 2006). Existing notions about the characteristic written language about football have been somewhat revised.

Keywords: *polyfunctionality of standard language, scientific style, football column*